

**BURSA GELENEKSEL HAVLU VE PEŞKİR
DOKUMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
VE KOLEKSİYON ÖNERİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Pelin AYKAR

Eskişehir 2025

**BURSA GELENEKSEL HAVLU VE PEŞKİR DOKUMALARI ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA VE KOLEKSİYON ÖNERİSİ**

Pelin AYKAR

Yüksek Lisans Tezi

Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı

Tekstil ve Moda Tasarımı Bilim Dalı

Danışman: Prof. Yüksel ŞAHİN

(İkinci Danışman: Doç. Ebru ÇATALKAYA GÖK)

Eskişehir

Eskişehir Teknik Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ocak 2025

Bu tez çalışması TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) 2210-D Yurt İçi Sanayiye Yönelik Yüksek lisans Burs Programı kapsamında 1649B022305152 başvuru no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Pelin AYKAR'ın BURSA GELENEKSEL HAVLU VE PEŞKİR DOKUMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA VE KOLEKSİYON ÖNERİSİ başlıklı çalışması 15/01/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek “Eskişehir Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri uyarınca, Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Unvan Adı Soyadı

İmza

Üye

: Prof. Yüksel ŞAHİN

Üye

: Doç. Dr. Sevim Tuğba ARABALI
KOŞAR

Üye

: Dr. Öğr. Üyesi Derya MERİÇ

Prof. Dr. Semra KURAMA

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

15/01/2025

DANIşMAN ONAYI

Danişmanlığını yürüttüğüm Yüksek Lisans ğrencisi Pelin AYKAR, BURSA GELENEKSEL HAVLU VE PEşKİR DOKUMALARI ÜZERİNE BİR ARAşTIRMA VE KOLEKSİYON ÖNERİSİ başlıklı tez çalışmasını tamamlamıştır. Hazırlamış olduğu tez tarafımda incelenmiş ve öğrencinin tez savunma sınavına alınması bilimsel ve etik açıdan uygun görülmüştür.

Tez Danişmanı

Prof. Yüksel şAHİN

ÖZET

BURSA GELENEKSEL HAVLU VE PEŞKİR DOKUMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA VE KOLEKSİYON ÖNERİSİ

Pelin AYKAR

Tekstil ve Moda Tasarımı Bilim Dalı

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ocak 2025

Danışman: Prof. Yüksel ŞAHİN

(İkinci Danışman: Doç. Ebru ÇATALKAYA GÖK)

Bu çalışmada Bursa'nın geleneksel havlu ve peşkir dokumacılığı araştırılarak geliştirilen tasarım önerilerinin endüstriyel üretim standartlarıyla yeniden dokunmasına odaklanılmaktadır. Bursa hakkında yapılan alanyazın araştırması, kentte Osmanlı döneminden günümüze kadar uzanan köklü bir tekstil üretim geleneği olduğu yönünde veriler sunmuştur. Çalışmanın amacı, Bursa Kent Müzesi ve Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'nde bulunan peşkir ve havlu dokumaları üzerinde yapılan etnografik araştırma verilerinden esinlenilerek geliştirilen tasarım önerilerinin endüstriyel üretim standartlarıyla dokunmasıdır. Bu amaca yönelik olarak etnografik araştırma sürecinde müzelerde üzerinde çalışılan havlu ve peşkirlerin teknik analiz sonuçları araştırmanın somut verilerini oluşturmuştur.

YÖK veri tabanı araştırmalarında özellikle Bursa menşeli havlu ve peşkirlerden geliştirilen tasarım önerilerinin endüstriyel üretim sürecini konu alan bir çalışma olmadığı görülmüştür. Bu nedenle Bursa menşeli havlu ve peşkir dokumaların yeniden yorumlanarak tasarım önerilerinin geliştirilmesi, bunların endüstriyel üretimi tezin önemini vurgulamaktadır.

Araştırmada Bursa tekstil tarihi ve kültürü alanyazın araştırmasıyla incelenmiş, Bursa'ya ait havlu ve peşkir dokuma örneklerinin yüzey tasarım unsurları üzerinde çalışılarak geliştirilecek olan tasarım önerilerine katkıları teknik olarak irdelenmiştir.

Müze araştırmaları sürecinde Bursa havlu ve peşkir dokumalarının teknik özellikleri, kompozisyon kurguları gibi konulara odaklanılmış, fotoğraflar çekilmiş ve bilgi formları oluşturulmuştur. Bu verilerden yola çıkılarak tasarım önerileri geliştirilmiş, bu önerilerin dokuma örgü planları çıkartılarak endüstriyel üretim sürecine yönelik malzeme, renk ve teknik ayrıntılar belirlenmiş ve tasarım önerileri dokunmuştur.

Araştırmanın hedefleri Bursa'nın tekstil tarihi ve tekstil tasarım alanındaki yazına katkıda bulunmak, kültürel miras unsurlarını etnografik araştırmayla analiz etmenin önemini vurgulamak, Bursa kent kültürüne özgün tekstil tasarım önerileri sunmak ve bulguların araştırmacılar, sanatçılar ve tasarımcılar için faydalı olmasını sağlamaktır.

Anahtar Sözcükler: Bursa tekstil tarihi, Hamam tekstili, Havlu dokumacılığı, Peşkir dokumacılığı.

ABSTRACT

A RESEARCH AND COLLECTION PROPOSAL ON BURSA TRADITIONAL TOWEL AND PESHKIR WEAVINGS

Pelin AYKAR

Department of Textile and Fashion Design

Programme in Textile and Fashion Design

Eskişehir Technical University, Institute of Graduate Programs, January 2025

Supervisor: Prof. Yüksel ŞAHİN

(Co-Supervisor: Assoc. Prof. Ebru ÇATALKAYA GÖK)

This study focuses on reweaving design proposals inspired by Bursa's traditional towel and peshkir weaving heritage using industrial production standards. The literature review reveals that Bursa has a rich textile production tradition extending from the Ottoman period to the present.

The study aims to weave design proposals developed from ethnographic research conducted on towels and peşkirs housed in the Bursa City Museum and the Merinos Textile and Industry Museum in line with industrial production standards. Technical analyses of towels and peşkirs examined during this research process provide the study's concrete data.

A review of the YÖK database shows no prior study specifically addressing the industrial production of design proposals based on Bursa-originated towels and peşkirs. Thus, reinterpreting these traditional weavings and developing industrially viable designs highlights the significance of this thesis.

The research examines Bursa's textile history and culture through literature and evaluates the surface design elements of traditional towel and peshkir examples for their contribution to the proposed designs.

During the museum research, the technical characteristics and compositional structures of Bursa towels and peshkirs were analyzed. Photographs and data forms were prepared, and based on this information, design proposals were developed. Weaving drafts were created, and material, color, and technical details were specified for industrial production. The designs were subsequently woven.

The study aims to contribute to the literature on Bursa's textile history, highlight the value of ethnographic research in cultural heritage studies, offer unique textile designs reflecting Bursa's culture, and provide valuable findings for researchers, artists, and designers.

Keywords: Bursa textile history, Hammam textile, Towel weaving, Peshkir weaving.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamı destekleyen TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB)'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Bu çalışmalarım süresince sağladıkları destek ve verdikleri motivasyon için yüksek lisans yolculuğumda yanımda olan sevgili arkadaşlarım Sn. Nesrin Nur SARIKÖSE ve Sn. Hatice KURT SARIDAĞ'a da ayrıca teşekkür ederim.

Müze arşivlerine erişim izni sağlayan Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeler Şube Müdürlüğü'ne, arşiv ve depo çalışmalarında tüm desteğini esirgemeyen Bursa Kent Müzesi ve Bursa Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi çalışanlarına teşekkür ederim.

Ayrıca, üretim sürecine desteklerini sunan Sn. Alper BURSALI'ya, teknik analiz ve dokuma süreçlerinde bilgi birikimlerini cömertçe paylaşan Sn. Fehime Tuğba ÖZTÜRK'e, nakış uygulamasındaki değerli katkıları için Sn. Kezban KARAGÖZ DERYA'ya ve emeği geçen tüm BURSALI çalışanlarına, dokunan ürünlerin püsküllerinin bitiş işlemlerinde yardımlarını esirgemeyen Sn. Ceyhun AKDAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tez sunum aşamasında jüri üyeliğini kabul eden kıymetli hocalarım Sn. Dr. Öğr. Üyesi Derya MERİÇ ve Sn. Doç. Dr. Sevim Tuğba ARABALI KOŞAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, tez çalışmam süresince bilgi birikimleri, rehberlikleri, sabırları ve her zaman hissettirdikleri samimi destekleriyle bana ışık tutan değerli 1. danışmanım Sn. Prof. Yüksel ŞAHİN ve 2. danışmanım Sn. Doç. Dr. Ebru ÇATALKAYA GÖK'e en derin minnettarlığımı sunarım. Akademik rehberliklerinin yanı sıra, sundukları motivasyon ve teşvikle bu süreci aşmamı kolaylaştırdılar. Onların kıymetli yönlendirmeleri, bu çalışmayı mümkün kılan en önemli etkenlerden biri olmuştur.

Pelin AYKAR

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Teknik Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Pelin AYKAR

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI	I
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	II
DANIŞMAN ONAYI	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
TEŞEKKÜR	VI
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar DİZİNİ	X
ŞEKİLLER DİZİNİ	XII
GÖRSELLER DİZİNİ	XIII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	XVI
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.2. Araştırmanın Yöntemi.....	4
1.3. Sınırlılıklar.....	6
2. BURSA TEKSTİL TARİHİ VE HAMAM KÜLTÜRÜ.....	8
2.1. Bursa İli Hakkında Genel Bilgi ve Bursa Tekstil Tarihine Bakış	8
2.1.1. Bursa ili hakkında genel bilgi.....	8
2.1.2. Bursa tekstil tarihi.....	10
2.2. Bursa Hamam Kültürü.....	13
2.2.1. Hamam tekstili.....	15
3. PEŞKİR VE HAVLU DOKUMACILIĞI.....	18
3.1. Peşkir, Makrama ve Havlu Hakkında Genel Bilgi	18
3.2. Havlu Dokumacılığı	24
3.2.1. El havlu dokumacılığı	24

3.2.2. Günümüz havlu dokumacılığı	26
3.2.2.1. Havlu dokumalarında kullanılan iplik yapıları.....	28
3.2.2.2. Havlu dokumalarının sınıflandırılması ve kullanılan atkı sistemleri	29
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TASARIM ÖNERİLERİ	35
4.1. Araştırma Yapılan Müzeler	35
4.1.1. Kent Müzesi	35
4.1.1.1. Kent müzesinden elde edilen bulgular.....	36
4.1.2. Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi	46
4.1.2.1. Merinos tekstil ve sanayi müzesinden elde edilen bulgular.....	47
4.2. Havlu ve Peşkir ile İlgili Bulguların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi	59
4.3. Günümüz Üretim Standartlarına Göre Parametrelerin Oluşturulması 	64
4.3.1. Tasarım önerileri ve uygulamalar	65
4.4. Bulgular, Tartışma ve Öneriler	107
4.4.1. Bulgular.....	107
4.4.2. Öneriler	108
5. SONUÇ	109
KAYNAKÇA.....	111
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 4.1. Kent müzesi H01 numaralı havlu örneği bilgi formu	37
Tablo 4.2. Kent müzesi H02 numaralı havlu örneği bilgi formu	38
Tablo 4.3. Kent müzesi H03 numaralı havlu örneği bilgi formu	39
Tablo 4.4. Kent müzesi H04 numaralı havlu örneği bilgi formu	40
Tablo 4.5. Kent müzesi H05 numaralı havlu örneği bilgi formu	41
Tablo 4.6. Kent müzesi H06 numaralı havlu örneği bilgi formu	42
Tablo 4.7. Kent müzesi H07 numaralı havlu örneği bilgi formu	43
Tablo 4.8. Kent müzesi H08 numaralı havlu örneği bilgi formu	44
Tablo 4.9. Kent müzesi H09 numaralı havlu örneği bilgi formu	45
Tablo 4.10. Merinos tekstil ve sanayi müzesi H10 numaralı havlu örneği bilgi formu	48
Tablo 4.11. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P01 numaralı peşkir örneği bilgi formu	49
Tablo 4.12. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P02 numaralı peşkir örneği bilgi formu	50
Tablo 4.13. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P03 numaralı peşkir örneği bilgi formu	51
Tablo 4.14. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P04 numaralı peşkir örneği bilgi formu	52
Tablo 4.15. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P05 numaralı peşkir örneği bilgi formu	53
Tablo 4.16. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P06 numaralı peşkir örneği bilgi formu	54
Tablo 4.17. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P07 numaralı peşkir örneği bilgi formu	55
Tablo 4.18. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P08 numaralı peşkir örneği bilgi formu	56
Tablo 4.19. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P09 numaralı peşkir örneği bilgi formu	57
Tablo 4.20. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P10 numaralı peşkir örneği bilgi formu	58

Tablo 4.21. İncelenen havluların özellikleri	61
Tablo 4.22. İncelenen peşkirlerin özellikleri.....	62
Tablo 4.23. (Devam) İncelenen peşkirlerin özellikleri	63
Tablo 4.24. Tasarım no:01 önerisinin dokuma bilgi formu	68
Tablo 4.25. Tasarım no:02 önerisinin dokuma bilgi formu	70
Tablo 4.26. Tasarım no:03 önerisinin dokuma bilgi formu	72
Tablo 4.27. Tasarım no:04 önerisinin dokuma bilgi formu	74
Tablo 4.28. Tasarım no:05 önerisinin dokuma bilgi formu	76
Tablo 4.29. Tasarım no:06 önerisinin dokuma bilgi formu	78
Tablo 4.30. Tasarım no:07 önerisinin dokuma bilgi formu	80
Tablo 4.31. Tasarım no:08 önerisinin dokuma bilgi formu	82
Tablo 4.32. Tasarım no:09 önerisinin dokuma bilgi formu	84
Tablo 4.33. Tasarım no:10 önerisinin dokuma bilgi formu	86
Tablo 4.34. Tasarım no:11 önerisinin dokuma bilgi formu	88
Tablo 4.35. Tasarım no:12 önerisinin dokuma bilgi formu	90
Tablo 4.36. Tasarım no:13 önerisinin dokuma bilgi formu	92
Tablo 4.37. Tasarım no:14 önerisinin dokuma bilgi formu	94
Tablo 4.38. Tasarım no:15 önerisinin dokuma bilgi formu	96
Tablo 4.39. Tasarım no:16 önerisinin dokuma bilgi formu	98
Tablo 4.40. Tasarım no:17 önerisinin dokuma bilgi formu	100
Tablo 4.41. Tasarım no:18 önerisinin dokuma bilgi formu	102
Tablo 4.42. Tasarım no:19 önerisinin dokuma bilgi formu	104
Tablo 4.43. Tasarım no:20 önerisinin dokuma bilgi formu	106

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 3.1. Havlu dokumalarının sınıflandırılması (Başaran, 2023, s.228’ den yeniden çizim Pelin Aykar, 2024).....	29
Şekil 3.2. Üç atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)	30
Şekil 3.3. Dört atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)	31
Şekil 3.4. Dört atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)	31
Şekil 3.5. Beş atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)	32
Şekil 3.6. Altı atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)	33
Şekil 3.7. Yedi atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)	33

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 2.1. Bursa Haritası, (http-3, 11.12.2023)	9
Görsel 2.2. Jean Etienne Liotard, “A lady in Turkish costume with her servant at the hammam”, 72,39 x 57,15 cm, Tuval üzerine yağlı boya, 1750, Kansas City, Nelson-Atkins Museum of Art (http-4, erişim tarihi 23.12.2023)	15
Görsel 2.3. Jean-Jacques-François Le Barbier, “A female Turkish bath or hammam”, 85 x 130 cm, Tuval üzerine yağlı boya, 1785 (http-5, erişim tarihi 23.12.2023)	16
Görsel 3.1. Jean-Baptiste Blaise Simonet, Jean-Baptiste Hilaire, “Musulman faisant son ablution, abdésth”, 17.4 x 25 cm, Gravür, 1787 (http-6, erişim tarihi 21.03.2024)	19
Görsel 3.2. Gelibolulu Ali “Lala Mustafa Paşa’nın Yeniçeri ağalarına verdiği ziyafet”, Minyatür, 1584, Topkapı Sarayı Müzesi (Atasoy, 2000)	22
Görsel 3.3. Sultan IV. Murad’ın “beyaz pamukludan havlu gömleği”, 1623-1640, Topkapı Sarayı Müzesi (Koçak, 2024)	24
Görsel 3.4. Kamçılı havlu dokuma tezgahı, Bursa Özdilek satış mağazası (Pelin Aykar fotoğraf arşivi, 2023)	25
Görsel 3.5. Dornier firmasına ait ServoTerry adlı havlı dokuma makinası (http-7)	27
Görsel 4.1. Tez tasarım önerilerinin dokunması, 2024, Bursalı (Pelin Aykar fotoğraf arşivi, 2024)	66
Görsel 4.2. H01 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:01, 2023 (Aykar)	67
Görsel 4.3. H01 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:01 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	67
Görsel 4.4. H02 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:02, 2023 (Aykar)	69
Görsel 4.5. H02 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:02 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	69
Görsel 4.6. H03 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:03, 2023 (Aykar)	71
Görsel 4.7. H03 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:03 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	71
Görsel 4.8. H04 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:04, 2023 (Aykar)	73

Görsel 4.9. H04 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:04 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	73
Görsel 4.10. H05 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:05, 2023 (Aykar).....	75
Görsel 4.11. H05 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:05 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	75
Görsel 4.12. H06 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:06, 2023 (Aykar).....	77
Görsel 4.13. H06 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:06 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	77
Görsel 4.14. H07 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:07, 2023 (Aykar).....	79
Görsel 4.15. H07 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:07 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	79
Görsel 4.16. H08 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:08, 2023 (Aykar).....	81
Görsel 4.17. H08 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:08 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	81
Görsel 4.18. H09 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:09, 2023 (Aykar).....	83
Görsel 4.19. H09 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:09 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	83
Görsel 4.20. H10 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:10, 2023 (Aykar).....	85
Görsel 4.21. H10 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:10 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	85
Görsel 4.22. P01 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:11, 2023 (Aykar).....	87
Görsel 4.23. P01 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:11 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	87
Görsel 4.24. P02 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:12, 2023 (Aykar).....	89
Görsel 4.25. P02 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:12 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	89
Görsel 4.26. P03 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:13, 2023 (Aykar).....	91
Görsel 4.27. P03 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:13 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	91
Görsel 4.28. P04 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:14, 2023 (Aykar).....	93
Görsel 4.29. P04 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:14 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	93
Görsel 4.30. P05 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:15, 2023 (Aykar).....	95

Görsel 4.31. P05 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:15 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	95
Görsel 4.32. P06 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:16, 2023 (Aykar).....	97
Görsel 4.33. P06 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:16 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	97
Görsel 4.34. P07 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:17, 2023 (Aykar).....	99
Görsel 4.35. P07 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:17 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	99
Görsel 4.36. P08 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:18, 2023 (Aykar).....	101
Görsel 4.37. P08 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:18 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	101
Görsel 4.38. P09 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:19, 2023 (Aykar).....	103
Görsel 4.39. P09 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:19 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	103
Görsel 4.40. P10 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:20, 2023 (Aykar).....	105
Görsel 4.41. P10 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:20 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)	105

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

GSM	:	Gram per Square Meter
CM	:	Santimetre
MM	:	Milimetre
T/M	:	Tur/Metre
KM ²	:	Kilometre Kare

1. GİRİŞ

Bursa, tarihi ve kültürel zenginlikleriyle öne çıkan bir şehirdir. Kent tarih boyunca birçok medeniyetin ve kültürün etkisine maruz kalmış ve bu durum tekstil üretimine yansımıştır. Eski çağların en değerli hammaddelerinden olan ipek üretimi, Bursa yöresinde Bizans İmparatorluğu döneminde M.S. 550 yıllarında gerçekleşmiştir. Kent, ipek üretimi ve dokuma konularında ün kazanmıştır. Bu dönemlerde kent hem ekonomik hem de kültürel açıdan büyük bir zenginliğe ve öneme sahip olmuş (UİB, 2018, s. 8) tekstil üretimi alanında ilerlemeler kaydederek bu sektörün önde gelen merkezlerinden birisi haline gelmiştir. Özellikle 15. yüzyılda, Bursa dünya ipek ticaretinin kalbinde yer almıştır. Kent, ipek üretimi ve ticareti konusundaki başarılarıyla tanınmış ve küresel çapta etki yaratmıştır. Bu dönemde Bursa, Dünya ipek ticaretinin merkezi haline gelerek ekonomik ve kültürel açıdan öneme sahip olmuştur (Öztürk, 2019, s. 341).

Kent aynı zamanda önemli bir hamam kültürüne de sahiptir. Bölgede Roma döneminden itibaren, hamamlar yalnızca yıkanma amaçlı kullanılan alanlar olmanın ötesine geçmiş ve çok yönlü işlevlere sahip alanlar hale gelmiştir. Bu tesisler eğlencelerin düzenlendiği, dinlenme alanlarının bulunduğu ve sosyal etkileşimlerin gerçekleştiği alanlar olmuştur (Ertuğrul, 2009, s. 245). Evliya Çelebi'nin Bursa seyahatnamesinde de, halkın hamamlarda hem şifa aradığı, hem temizlendiği hem de eğlendiği bilgisi yer almaktadır (Dağlı ve Kahraman, 2008, s. 23).

Tarihi Bursa dokumacılığı, şehirdeki zengin hamam kültürü nedeniyle hamam tekstili alanında önemli bir gelişme göstermiştir. Öyle ki taleplerin çoğalmasına bağlı olarak üretimi artan dokumacılığa yönelik olarak bir kanunname düzenlenmiştir. Fatih Sultan Mehmet döneminde yayınlanan ve şehirdeki üretimi düzenleyen 1502 tarihli “Kanunname-i İhtisab-ı Bursa” adlı belgede kentin hamam kültürüne dair bazı bilgilere ulaşılmaktadır. Bu belgeye göre futalar ve peşkirler dönemin önemli dokuma parçaları arasında yer almaktadır. Yine bu belgeden anlaşıldığına göre hamam tekstillerinin de içinde bulunduğu bazı üretimler için standartlar oluşturulmuştur ([http-1](http://1)). Ayrıca, 17. yüzyılda Evliya Çelebi, Bursa seyahatnamesinde hamam deneyimlerini paylaşarak bazı önemli tavsiyelerde bulunmuştur. Bu tavsiyelerden biri şu şekildedir: “havuzda çok durmayıp dışarı camekâna çıkıp çıplak durmaya. Zira havuzda eprimiş (yumuşamış) vücut dışarı soğukta çeşitli hastalıklara yakalanabilir. Hemen aceleyle örtünüp biraz dinlenmeli, yararlı olan terler dışarıda çıkıp peştemal ve havlı silecekleri tere bulaşır ki onları

çıkara.” (Dağlı ve Kahraman, 2008, s. 23). Bu cümle, 17. yüzyılda Bursa’da halkın hamam tekstilleri kullanımı hakkında fikir vermektedir.

Özbel’in 1945 yılında yayınlanan kitabından anlaşıldığına göre Bursa’da havlu dokumacılığı Osmanlı Devleti’nin kontrolü altında gerçekleşmiş ve gelişmiştir. Özbel (1945 s. 15-17) dönemin yasalarıyla üretimi standartlaştırılmış olan havluların Gedik Teşkilatı tarafından kontrol edildiğini ve sonra büyüklüğü 4 cm. olan mühürle mühürlenerek satışa sunulduğunu aktarmaktadır. Türkyılmaz’ın (2021, s. 72) bildirdiğine göre havlunun Bursa’da ortaya çıkmasının sebebi şehirdeki jeotermal kaynakların varlığı ve nem çekme kapasitesi yüksek olan kumaşlara olan talebin artmasıdır. Şehirdeki kadife dokumacılığının dünya çapında bir seviyeye ulaşmış olması havlu dokuma tekniğinin gelişmesinde etkili olmuştur. Yürekten’in (1994, s. 32) belirttiğine göre havlu, aslında kadife dokumacılığının bir yan ürünü olarak doğmuştur.

Bursa’da geçmişten günümüze varlığı tespit edilen havlu dokumacılığı bu çalışmanın konusunun belirlenmesinde etkili olmuş ve yukarıda bahsedilen bilgilerin yanı sıra müzelerde yer alan örneklerin de incelenerek alanyazın taramasından elde edilen verilerin karşılaştırılması düşüncesi gelişmiştir.

Bu bağlamda tez kapsamında Bursa’da bulunan Bursa Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi ve Bursa Kent Müzesi’ne etnografik araştırma yapmak amacıyla gidilmiş ve alınan müze izinleriyle Bursa yöresi geleneksel dokuma sanatı ile ilgili ön araştırma yapılmıştır. Bu ön araştırma verileri üzerinden alanyazın taramasını genişleten araştırmacı, müzelerde kapsamlı bir araştırma için hazırlığını tamamlamıştır. Araştırmacının adı geçen müzelerin arşivlerinde yaptığı incelemeler sonucunda, Osmanlı İmparatorluğu döneminde şehirde ipek, pamuk, ketenden dokunan havlu ve peşkir kullanımının yaygın olduğu kanaatine varılmıştır. Araştırmacı müze çalışması kapsamında inceleyeceği havlu ve peşkirleri tespit ederek tez amacına yoğunlaşmıştır.

Çalışma kapsamında etnografik araştırma yöntemiyle her iki müzeden incelenmek üzere 10 adet havlu ve 10 adet peşkir seçilmiştir. Ürünler seçilirken menşei Bursa olması esas alınmıştır. Seçilen ürünlerde dönem farklılığı, desen farklılığı ve kalite farklılığı göz önünde bulundurulmuştur.

Tezin amacı doğrultusunda araştırmacı müzelerde gerçekleştirdiği etnografik araştırma sonucunda elde ettiği bulguları alanyazın taraması verileriyle karşılaştırarak, üzerinde çalışma yapılan havlu ve peşkirlerin bilgi formlarını oluşturmuştur. Bilgi formlarında ürünlerin; en, boy, en kenar, boy kenar, desen boyu, ağırlık, çözgü sıklığı,

atkı sıklığı, atkı sistemi, dokuma tekniği ve kullanılan renk verilerine yer verilmiş olup, bu bilgi formları üzerinde araştırma yapılan havlu ve peşkirlerin ortak ve ayrılan özellikleri tespit edilmiştir.

Tez kapsamında Bursa Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi ve Bursa Kent Müzesi'nde yapılan araştırma verilerine yer verilmiş olup bu verilerden elde edilen atkı sistemi, dokuma sıklığı ve GSM¹ gibi bulgulardan tezin uygulama aşamasında yararlanılmıştır. Tezin uygulamaları için müze bulgularından esinlenerek geliştirilen tasarım önerilerinin teknik altyapısı oluşturularak endüstriyel ortamda dokunması sağlanmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu proje ile geçmişten günümüze havlu üretiminin merkezi olarak bilinen Bursa'nın geleneksel havlu ve peşkir dokumalarının teknik ve desen özelliklerinin incelenerek bir koleksiyon önerisi geliştirilip uygulanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda konu ile ilgili müze arşivleri araştırılmış, peşkir ve havlu ile ilgili arşivlere sahip olan "Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi" ve "Bursa Kent Müzesi" için Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeler Şube Müdürlüğünden gerekli izinler alınarak müzelerin koleksiyonlarında bulunan ve özellikle Bursa'ya ait havlu ve peşkirler üzerinde inceleme yapılmıştır. Bu çalışmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

Müze bilgilerinin yer aldığı ürün kimlik bilgilerine yer verilen birinci alt amaçta; müze envanter numarası, ürün türü, ölçüleri, tarihi, menşei, bulunduğu müze, müzedeki yeri, hasar durumu ve müzeye geliş şeklinin ele alınması hedeflenirken, ürün analizi bilgilerinin yer aldığı ikinci alt amaçta ise; ürün en, ürün boy, en kenar, boy kenar, desen boy, ağırlık, GSM, çözgü sıklığı, atkı sıklığı, atkı sistemi, dokuma tekniği, desen tekniği, kullanılan renkler ve açıklama gibi ayrıntıların ele alınması hedeflenmiştir.

Temel amaç ve alt amaçlar doğrultusunda müze araştırması kapsamında farklı tarihlere kodlanmış olan havlu ve peşkirler göstermiş oldukları özelliklere göre seçilerek dokuma teknikleri ve yüzey tasarımı bakımından analiz edilmiş, incelenen havlu ve peşkirlerin ortak ve birbirinden ayrılan özellikleri sınıflandırılmıştır. Böylece müzelerde bulunan Bursa geleneksel havlu ve peşkirlerinin kayıtlı olduğu tarihsel süreç içinde dokuma teknikleri ve tasarım özellikleri bakımından değişim gösterip göstermediği

¹ GSM, kumaşın metrekare başına düşen gram cinsinden ağırlığını temsil eden "Gram per Square Meter"ın kısaltması ve kumaşın ağırlığını ölçmek için kullanılan bir birimdir (Das vd. 2017, s. 64).

sorusu araştırılmıştır. Bu çalışmanın devamında üçüncü alt amaç doğrultusunda Bursa'ya özgü çağdaş havlu ve peşkir koleksiyonunun oluşturulmasına yönelik önerilerin uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan koleksiyon önerisinde havlu ve peşkirlerin tespit edilen teknik özelliklerinin günümüz teknolojisi ile sanayi ortamında uygulanması sağlanmıştır. Bu doğrultuda, günümüz üretiminde jakarlı dokuma sistemi, bordür desenleme endüstriyel seri üretimde daha yaygın ve verimli bir yöntem olarak tercih edilmektedir. Dolayısıyla, koleksiyon önerisinde geleneksel desenler, jakarlı dokuma tekniği ile yeniden yorumlanmış ve seri üretime uygun hale getirilmiştir.

Birçok ülke, endüstrilerinin rekabet gücünü artırmak amacıyla tasarıma dayalı stratejiler ve politikalar benimsemekte ve hayata geçirmektedir. Bilindiği gibi, Türk tasarımcılarının ve tasarımlarının Dünya pazarında tercih edilir konuma getirilmesine, tasarımcı ve sanayici işbirliğinin sağlanmasına ve “Türk Tasarımı” imajının yerleştirilmesine yönelik istişare niteliğinde kararlar almak ve önerilerde bulunmak amacıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 2009 yılında ve 2009/15355 sayılı kararı üzerine Türk Tasarım Danışma Konseyi kurulmuştur (Pamuk ve Erol, 2018, s. 79). Şatır ve Karabekir'e (2018 s. 82) göre Türk tasarım kimliğini yansıtacak eserler kendi kültür üretimlerinin sürecini çağdaş üretim yöntemleri ile sentezlemeli ve artı değer katmalıdır. Bu bağlamda tez projesinin çıktıları ile Türk tasarım kimliği kavramına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup alanyazın/tarama modeli, etnografik araştırma yöntemi ve a/r/tografi altında tanımlanan tasarım yönteminden yararlanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi yöntemleri kullanarak, önceden bilinen veya fark edilmemiş problemlerin tanımlanmasına ve bu problemlerle ilgili olguların derinlemesine incelenmesine odaklanan bir öznel ve yorumlayıcı süreci ifade eder (Baltacı, 2018, s. 369-370). Alanyazın/ Tarama modeli, var olmuş ya da var olmaya devam eden bir durumu mevcut haliyle açıklamayı hedefleyen bir yaklaşımdır (Karasar, 2012, s.77). Etnografik araştırma, olayları ve olguları doğal yaşam alanlarında gözlemleyerek veriler elde etmeyi amaçlayan, gözlem temelli bir nitel araştırma yöntemidir (Çarpar, 2020 s. 1055). A/r/tografi, sorgulama sürecine dayanan ve sanatçı, eğitimci ve araştırmacı kimliklerin iç içe geçtiği bir yaklaşıma dayanan, uygulamaya odaklanan sanat tabanlı araştırma yöntemidir ve tasarım sürecinde de tasarım yöntemine başvurulmaktadır (Erişti ve Irwin, s. 7-9). Görsel araştırma yöntemlerinden

birisi olan tasarım yöntemi kimi zaman a/r/tografi kapsamında yer almaktadır (Basho, 2023, s.6). Tasarım yöntemi; tasarım amacı ve tercihlerin tasarım sürecine her aşamasında eleştirel bir bakış açısı ile sorgulanmasına dayalı bir yöntem olup, tasarım sürecinde tasarım problemlerine yanıtlar arayan ve doğru yanıtı bulana kadar tasarım amacı ile ilintili bileşenlerin de araştırma yaklaşımı çerçevesinde somut göstergelerle ele alınmasını sağlayarak hem tasarımcıya hem de tasarım araştırmasına kaynaklık yapar (Erişti, 2016, s.278). Tasarım yönteminde araştırmacı “bilgiyi toplama, tasarıma ilişkin keşifler yapma, tasarım olasılıkları oluşturma, tasarıma ilişkin kavram geliştirme, çözüm önerilerini sorgulama, yenilikçi çözümler üretme” aşamalarını çalışması çerçevesinde uygular (Erişti, 2017, s. 280). Bu çalışmada Bursa geleneksel havlu ve peşkirlerinin tasarımlarda başvurulacak tema olarak seçilmesiyle bu temaya ilişkin verilerin elde edilmesi sonucunda tasarım yönteminin uygulanması için zemin oluşmuştur.

Araştırmanın veri analizinde “betimleme”, “sınıflama” ve “ilişkilendirme” yöntemi kullanılmıştır. Betimleme sürecinde, araştırmacı topladığı verileri ayrıntılı bir şekilde açıklar ve çalışmaya veri toplama ve örneklem seçimiyle başlar. Ardından burada toplanan veriler belirli kriterlere göre gruplara ayrılarak sınıflandırılır. Bu temalar, sınıflandırılan kavramlarla ilişkilendirilerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2021 s. 243). Betimleme yöntemi, Bursa’daki tarihi havlu ve peşkir örneklerinin teknik özellikleri, desenleri ve kullanılan materyallerinin ayrıntılı bir şekilde açıklanmasında kullanılmıştır. Sınıflama yöntemi, bu örneklerin belirli kategoriler altında gruplandırılmasını sağlamış; özellikle dokuma teknikleri ve desen türleri gibi kriterler üzerinden sınıflandırma yapılmıştır. İlişkilendirme ise, bu tarihi örneklerin desenleri ve üretim tekniklerinin günümüz üretim koşullarıyla bağdaştırılmasında kullanılmıştır.

Bu çalışmanın evreni Bursa’ya ait peşkir ve havlu ürünler, örnekleme ise, “Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi” ve “Bursa Kent Müzesi” envanterinde kayıtlı bulunan on adet peşkir ve on adet havlu ürünlerdir.

Proje kapsamında havlu ve peşkirler hakkında yapılan alanyazın taraması kapsamında görsel ve yazılı kaynaklar incelenmiş ve bir ön araştırma yapılmıştır. Bursa havlu ve peşkirlerinin tarihi sürecinin araştırılması ve ürünlerin analizinin yapılması için öncelikle belirlenen müzelerde yer alan Bursa’ya ait peşkir ve havlu ürünler araştırılmıştır. Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi’nin peşkirler için zengin bir veri kaynağı sunduğu, Bursa Kent Müzesi’nin ise Bursa havlularına dair geniş bir koleksiyona sahip olduğu anlaşılmıştır. Tez kapsamında bu müzelerde yer alan ürünler etnografik

araştırma kapsamı dahilinde doküman analizi yapılarak incelenmiştir. Bu bağlamda müzelerde yapılan çalışma sonrasında tespit edilen ürünlerin teknik ve tasarım özellikleri açısından inceleme yapmak üzere fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Seçilen etnografik malzemelerin envanter kayıtları not alınmıştır. Bunun için tezin birinci ve ikinci danışmanı ile birlikte bu araştırmanın veri toplama aracı olan bilgi formu hazırlanmıştır. Bilgi formu daha önce bu alanda çalışılmış araştırmalar incelenerek ve ön araştırma bilgisi göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. Bilgi formuna, tezin birinci alt amacı ve ikinci alt amacına yönelik veriler işlenmiştir. Çalışmanın müze bilgileri birinci alt amacı ve ürün analizi ikinci alt amacı doğrultusunda elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Üzerinde araştırma yapılan havlu ve peşkirlerin verileri incelenerek tasarım önerileri tasarım yöntemi bağlamında geliştirilmiştir. Etnografik araştırma verileri ve doküman analizi verileri analiz edilmiş, endüstriyel üretim sürecine uygun tasarım ve uygulama önerileri araştırılmıştır. Bu çalışmada başvuru tasarım yöntemi bağlamında araştırma verilerinin tasarım önerilerine dönüştürülmesi ve endüstriyel olarak dokunması sürecinde eleştirel bir yaklaşım benimsenmiş ve tasarım sorunlarına somut yanıtlar aranmıştır. Yapılan tüm veri incelemeleri sonucunda tasarım önerilerine göre uygulanacak ürünlerin ebat ve GSM özellikleri standartlaştırılmış ve tasarımların temel çerçevesine karar verilmiştir. Tasarım araştırmalarından elde edilen veriler sonucunda geliştirilen eskizler üzerinden endüstriyel üretime uygun yüzey tasarımları geliştirilmiştir. Çalışmanın bu aşamasında, hazırlanan yüzey tasarımları bilgisayar ortamında ve doküma makinelerinin teknik özelliklerine göre değerlendirmeye alınmıştır. Tasarımlarda kullanılan renk, doku, kompozisyon düzeni üzerinde çalışmalar yapılarak koleksiyon oluşturulmuştur. Çalışmada başvuru tasarım yönteminin aşamaları uygulandığı süreç sonucunda araştırmacı tarafından geliştirilen çekme ajur tekniğinin havlu katlanma bölgelerine uygulanması buluşu konusunda faydalı model tescil başvurusu yapılmıştır (2024/020878).

1.3. Sınırlılıklar

Çalışma Bursa il sınırları içinde üretilen havlu ve peşkir örnekleriyle sınırlı tutulmuştur. Bu nedenle Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi ve Bursa Kent Müzesi'nde araştırmalar yapılmış, müzelerin envanterler kayıtlarında menşei Bursa olan havlu ve peşkirler üzerinde durulmuştur. Yapılan araştırma 10 adet peşkir, 10 adet havlu ile sınırlandırılmıştır. Araştırma sonucunda geliştirilen tasarım önerilerinin sanayi ortamında üretileceği firmanın üretim koşulları ve imkanları doğrultusunda bazı sınırlandırmalar

oluşmuştur. Araştırmacı alışma kapsamında dokuma yapacağı firmanın ip boya üretiminde yaşadığı bir aksaklığa bağlı olarak sınırlılıklar yaşamıştır. Bu durumda, firmanın yapılacak çalışmayı top boya üretimine yönlendirmesi sonucunda tasarımların sadece top boya ürünleriyle sınırlı kalması hususu gelişmiştir. Çalışma kapsamında hazırlanan tasarım önerilerinin uygulaması bu gelişmelere bağlı kalarak yapılmıştır. Havlu retimi aşamasında renkli havlı desenler için ilave renkli hav zglerinin olmaması sebebiyle zgden renkli desenlendirmeler yapılamamıştır. Tasarımlarda sadece bordür kısımlarında atkıdan renkli desenlendirme yapılabilmesi mümkün olabilmıştir. Sonuç olarak tasarım uygulamalarının yapıldığı Bursalı firmasının üretim standartları ve koşulları, yapılan tüm tasarım önerilerinin sınırlılıklarını oluşturmuştur.

2. BURSA TEKSTİL TARİHİ VE HAMAM KÜLTÜRÜ

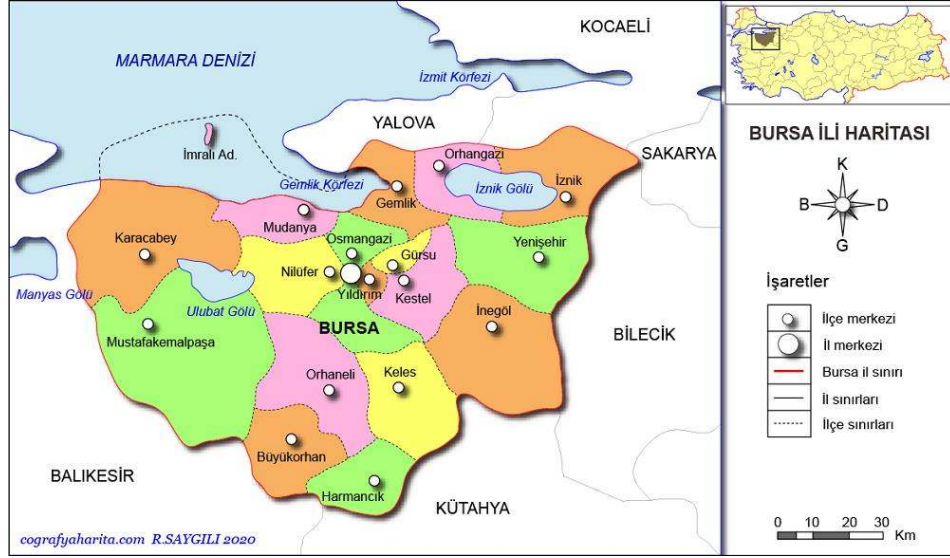
Bursa, tarih boyunca hem coğrafi konumu hem de doğal kaynakları sayesinde tekstil üretimi ve ticaretinde önemli bir merkez olmuştur. Kent, tarihi süreç içerisinde dokuma, ipekçilik ve hamam kültürü ile öne çıkmış; özellikle tekstil ürünlerinin ticaretinde önemli bir rol üstlenmiştir. Zengin kültürel geçmişi ve doğal kaynakları, Bursa'yı tekstil ve hamam ürünleriyle ilişkilendirilen bir şehir haline getirmiştir. Hamam kültürü ile tekstil üretiminin birleşimi, Bursa'nın peşkir ve havlu gibi hamam tekstillerinde de ön plana çıkmasını sağlamıştır. Bu özellikler, kenti hem kültürel hem de ekonomik açıdan farklı bir konuma taşımıştır. Bursa'nın tekstil tarihi ve hamam tekstilleri hakkındaki bilgiler aşağıdaki başlıklar altında açıklanmıştır.

2.1. Bursa İli Hakkında Genel Bilgi ve Bursa Tekstil Tarihine Bakış

Çalışmanın bu bölümünde Bursa ilinin coğrafi, doğal ve tarihi özelliklerine yer verilerek kentin Orta Paleolitik Çağ'dan Osmanlı dönemine kadar uzanan tarihine değinilmektedir. Bursa; ipek üretimi, ticaret yollarındaki stratejik konumu sayesinde tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Coğrafi yapısının yanı sıra doğal termal kaynakları ve verimli topraklarıyla da dikkat çeken kent hem ticaret hem de üretim açısından önemli bir merkez olmuştur. Tarihi süreçte, ipek Yolu üzerinde bulunması, Bursa'yı dokuma ve tekstil ticaretinde öne çıkarmış; bu durum kentin ekonomik ve kültürel gelişimine büyük katkı sağlamıştır.

2.1.1. Bursa ili hakkında genel bilgi

Bursa, Marmara Denizi'nin güneydoğusunda, Uludağ'ın kuzeybatı eteklerinde konumlanmış, doğal güzellikleriyle ünlü bir şehirdir. Gölleri, akarsuları, dağları ve şifalı termal suları ile tanınmasının yanı sıra, verimli ovaları ve zengin bitki örtüsüyle de dikkat çekmektedir (Cengiz, 2008, s. 15). Şehir, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2022 yılında 3.194.720 kişilik nüfusuyla ülkenin nüfus açısından dördüncü büyük şehri konumundadır (http-2). Kentin yüzölçümü 10.886 km²'dir ve deniz seviyesinden yüksekliği 155 metre civarındadır. Bugüne kadar yapılan arkeolojik araştırmalar sonucunda, bölgede orta paleolitik çağa ait yaşam bulgusu saptanmıştır (Dinçer, 2017, s. 194). Görsel 2.1.'de Bursa ilinin ve ilçelerinin haritası yer almaktadır.

Görsel 2.1. Bursa Haritası, (<http-3>, 11.12.2023)

Bursa M.Ö. 187 yılında Atatürk'ün en sevdiği iki komutandan biri olan Hannibal ve 1. Prusias tarafından Prusa adı ile kurulmuştur (Tansel, 2015, s. 19). Farklı bir kaynak bilgisi olarak ise tarihin büyük askeri liderlerinden biri olarak kabul edilen Kartaca Kralı Hannibal, Romalılara karşı yenildikten sonra askerleri ve filleri ile Bithynia'ya sığınmış ve 11. Bithynia Kralı 1. Prusias tarafından büyük bir nezaketle karşılanmıştır (Mert, 2013, s. 60). Kral 1. Prusias'ın Olimpos Mysios'un (Uludağ) kuzey eteklerine yerleştirdiği Hannibal bu misafirperverlik karşısında Prusias için planını çizdiği yeni bir kent kurmuş ve buraya "Prusia ad Olympum" adını vermiştir (Bilenser, 2014, s. 44). Bithynia krallığının M.Ö. 74 yılında Roma'ya bağlanması ile kent Roma İmparatorluğu etkisi altında kalmıştır (Yenal, tarihsiz, s. 36). Ayrıca şehir, Bizans egemenliği altında bulunduğu 385-1326 yılları arasında bir dönem yaşamıştır. Yaklaşık olarak 555 yılında, bölgede ipek üretimi başlamış ve doğal sıcak su kaynakları bulunan alanda küçük bir termal şehir kurulmuştur (Mert, 2013, s. 130). Bizans İmparatoru Justinianus döneminde (M.S. 527-565), Pythia'da (Çekirge) hamamlar yaptırdığı bilinmektedir (Cengiz, 2008, s.27). Bizans egemenliği sırasında, Müslümanlar ilk kez Abbasiler döneminde Bursa'ya kadar ulaşmıştır. 955 yılında ise Halep'ten gelen Hamendalılar Bursa'yı ele geçirerek 23 yıl boyunca şehri kontrol etmişlerdir (Cengiz, 2008, s.30). Günümüzde Bursa'nın bir ilçesi olan İznik (Nikaia), 1081-1095 yılları arasında Anadolu Selçuklu Devleti tarafından kendi topraklarına katılmış ve başkent konumuna getirilmiştir. Süleyman Şah döneminde şehrin adı Türkçeleşerek "İsni" şeklini almıştır (Uğurlu ve Kırılı, 2022, s. 56-58). Bu

olay bölgeyi Türklerin Anadolu'daki ilk başkenti yapmıştır (Altun, 1998, s. 350) 1097'de 1. Haçlı Seferi sonrasında şehrin savunması düşmüş ve tekrar Bizans himayesine geçmiştir (Güler, 2018, 8-9). 1204 yılına geldiğimizde ise Latinlerin, Konstantinopolis'i (İstanbul) ele geçirmesiyle, Prusa (Bursa) bölgesinde İznik merkezli "İznik Bizans İmparatorluğu" kurulmuş ve bu devlet 1261 yılına kadar varlığını sürdürmüştür (Koçuk, 2017, s. 115). Bizans'ın 1261 yılında eski başkenti Konstantinopolis'i tekrar alması ve başkenti yapması Prusa için duraklama dönemini başlatmıştır. Öyle ki Prusa'nın 1326'da Osmanlılar tarafından fethedilmesi, Bizans tarihçileri tarafından ayrıntılıca işlenmemiş ve önemsenmemiş bir olay olarak kayda geçmiştir (Bilenser, 2014, s. 55). Şehrin ismi Osmanlı döneminde Türkçeleştirilerek "Bursa" olmuştur (Tansel, 2015, s. 45-46). Kent 1326'daki fethedilişinden, 1365 yılına kadar 39 yıllık süre boyunca Osmanlı Devleti'nin ilk büyük başkenti olmuştur (Can, 2005, s. 106). Osmanlı'nın ilk parası 1327 yılında Orhangazi'nin emri ile Bursa'daki darphanede bastırılmıştır. Kadın ve erkeklerin kullanımı için yapılan ilk çifte hamam, yine Orhangazi döneminde Bursa'da inşa edilmiştir (Cengiz, 2008, s. 161-164). 1404 yılında, Yıldırım Bayezid ile yapılan savaşın ardından Timur, Bursa'yı yağmalamış ve aralarında ipek kumaşların da bulunduğu birçok değerli eşyayı Semerkand'a götürmüştür (Dalsar, 1960, s. 25). Yakılan, yıkılan ve yağmalanan şehir zamanla toparlanmıştır.

2.1.2. Bursa tekstil tarihi

Bursa, tarih boyunca tekstil üretimiyle tanınmış ve bu alandaki köklü geçmişiyle dikkat çekmiştir. Bursa'nın Gölyazı bölgesindeki tarihi 2600 yıl öncesine dayanan "Kutsal Alan" etrafında yapılan arkeolojik kazılarda, istiridyenin o dönemdeki tekstil üretiminde kullanıldığı tespit edilmiştir (Nilüfer Belediyesi, 2019, s. 4-5). Bu bulgu ile, bölgede tekstil üretiminin oldukça eski olduğu anlaşılmaktadır. Üst metinlerde aktarıldığı üzere Bizans İmparatorluğu zamanında, yaklaşık 555 yıllarında ipek üretimine başlayan şehir, tekstil alanında önemli rol oynamıştır. 1082 yılında Anadolu Selçuklu Devleti'nin Bizans topraklarının bir kısmını işgal etmesinden sonra da Bizans'ın değerli kumaş ticaretindeki üstünlüğünün devam ettiği bilinmektedir. Lopez (1945 s. 40) bu dönemde birçok ülkenin ipek ve kumaş üretimini öğrenmiş olduğunu ancak hiçbirisinin Bizans'ın ürün kalitesi ve işçilik becerisiyle rekabet edemediğini ifade etmektedir. Bizans dönemine ait kaynak araştırması yapıldığında, ayrıntılı olarak tekstil üretiminin hangi bölgede ne şekilde olduğu konusunda kısıtlı bazı veriler ışığında yorum yapabilmek mümkündür. Lopez'in anlatımından kast edilen bölgenin Bursa, İznik olduğu çıkarımı

yapılabilmektedir. Jacoby (2008, s. 426) Bizans döneminde önemli üretim merkezlerinden birisi olarak kabul edilen şehrin, 13. yüzyılda Türklerin bölgeyi fethettikten sonrada bu durumu devam ettirdiğini belirtmektedirler.

Osmanlı dönemi başladığında şehir tekstil anlamında oldukça gelişme göstermiştir. Dokuma endüstrisi açısından öncelikle ipek ticaretiyle öne çıkan kentin, tekstil tarihi ile ilgili önemli arşiv belgeleri bulunmaktadır. Tarihsel kayıtlar, 1396'da Osmanlı esiri olan J. Schiltberger'ın hatıralarında Bursa'nın Ortadoğu'daki en önemli ipek ticaret ve sanayi merkezlerinden biri olarak anıldığını ortaya koymaktadır (İnalçık, 2008, s. 218). Taranan kaynaklarda 14. yy.'da kentte canlı bir dokumacılık ve kumaş ticareti faaliyetlerinin gelişim gösterdiği anlaşılmaktadır. Yücel (1982, s. 114). Bu dönemde, her cumartesi günü şehrin Setbaşı adlı bölgesinde tezgâh sahipleri ve işçiler bir araya geldiğini, tezgâh sahiplerinin ihtiyaçlarına uygun en yetenekli işçinin “ehl-i hibre”² aracılığıyla seçildiğini ifade etmektedir. Bu tezgâhlarda sıra dışı bir zenginlik ve işçilikle dokunan kumaşlar, padişah ve şehzadelerin giysilerinde kullanıldığı bilinmektedir. Nakkaşhane'nin özenle tasarladığı desenlerle işlenen altın ve gümüş ayrıntılı bu kumaşlar, sadece ihtiyaçları karşılamamakta, aynı zamanda imparatorluğun gücünü ve gösterişini sembolize eden özel bir anlam taşımaktadır (Oğuzoğlu, 2013, s.148). Yağan (1978, s.64) Türk dokumacılığının merkezi olan Bursa'da çok ileri bir düzeyde el dokumacılığı olduğunu belirterek, özellikle ipekçilik ve ipekli dokumaların merkezi olduğunu, bölgede çok yönlü el dokumacılığı faaliyetinin bulunduğunu ifade etmektedir.

Bursa'da kadife, kemha, atlas, kutnu, futa, bürümcük gibi birçok çeşit ipek kumaş dokunduğu bilinmektedir (Dalsar, 1960, s. 30-57). Yürekten (1994, s.33) Bursa'da havlu dokumacılığının, evlerde ve loncalara bağlı küçük sanatlar olarak iki şekilde yapıldığına değinmektedir.

Osmanlı arşivlerindeki muhasebe defterlerinde 1471 yılına ait harcamalarda Bursa kadifelerine ilişkin kayıtların yer aldığı görülmektedir. Bu kayıtlar, Bursa kadifelerine dair belgelenmiş ilk kayıtlar arasında yer almaktadır (Barkan, 1979, s. 258). Bursa, bu dönemde dokumacılık alanında öncü bir merkez olarak kabul edilirken, İstanbul dahil olmak üzere farklı şehirlerden buraya öğrencilerin dokumacılık eğitimi almak amacıyla geldiği bir eğitim merkezi olduğu anlaşılmaktadır (Tezcan, 2017, s. 72). Diğer yandan, 1487 tarihli belgeler, Bursa'nın kumaş boyama konusunda da ünlü olduğunu

² Osmanlı'da kadı tarafından atanan bilirkişi (Abacı, 2002, s. 77).

göstermektedir. Şehir sadece kendi ürettiği kumaşları değil, çevre iller ve ülkelerden gelen kumaşlarında boyandığı bir merkez haline gelmiştir. İran'dan gelen kumaşların burada boyandığı, Polonya tacirlerin ise boya almak için Bursa'ya geldiği bilinmektedir (İnalcık, 1979, s. 4-7). Bu durum, Bursa'nın kumaş boyama konusunda da ne kadar ünlü olduğunu, çevre iller ve ülkelerden gelen kumaşların işlendiği bir merkez haline geldiğini göstermektedir.

Bursa'nın kumaşçılık alanında en gelişmiş sektörü olan kadifecilik, şehrin tarihine derinlemesine işlemiş ve hatta yerel türkülerde bile anılmıştır. Osmanlı Hükümdarları ve Bursa'daki kadifeciler, kadim usullerin devamlılığını sağlama konusunda titizlikle hareket etmişler, geleneksel sanatın ve üretimin önemini korumaya çalışmışlardır. Örneğin, II. Bayezid'in çıkardığı Kanunnâme-i İhtisab-ı Bursa adlı ferman ile kumaş üretimiyle ilgili standartlar belirlenmiş; kadife üretiminde çözgü ipinin 2400 tel olması ve yüksek kalitede ipek kullanılması gerektiği gibi bazı teknik ayrıntılar vurgulanmıştır. Bu standartlara uymayanların üretim yapması, çıkarılan kanunlarla yasaklanmıştır (http-1). 1502'de çıkan "Kanunnâme-i İhtisab-ı Bursa" adlı ferman, ilk tüketici kanunu olarak bilinmektedir. Bu dönemde, Bursa'da binin üzerinde ipekli tezgâh aktif olarak çalışırken, İstanbul'da ise o dönemde sadece yaklaşık 300 tezgâh bulunmaktadır (İnalcık, 2009, s. 268). Bu durum, Bursa'nın tekstil üretimindeki göze çarpan üstünlüğünü ve ticaretin öncüsü konumunu vurgulamaktadır.

İnalcık'ın (2008, s. 14) bildirdiğine göre 1500'lerde Bursa pazarında "Hacı Ali kalitesi" adıyla ünlenen özel bir kumaş türü büyük talep görmektedir. Yine bu yıllarda Doğu ve Batı liderlerinin Bursa kumaşlarını tercih ettiğini belirten İnalcık, Doğu Avrupa hükümdarlarının, tüccarlarını bu kumaşları almak için görevlendirdiğini ifade etmektedir. İtalyan üreticilerin, Avrupalı müşterileri etkileyen Bursa kumaşlarını taklit ettiği bilinmektedir. J. Heinrich Schmidt (1933, s. 374-383) yayımladığı "Turkish Brocades and Italian Imitations" adlı makalesinde bu durumu 16. ve 17. yy. kumaş örneklerini inceleyerek açıklamaktadır. Bozgeyik'in (1991, s. 2) Kenan Özbek'den aktardığına göre hamam ve ev tekstillerinden biri olan havlu, Bursa kadifelerinden sonra Bursa'da dokunmuş ve buradan dünyaya yayılmıştır. 1810 ve 1820 yıllarına gelindiğinde ise tekstil üretim rekor seviyelere ulaşarak toplam kumaş üretiminde 100.000 topa çıkmıştır (Eriş, 2021, s. 253).

Avrupa'da 18. yy. ortalarında tekstil üzerinden gerçekleşen endüstri devrimi sonucunda el dokumacılığının yerini, makine üretimi dokumacılık almaya başlamıştır.

Dokumacılıkta meydana gelen bu hızlı değişim ve teknolojik gelişmeler, el dokumacılığının gerilemesine yol açmış ve zamanla “moda” olgusu ile endüstriyel kumaşlar Osmanlı pazarına girmiştir. Bu endüstriyel gelişmeler sonucunda 1837’de Bursa’da kurulan ilk tekstil fabrikasıyla birlikte, 19. yüzyılın başlarında şehirde büyük bir sanayi hamlesi başlamış ve ülke genelindeki hemen hemen tüm ipek ve dokuma fabrikaları Bursa’da açılmıştır (Kaplıanoğlu, 2015, s. 22).

Bursa’da üretilen tekstil türlerinin çeşitliliğı ve zenginliğinde yaşam kültürünün de etkili olduğı ifade edilebilir. Bursa havlu ve peşkir dokumalarının ele alındığı bu çalışma kapsamında bireysel amaçla kullanılan bu ürünlerin yaşam kültürü içinde hem sofra kültürü hem de hamam kültürü ile eklemlenmiş olduğı anlaşılmıştır.

Yukarıda kısaca yer verilen Bursa tekstil tarihinde önemli ürün türlerinden biri olan havlunun, hamam kültürü çevresinde geliştiğı görülmektedir. Hamam kültürünün ihtiyaçlarına yönelik olarak geliştirilen havlu, peşkir, peştamal ve futa gibi dokumaların tarihsel gelişimine aşağıda Bursa’da hamam kültürü başlığı altında yer verilmektedir.

Tarihsel süreçte sofra kültürü çerçevesinde peşkir dokumaların kullanıldığı alanyazın ve müze araştırmalarından tespit edilmiştir. Bu konudaki ayrıntılara tezin 3. bölümünde değinilmektedir. Ancak, Bursa hamam kültürü ile gelişen hamam tekstilleri oldukça önemli bir üretim alanını oluşturmaktadır. Bu nedenle tez kapsamında Bursa hamam kültürüne değinilmesinde fayda görülmüştür.

2.2. Bursa Hamam Kültürü

Hamamlar Bursa’nın zengin tarih ve kültür mirasının kayda değer önemli bir parçasıdır. Bursa’nın sağlık ve tedavi amaçlı kullanılan suları, mitolojik kaynaklarda Olimpos olarak adlandırılan Uludağ’ın eteklerinde yer alan Çekirge ilçesinden gelmektedir (Bursa Valiliğı, 2015 s.16). Bursa hamam kültürü Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerine kadar uzanmaktadır ve zaman içinde farklı işlevler kazanmıştır. Bu değerli miras, kentin tarihini yansıtmının yanı sıra, kültürel dokusuna önemli bir katkıda bulunmuştur.

Hamam kültürü farklı dönemlerde çeşitlenmiş ve işlevlerini değiştirmiştir. Roma döneminde hamamlar felsefecilerin, şairlerin, konuşmacıların ve dinleyicilerin bir araya gelip sohbet edebileceğı, kütüphane bölümleri ve toplantı salonlarıyla donatılan aynı zamanda yıkanarak gün boyu vakit geçirilen yerler olmuştur (Şehitoğlu, 2008, s. 1). Roma Hamamları büyük yapılar içinde temizlik, dinlenme ve sosyal etkileşimin yanı sıra bazı tedaviler için sıcak su banyolarını içermiştir. Bizans döneminde, hamam kültüründe

değişiklikler yaşanmıştır. Bu dönemde hamamlar, sporun ve egzersizin yanı sıra atletizmin merkezi olmuştur. Sabah ve öğleden sonra yapılan uzun egzersizlerin ardından, masaj ve yıkanma ritüelleri sıkça uygulanmıştır (Şehitoğlu, 2008, s. 1). Bizans Hristiyanlığına geçtikten sonra kilise, hamamları ahlaksızlık merkezi ilan etmiş ve yıkanmayı yasaklamıştır. 6. yüzyıldan sonra hamamların bazıları yıkılmış, bazıları kilise veya kışlaya dönüştürülmüştür. Bazı hamamlar aktif olsa da halkın yaklaşımı değişmiştir (Kazhdan, 1991, s. 271). Kilisenin etkisi ve değişen toplumsal algılar, hamam kültürünün zayıflamasına sebep olsa da bir süre sonra yıkanmanın iyileşme sürecine katkı sağladığına dair bir inanç gelişmiştir. Kazhdan'ın (1991, s. 271) aktardığına göre manastır hastanelerindeki keşişler, rahipler ve hastalar sınırsız hamama gitme imkanına sahip olmuşlardır. Böylelikle hamamların daha çok tedavi merkezleri olarak işlev gördüğü ve sağlık ihtiyaçlarına çözüm sunan merkezlere dönüştüğü anlaşılmaktadır. Osmanlı döneminde ise hamamlar, şehrin kültürel ve sosyal yaşamının önemli bir parçası haline gelmiştir. İnsanlar zenginlik göstergesi olarak “han hamam sahibi olmak” ifadesini kullanmışlardır (Sünnetçiler, 2012, s. 632). Hamamlar geleneksel ritüellerin yapıldığı farklı toplumsal kesimlerin bulunduğu ve etkileşimde bulunduğu merkezler olmuştur. Özel günlerde topluca hamama gidilmesi geleneksel bir uygulama olmuş ve farklı olaylara göre çeşitli adlar altında yapılmıştır. Gelin hamamı, kırk hamamı (lohusa hamamı), sünnet hamamı, asker hamamı, damat hamamı, adak hamamı, bayram hamamı gibi hamam seremonileri düzenlenmiştir (Taşçıoğlu, 1998, s. 114-126). Varlıklı aileler zaman zaman halk hamamlarında özel etkinlikler düzenlemişlerdir. Bu etkinliklere katılacaklar birkaç gün öncesinden haberleşerek, hamam için gerekli malzemeleri içeren özel hamam bohçaları hazırlamışlardır (Şehitoğlu, 2008, s. 20-21). Halkın değer verdiği hamamlar, özel görevlerle biçimlenmiş bir kültür oluşturmuştur. Bu kültürde; erkek yıkayıcı ve masajcı “tellağ”, kadın yıkayıcısı “natır”, erkek hamam sorumlusu “hamamcı”, kadın hamam sorumlusu “hamam anası”, müşteri ayakkabısı temizleyicisi “yanaşma”, peştamal tutan, kuşandıran ve havlu değiştiren “peştamalcı”, çamaşır işlerinden sorumlu olan kişi “çamaşırcı”, hamamın ısınmasından sorumlu “külhancı”, müşteriye ayna tutan “tellağ yamağı”, yıkanan çocukların ödüllendirdiği ya da özel günlerde yenilen susam helvası veya kaşık şekeri pişiren kadın “helvacı bacı” olarak adlandırılmıştır (Taşçıoğlu, 1998, s. 234). Bu adlar, sadece görev tanımlamakla kalmamakta, aynı zamanda kişinin kültürel ve sosyal ortamda ne kadar önemli olduğunu da yansıtmaktadır. Her bir görevlinin belirli bir yetkinlik ve sorumluluğa sahip olması,

hamam kültürünün işleyişindeki ayrıntıları ve titizliği göstermektedir. Görsel 2.2.’de Fransız ressam Jean Etienne Liotard’ın hamam anası ve tellak yamağını resmettiği görülmektedir.

Görsel 2.2. Jean Etienne Liotard, “A lady in Turkish costume with her servant at the hammam”, 72,39 x 57,15 cm, Tuval üzerine yağlı boya, 1750, Kansas City, Nelson-Atkins Museum of Art (<http-4>, erişim tarihi 23.12.2023)

Evliya Çelebi 17. yüzyılda yazdığı seyahatnamesinde; hamamların Anadolu’da “Ilıca” olarak adlandırıldığını, Acemlerin ılıcaya “germâb” dediğini, Rumların “kaynarca” ismini verdiğini Bursa’da ise “kaplıca” denildiğini ifade ederek, hamam usullerine uyulduğunda büyük yarar sağlayacağını, ancak bu usullere uyulmadığında zararlı olabileceğini söylemektedir (Dağlı ve Kahraman, 2008, s. 23).

Şehirdeki hamamlar, tarih boyunca şehrin sosyal ve kültürel dokusunda önemli bir rol oynamış, günümüzde hala bu kültürün izlerini taşımaktadır. Bu değerli miras, Bursa’nın zengin tarihini ve hamamların farklı dönemlerdeki işlevlerini yansıtmaktadır.

2.2.1. Hamam tekstili

Hamam tekstilleri, hamam kültürünün önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Osmanlıda hamama giden kadınların sosyal statülerini göstermek için bir araç olarak kullandığı hamam bohçaları oldukça önemli olmuştur (Özgen, 2016, s. 122). Hamam

bohçasında; havlu, peşkir, futa (peştamal), hamam cübbesi, kese ve hamam tülbendi gibi ürünler bulunmaktadır (Cingöz, 1994, s. 537) (Hasanova, 2021, s.110). Kısaca bunların tanımına yer verilmesinde fayda görülmektedir.

Havlu, kurulanmak için kullanılan üzeri havlı kumaştır (Ayverdi, 2009, s. 486). Peşkir ise havsız özellikte olan, kurulama ve kurulanma amacıyla kullanılan üründür (Aykar, Polat ve Can, 2023, s. 341). Hamam peştamalları veya futaları, hamam ziyaretlerinde örtü olarak kullanılan ve erkeklerin bel seviyesinden diz altına, kadınların ise göğüs üstünden dizlere kadar bedenlerini örtmek için tercih ettikleri kumaş örtülerdir. Bu örtüler, hamamda kurulanma ve örtünme işlevi görmek üzere kullanılan üründür (Taşçıoğlu, 1998, s. 164). Hamam cübbesi, günümüzdeki bornozu andıran, ipek kumaştan üretilen, bol kollu, vücuda rahatça oturmeyen formda kadın giysisidir (Taşçıoğlu, 1998, s. 169). Hamam kesesi, yıkanırken kir çıkması için ele geçirilerek vücuda sürtülen, ağzı el girecek genişlikte ufak torbadır (Ayverdi, 2009, s. 659). Hamam tülbendi ise sırtta teri emmesi için kullanılan, kenarı boncuk oyalarla süslenen, yıkanıp şekil verilen ıslak saçın üzerine sarılan ince pamuk ipliğinden dokunmuş kumaş türüdür (Taşçıoğlu, 1998, s. 169).

Genellikle ipek, pamuk veya keten gibi doğal liflerden üretilen bu tekstiller, hamam deneyimini tamamlayan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Görsel 2.3.'de yer alan Jean-Jacques-François tarafından oluşturulan hamam tasvirinde hayali bir kadınlar hamamı canlandırılmaktadır.

Görsel 2.3. Jean-Jacques-François Le Barbier, “A female Turkish bath or hammam”, 85 x 130 cm, Tuval üzerine yağlı boya, 1785 (<http-5>, erişim tarihi 23.12.2023)

Hamam tekstilleri, yüzlerce yıllık geçmişiyle Türk kültürünün önemli bir parçası olarak günümüze kadar gelmiştir. Bu tekstiller, hamam kültürünün tarihi gelenekleri ve estetik anlayışıyla bütünleşmiş bir şekilde varlığını sürdürmüştür. Hamam tekstilleri, Türk kültürünün kendine özgü öğelerini yansıtan, bir mirasın temsilcisi olarak dikkat çekmektedir. Böylelikle bu ürünler sadece günlük kullanım için pratik ve işlevsel olmanın ötesinde, Türk kültürünün zenginliğini ve geçmişini, günümüze taşıyan birer sembol haline gelmiştir.

3. PEŞKİR VE HAVLU DOKUMACILIĞI

Araştırmanın bu bölümünde Bursa’da tarihsel süreçte dokumacılık kültürünün önemli bir kısmını oluşturan peşkir ve havlu dokumacılığı konusu ele alınırken peşkir ve havlunun alanyazın taramasından elde edilen tanımlarına ve kullanımına yönelik verilere de yer verilmesi uygun görülmüştür.

Bu bölümde ayrıca tezin amacı doğrultusunda el havlu dokumacılığı, günümüz havlu dokumacılığı, havlu dokumalarının sınıflandırılması konularına da ayrıntılı bir şekilde yer verilerek tezin uygulamalarının yapıldığı endüstriyel havlu dokumacılığı teknikleri açıklanmıştır.

3.1. Peşkir, Makrama ve Havlu Hakkında Genel Bilgi

Peşkir terimi, Farsça kökenli olan “pişgir” kelimesinden türetilmiştir ve havlu anlamında kullanılan bir tabirdir (Pakalın, 1993a, s. 773). Peşkirler, pamuk ve keten gibi ipliklerinden dokunan el ve diz havlularıdır. Ellerin ve yüzün yıkanmasının ardından kurulanmak amacı ile kullanıldığı gibi, abdest alındıktan sonra da tercih edilmiştir. Aynı zamanda, yer sofrasında otururken toplu ya da bireysel peçete olarakta kullanılmıştır (Önder, 1998, s. 202). Osmanlı’da peçete yerine kullanılan peşkirler ve havluların sorumluluğunu taşıyan kişiye “peşkir ağası” adı verilmiştir (Kılıçoğlu, Araz ve Devrim, 1972, s. 66). Peşkirlerin bazıları iki uçlarında işlemelere sahipken, bazıları ise dokumadan motiflerle süslü ve işleme içermeyen türdedir. İşlemeler genellikle sırma, renkli ipek veya sırma karışımından oluşmaktadır (Kılıçoğlu, Araz ve Devrim, 1972, s. 67). Dokuma bezden yapılan peşkirin, sofraya hizmeti gören hizmetkarlar tarafından yemek sırasında sofranın etrafına toplananların dizlerine doğru atılması eylemi, “peşkir atmak” tabiriyle ifade edilmiştir. Hatta, hizmetkarlar arasında, peşkirlerin herkesin dizine denk gelmesini sağlama becerisi, adeta bir hünere olarak kabul görmüştür (Pakalın, 1993a, s. 773). Işın (2010 s. 298), 15. yüzyıldan itibaren kullanılan peşkirlerin yemek yerken el kurulan ve bazen kucakta, bazen de boyuna bağlanarak kullanılan örtüler olduğunu belirtmektedir. Işın, dolama veya dolak adı verilen, 4 ile 10 metre boyları arasında değişen uzun peşkirlerin sını etrafını dönecek şekilde yerleştirildiğini ve sofraya oturanlar tarafından ortak kullanıldığını ifade etmektedir. Sofrada kullanılan peşkir dışında kahve peşkiri, berber peşkiri, abdest peşkiri, leylî peşkir ve diz peşkiri gibi peşkir çeşitleri bulunmaktadır (Özyalvaç, 2019, s. 522). Görsel 3.1.’de abdest alan bir kişiye abdest peşkiri tutan yamak resmedilmiştir.

Görsel 3.1. Jean-Baptiste Blaise Simonet, Jean-Baptiste Hilaire, “Musulman faisant son ablution, abdésth”, 17.4 x 25 cm, Graviür, 1787 (<http-6>, erişim tarihi 21.03.2024)

Büngöl (tarihsiz, s. 40) peşkirlerin genellikle 1 metre uzunluğunda ve 40 santimetre genişliğinde dokunduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra, uzun şerbet peşkirleri olarak da bilinen çeşitleri olduğunu, bu peşkirlerin genellikle iskemle ve tepsi üzerinde kurulan sofralarda peçete yerine kullanıldığını ifade etmektedir. Peşkirlerin ayrıca sosyal yaşamda kullanıldığı bilinmektedir. Işın (2010 s. 298) helva sohbetlerinde oynanan oyunlarda kaybedenlerin, şaka amaçlı olarak kaybettikleri için kamçı şeklinde dürülen peşkirlerle dövüldüğünü aktarmaktadır.

Yapılan alanyazın taraması sonucunda peşkirin Osmanlı’da dolama, makrama, havlu, destmal gibi çeşitli adlar aldığı anlaşılmaktadır. 17. yüzyıl başında İstanbul’da Venedik büyükelçisi olarak görev yapan Ottaviano Bon’un kaleme aldığı kitapta Topkapı Sarayı yaşamı ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Kitapta padişahın sofrasının anlatıldığı bölümde ilk peşkirin giysilerin korunması için dizlere yerleştirildiği, ikinci peşkirin ise sol kola yerleştirildiği ve bu peşkir ile ağız ve parmakların silindiği anlatılmaktadır (Withers, 1996, s.102). 1835 yılında, İngiliz kraliyet ordusunda binbaşı olarak görev yapan babası Thomas Pardoe’yla birlikte İstanbul’a gelen ve bir süre kalan Julia Pardoe, II. Mahmud dönemi İstanbul ve Bursa’sının, sokakları, semtleri ve günlük yaşamını anlattığı kitabının bir bölümünde, misafir olarak ağırlandığı sofrayı anlatmaktadır. Burada sininin çevresine oturduktan sonra kucağına yaklaşık 2 metre uzunluğunda zengin işlemeli pamuklu peşkir serildiğinden bahsetmektedir. Pardoe (2004, s. 26-27) sofradan kalkarken ise metal leğen ve ibrik ile ellerini yıkadığını daha sonra da içinin hiç de el

vermeyerek kullandığı çok güzel işlemeli peşkirler verildiğinden bahsetmektedir. Kullanılan bu peşkirlerin işlemelerinin ne kadar değerli olduğu Pardoe'nun ifadesinden anlaşılmaktadır. Başka bir anı olarak Osmanlı döneminde İngiltere tarafından İstanbul'a elçi olarak atanan Edward Wortley Montagu'nun eşi olan Lady Mary Montagu 10 Mart 1718'de kardeşi Lady Mar'a yazdığı mektupta, Hafize Sultan'ın kendisine verdiği ziyafette, peşkirlerden şu şekilde bahsetmektedir:

“Lüksün doruk noktası ki beni şaşırtan şey ipek ve sırma ile işlenmiş çiçek motifleriyle süslenmiş dantel örtüler ve peçetelerdi. Hepsi kusursuz güzellikteydi. Bu değerli peçeteleri, nakışları bu ülkeden çıkan en güzel mendillerin inceliğine sahip olduğu için istemeye istemeye kullandım. Elbette ki yemeğin sonu gelmeden tamamen berbat bir hale geldiler. Yemekten sonra, istemeyerek kullandığım peçetelere benzeyen el silme bezleri ile altın bir leğen içerisinde su getirildi.” (Montagu, 2004 s. 94).

Bu ifadede Montagu'nun peçete olarak bahsettiği ürünün yemek esnasında ve yemekten sonra kullanıldığı fakat birbirine çok benzeyen ama farklı ürünler olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum ürünlerin işlemesine ya da boyutuna göre farklılık gösterebildiği bilgisini vermektedir. El kurulamaya yönelik olan dikdörtgen biçimindeki ve kaba dokumalı işleme çeşidi olan peşkirler, genellikle su emmeye elverişli ürünlerdir. Peşkirler, makrama ile benzerlik gösterse de kompozisyon, renk ve teknik açıdan birbirine oldukça yakındırlar. Ancak, iki işleme çeşidi arasındaki belirgin fark, peşkirlerin saçaklı olmasıdır (Berker, 1985, s.169).

Pakalın'ın (1993b, s. 433) ifadesine göre destimal, Farsça kökenli olup el silecek bez, elbezi veya mendil anlamına gelmektedir. Ramazan'ın on beşinci gününde yapılan Hırka-i Şerif ziyaretinden sonra bizzat padişahlar tarafından hediye edilen büyüklükteki tülbent te destimal olarak tanımlanmaktadır. Destimalin, günlük hayatta mendil gibi üstte taşındığı ve yalnızca yıkanan eli veya yüzü kurulamak için değil, aynı zamanda yüzün terini silmek için de kullanıldığı bilinmektedir (Koçu, 1969, s. 88). Pakalın'ın (1993a, s. 393-394) bir diğer ifadesine göre destimal; havlu, peşkir yerine kullanılan bir terimdir. Ancak doğru terim halk arasında “mahrama” şeklinde geçen, fakat resmî belgelerde “mikrama” olarak adlandırılan terimdir. Türk kültüründe el havlusunu ifade etmek için birçok terim kullanılmıştır. Bu terimlerden bir diğeri olan “Makrama-i dest”, el havlusu yerine kullanılan bir tabir olduğu gibi, halk arasında mahrama, havlu, peşkir, dest gibi anlamları da içermektedir. Dest, Farsça kökenlidir ve el anlamına gelir. Bu terim saray belgelerinde de geçmektedir (Pakalın, 1993a, s. 394).

Eski belgelerde “mikrama” olarak geçen ve “makrama”, “makrame”, “mahrama” gibi çeşitli isimler ile bilinen el peşkirleri, evdeki büyükannelerden gelin olacak kıza kadar birçok kişi tarafından gergeflerde işlenmiştir (Ayverdi, 2010, s. 763-852). Makrama, “mahreme” gibi isim farklılıklarının olmasının sebebi, bu terimlerin farklı bölgelerde ve kültürel bağlamlarda kullanılmasından kaynaklanmaktadır (Berker, 1985, s.13). Yöresel dil ve kültürel farklılıklar, belirli bir nesneyi veya kavramı ifade etmek için farklı isimlerin kullanılmasına yol açabilmektedir. Dolayısıyla, “makrama”, “makrame”, “mahrama” ve “mahreme” gibi terimlerin farklı coğrafi bölgelerde kullanılması, bu tür isim farklılıklarına örnek teşkil etmiştir. Makrama kenarları işlemeli bir tür el havlusudur. Anadolu’da bu terim hala havlu anlamında kullanılmaya devam etmektedir (Gönül, 1973, s. 49). Koşay ve Aydın (1952 s.103) makramanın havlu silecek anlamına geldiğini, mahramanın ise başa örtülen hamam örtüsü olduğunu, bu terimin Kastamonu yöresinde ise peşkir anlamında kullanıldığını belirtmişlerdir. Önder’e (1998, s. 167) göre ise bir çeşit peşkir olan ve el tezgahlarında dokunan makrama, genellikle pamuk, yün veya keten kullanılarak dokunmuştur. Su emici özellikte ve gevşek dokumalı olan makramalar, genellikle 45x50 cm veya 60x120 cm boyutlarında dokunmuş ve el havlusu olarak kullanılmıştır. Osmanlı saray işlemelerine dair en eski kaynaklardan olan 1505 tarihli Enderun hazine defterinde, makramalardan bahsedildiğine dair kayıtlar bulunmaktadır (Delibaş, 2007, s.114). Makramalar, 16. yüzyılda 40x60 cm boyutlarındayken, daha sonraki yıllarda boyutları 90x150 cm’e kadar ulaşmıştır (Berker, 1985, s.13). 16. yüzyıla ait bir belgede, saray terzibaşı Mehmed’in imzasıyla çarşı esnafı işlemeci Hayreddin Usta’ya yazılan bir mektup bulunmaktadır. Mektupta, ikisi az havlı, ikisi çok havlı olacak şekilde, uzunluklarının birer buçuk arşın (85 cm) olan dört adet makrama istenmiştir (Delibaş, 2007, s.115). Bu belge 16. yüzyılda havlı dokumacılığın başladığı ile ilgili önemli bir kaynak niteliğindedir. İşlemeli ve sırmalı ayrıntılar içeren makramaların bazıları Türk işlemeciliğinin nadir müze eserleri arasında yer almaktadır (Pakalın, 1993a, s. 394). Uçlarında 15-25 cm.’den 40 cm.’e kadar ulaşan işlenmiş kısımlar bulmaktadır. Bu işlenmiş bölgelerde, genellikle renkli çiçekler, kıvrık dallar, meyveler ve yapraklar gibi motifler kullanılmıştır (Berker, 1985, s.13). Makrama-i destlerin işlemeleri incelendiğinde, 16. yüzyılda yalın çiçek motifleri görülmekteyken, 17. yüzyılda işlemeler daha süslü hale gelmiştir. 18. yüzyılda gelindiğinde, en ayrıntılı işlemelerin ve çeşitli kompozisyonların kullanıldığı makramalar yaygınlaşmıştır (Sürür, 1976, s. 54).

Pakalın'a (1993a, s. 394) göre makramalar, kalınca bükülmüş iplikten dokunmuş, oldukça uzun bir sofra havlusunu ifade etmektedir. Bu tür havlular, yer sofralarında yemek yiyenlerin dizleri üzerine aldıkları yemek havluları olarak kullanılmıştır. Fakat Berker (1985, s.13), yemek masalarında kullanılan, boyutları 90x250 cm.'ye ulaşan, daha büyük boyuttaki makramalara ise "dolama" adı verildiğini açıklamaktadır. Dolama, ekmek ve yemek kırıntılarının dökülmesini engellemek için kullanılmasının yanı sıra peçete olarak da kullanılmıştır. 1640 tarihli narh defteri incelendiğinde peşkir boylarının 459 cm ile 1020 cm arasında olduğu, makrama boylarının ise 119 cm.'yi geçmediği görülmüştür (Kütükoğlu, 1983, s.75). Görsel 3.2.'de Gelibolu Ali'nin Nusretnamesi'nde yer alan minyatürde, Lala Mustafa Paşa'nın 1587'de İran seferine çıkmadan önce yeniçeri ağlarına verdiği çadır ziyafetinde, bazı kaynaklarda dolama, bazılarında ise peşkir olarak adlandırılan bu ürünün resmedildiği gözlemlenmiştir.

Görsel 3.2. Gelibolulu Ali "Lala Mustafa Paşa'nın Yeniçeri ağalarına verdiği ziyafet", Minyatür, 1584, Topkapı Sarayı Müzesi (Atasoy, 2000)

Işın'ın (2010 s. 246) ifadesine göre büyük boyutlu makramalar bele sarılarak küçük boyutlular ise mendil olarak kullanılmıştır. Işın ayrıca hediye ve ücretlerin küçük makramalara sarılarak verildiği zamanlara işaret etmektedir. Ayverdi (2010, s. 1194)

Osmanlı Devleti'nde sadrazamların padişahlara sunduğu telhis veya takrirlerin, telhis kesesi olarak adlandırılan keseye konulduğu, mühürlendiğini ve ardından makrama denilen el peşkirine sarılarak padişaha takdim edildiğini söylemektedir. Durul (1979, s. 15) sofrada kullanılan ve makrama ile yağlık olarak adlandırılan ürünlerin işleme tekniğine göre ayrıldığını, dokuma olanların ise peşkir olarak adlandırıldığını ifade ederek, makramaların çok çeşitli örneklerinin olduğunu ve üretim sürecinde çeşitli iğne tekniklerinin yanı sıra birden fazla tekniğin aynı anda kullanıldığını belirtmiştir. Ancak, yapılan araştırmalarda, bu terimlerin öncelikle dokunan ve daha sonra işleme yapılan ürünler olduğu görülmektedir. Durul'un ifadesi hatalı olsada, bahsi geçen ürünler için işleme biçimine veya kullanım alanına bağlı olarak değişen isim çeşitliliği ve farklı terimlerin kullanılmış olduğu öngörülmektedir. Yüzeyinin ilmekli olması nedeniyle eskiden havlı makrama olarak bilinen dokumaların, zamanla sadece havlu olarak anıldığı, özellikle 19. yüzyılda Bursa havlularının turistik eşya olarak oldukça ilgi gördüğü ve tercih edildiği gözlemlenmektedir (Tezcan, 2017, s. 282).

Havlu; el, yüz ve beden kurulama amacıyla dokunan suyu emen özellikte bir tekstil ürünüdür. Ergür'e (2002, s.104) göre havlu kurulanmak amacıyla kullanılan havlı bezdir. Sürür (1976, s.54) 1 m. uzunluğunda ve 75-80 cm. genişliğinde olan ve her iki ucuna işleme uygulanarak üretilen hamam sileceklerine havlu denildiğini ifade etmektedir. Berker (1985, s.239) havlu ölçülerinin, kullanım amacına bağlı olarak değişkenlik gösterdiğini belirterek, farklı türlerinin olduğunu belirtmektedir. Sami (2018, s.499) havluyu "ekseriya tüylü yapılan silecek" olarak tanımlamakta ve el havlusu, abdest havlusu, hamam havlusu, ayak havlusu gibi çeşitlerinin olduğuna değinmektedir. Havlular genellikle her iki ucunda renkli iplik veya sırma ile işlenmiş bezemelerle süslenmektedirler (Berker, 1985, s.239). 18. yüzyıla tarihlenen havlular, çeşitli çiçek, yazı ve manzara resimleriyle süslenmiştir. Bursa'da üretilenler ise sırmalı ve telli havlular olarak bilinmektedir (Sürür, 1976, s.54). Nadiren ipek veya altın ipliklerle işlenmiş örnekleri olduğu anlaşılmaktadır. En yaygın motiflerden biri kıvrık veya düz küçük çiçek desenleri olmuştur. Özellikle 18. ve 19. yüzyıllarda, cami, selvi ağacı motiflerinin yer aldığı ve diğer manzaralı anlatımlarında olduğu havlular, sanatsal bir ifade aracı olarak da dikkat çektiği bilinmektedir (Gönül, 1973, s. 49).

Havlu dokuma kumaşının giysi olarak kullanıldığı bir örnek Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunmaktadır. Görsel 3.3.'de yer alan Sultan IV. Murad'ın (1623-1640) beyaz pamuktan yapılmış havlu gömleği havlı kumaşının giyside kullanılmasına önemli

bir örnek teşkil etmektedir. Bu gömlek 150 cm. uzunluğunda olup, kolları bol kesimli ve uzundur. Kol ağızları ve etek kısmı gümüş tel ile dokunmuş olan gömleğin yaka ve ek yerlerinde, "file işi" olarak adlandırılan ajur işi bulunmaktadır (Tezcan, 2009, s.120).

Görsel 3.3. *Sultan IV. Murad'ın "beyaz pamukludan havlu gömleği", 1623-1640, Topkapı Sarayı Müzesi (Koçak, 2024)*

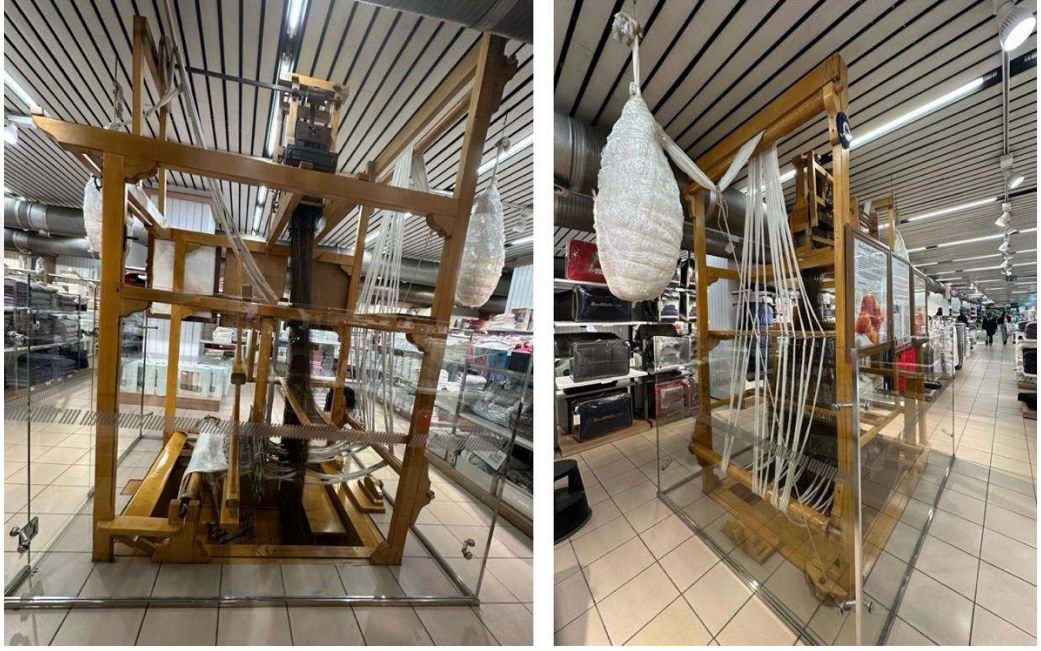
3.2. Havlu Dokumacılığı

Havlu dokumacılığı geçmişten günümüze devam etmekte olup Türk tekstil sektörünün önemli bir alanını oluşturmaktadır. Geçmişte kamçılı çukur tezgâhta el emeğine dayalı olarak dokunan havlı ürünler, endüstriyel gelişmelerle ilerleme kaydederek endüstriyel dokuma tezgahlarında değişken boyutlarda ve çok renkli özelliklerle dokunabilir hale gelmiştir. Güncel sanayi havlu dokuma sektörü, yenilikçi teknolojilerle hızlı ve yüksek kaliteli üretime odaklanmaktadır. Karmaşık desenler için jakar dokuma makineleri yaygın şekilde kullanılırken, daha sade desensiz tasarımlar için armür dokuma makineleri tercih edilmektedir. Sektörde dayanıklılık, işlevsellik ve estetik tasarım ön plana çıkarken, otel, spa ve ev tekstili gibi farklı alanların ihtiyaçlarına uygun yenilikçi çözümler geliştirilmektedir.

3.2.1. El havlu dokumacılığı

El tezgahlarında dokunan havlularda çoğunlukla pamuk ipliği kullanıldığı bilinmektedir. Havlu dokumacılığı alanında, iplik kadar önemli bir başka unsur boyadır. Geleneksel yöntemlere bağlı olarak yapılan doğal boya elde etme ve boyacılık uygulamalarının, Bursa kumaşları kadar ünlü olduğu ifade edilmektedir (Özen ve Akalın,

2012, s. 522). Eski dönem havlularında görülen renkli nakışların doğal boyalarla yapıldığı anlaşılmıştır. Bursa’da geleneksel havlu peşkir dokumacılığında kullanılan dokuma tezgahının çukur tezgâh ve dört ayaklı kamçılı tezgâh olduğuna dair veriler bulunmaktadır. Bu tezgahlar el dokuma geleneğini yürüten atölyelerde işerlik kazanırken kimi koleksiyonerler tarafından da korunmaya alınmıştır. Görsel 3.4’de Bursa Özdilek satış mağazasında sergilenen kamçılı havlu dokuma tezgâhı görülmektedir.

Görsel 3.4. Kamçılı havlu dokuma tezgahı, Bursa Özdilek satış mağazası (Pelin Aykar fotoğraf arşivi, 2023)

Yürekten (1994, s. 75) Bursa’da el havlu dokumacılığında çukur tezgâh kullanıldığına değinmektedir. Ortaç (2021 s. 519) el dokuma havlu üretiminde teknikten dolayı genellikle dört ayaklı kamçılı tezgahlar kullanıldığını belirtmektedir.

El dokumacılığında havlu dokumayı oluşturan temel atkı ve çözgü ipliklerinin yanı sıra, ilave çözgü iplikleri ile elde edilen bir veya iki yüzlü havlı dokumalara havlu dokuma örgüleri denilebilir. Havlu dokumalarında, diğer dokumalarda olduğu gibi, ilave çözgü iplikleri kullanılarak tezgâha gerilen çözgü ipliklerinin yanı sıra havlar oluşturulur. Temel çözgüler ve hav çözgüleri, tezgâhın arkasında farklı gruplar halinde bulunur. Tezgâhta çözgü ipliklerinin geçirileceği gücülerin sayısı ise dokuma örgüsüne göre değişkenlik gösterir.

El tezgahlarında, havlu dokumada genellikle temel tekniği dimi (D 2/2 Z) olan dokumalar için yedi atkı sırası ve dört ayak kullanılmaktadır (Ortaç, 2021 s. 520). Ana dokuması dimi olan havluların dokuması için yedi gücü kullanılmaktadır. Böylelikle ilme çözgüsünün geçtiği gücü dışında, temel çözgüler ikişerli gruplar halinde bir ayağın hareketiyle çalıştırılır. Aynı ayağa bağlı iki gücünün birbirine bağlanması, çözgülerin sürtünme nedeniyle yıpranmasını, kopmasını ve karışmasını engeller. Bu düzenleme, gücülerin daha rahat hareket etmesini sağlamaktadır (Ortaç, 1994, 35-36).

Geçmişte havlu dokumacılığı, dört çerçeve ve dört ayaklı (pedal) basit dokuma tezgahlarında dokunmuştur. Zaman içerisinde bu tezgahlara jakar tertibatının eklenmesiyle desenli havlu dokumaların yapılması mümkün olmuştur. Günümüzde ise bu tezgahlar daha da geliştirilmiştir.

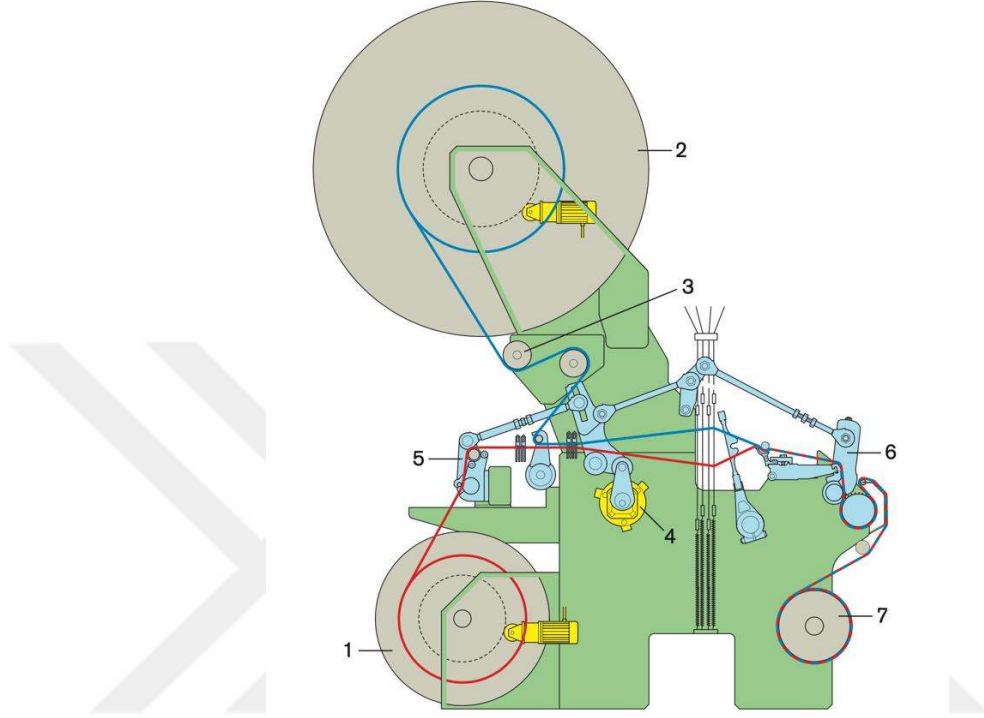
3.2.2. Günümüz havlu dokumacılığı

Havlular günümüz teknolojisine bağlı olarak el dokumacılığından farklı dokunmaktadır. Bu ürünler çeşitli en ve boylarda, farklı gramajlarda, tek veya iki yüzünde hav adı verilen ilmeklerin bulunduğu, hav, zemin ve atkı olarak adlandırılan üç iplik sistemine sahip, dokunmuş veya örülmüş tekstil ürünleridir.

Havlı dokuma kumaşı kurulumak amacıyla kullanılan dokuma tekniği ile üretilen havlu dokuma sınıfına giren üç boyutlu bir kumaştır. Havluların imalatında kullanılan dokuma makineleri, diğer dokuma makinelerinden hav oluşturma mekanizmalarıyla nedeniyle farklılık göstermektedirler. Normal dokuma makinelerinde bir adet zemin çözgü levendi bulunurken, havlu dokuma makinelerinde ise hav ve zemin için kullanılan iki çözgü levendi mevcuttur. Hav çözgü levendi, dokuma makinesinde zemin çözgü levendinin üstünde yer alır. Bu makineler, birbirlerinden farklı gerilimlerde zemin ve hav çözgü ipliklerine sahiptir. Bu nedenle, havlu dokuma makineleri özel olarak sadece havlu dokumak üzere tasarlanır ve üretilir.

Havlu dokumacılığında armür ve jakar teknikleriyle üretim gerçekleştirilebilmektedir. Bu tekniklerde üretilecek ürün için iplik boyama veya top boyama yöntemleri kullanılabilir. Ayrıca, dokunmuş havlu yüzeyine nakış ya da baskı uygulanarak nihai ürün elde edilebilmektedir (Aykar, Polat ve Can, 2023, 341). Top boyama tekniğinde, havlı ve düz zemin yüzeyler oluşturularak ya da polyester kullanılarak desen tasarımı yapılabilir. İplik boyama tekniğinde ise hav ipliği çözgü ipinden olduğundan ve havlu çift yüzlü dokunduğundan, çözgü yönünde uygulanan normal dokuma tekniğiyle en fazla iki renk kullanılabilir. Bu nedenle,

pano desenlerinde iki renk sınırlaması varken, çözgü raporunda renk sınırlaması bulunmamaktadır (Aykar, 2024). Görsel 3.5.'de Dornier firmasına ait havlı dokuma makinası çizimi verilmiştir.

Görsel 3.5. Dornier firmasına ait ServoTerry adlı havlı dokuma makinası (<http-7>)

Bu tezgahın üzerinde yer alan numaraların açıklamaları aşağıda yer almaktadır.

- 1- Zemin çözgüsü
- 2- Hav çözgüsü
- 3- Hav oluşumu için gereken hav uzunluğu ölçüm ünitesi
- 4- Hav hareketini sağlayan mekanizma
- 5- Zemin çözgüsü için kontrol rulosu
- 6- Dokunan yüzeyin sarılmasını kontrol eden mekanizma
- 7- Dokunan yüzeyin sarıldığı silindir (<http-7>)

Armürlü tezgahlar ise genellikle düz ve basit bordürlü havluların üretimi için tercih edilir ve pratik bir çalışma mekanizmasına sahip olup en fazla 20 çerçeveye kadar destek sağlamaktadır. Havlunun dokusu, kumaşın her iki tarafında, tek yüzeyinde veya istenilen desen şeklinde oluşturulabilir. Havlu dokuma işlemi sırasında, hav uzunlukları ayarlanabilir ve ihtiyaç duyulduğunda kesilerek kadife dokusu elde edilebilir.

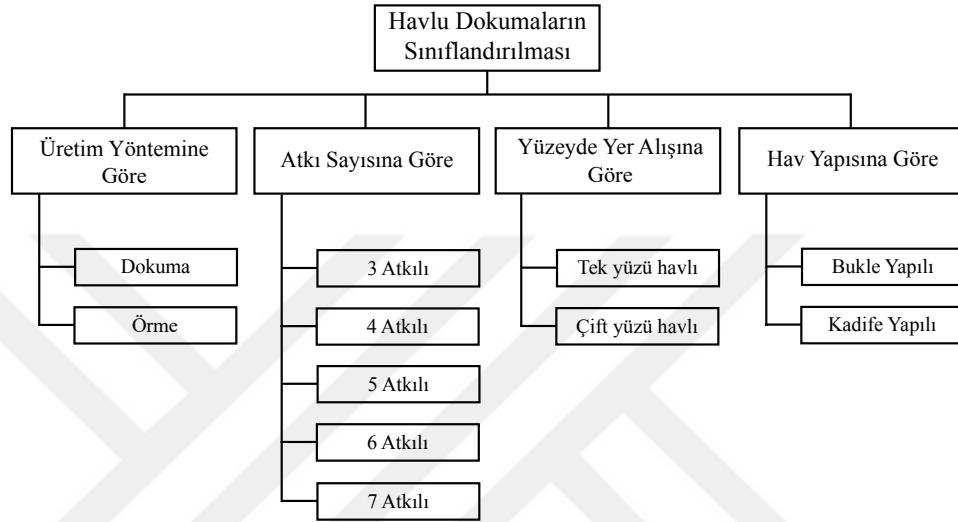
3.2.2.1. Havlu dokumalarında kullanılan iplik yapıları

Havlu üretiminde kullanılan ipliklerin belirli performans özelliklerinin olması beklenmektedir. Bunlar; yüksek hidrofilite, yaş mukavemeti, iyi boyanabilirlik, solmaya karşı direnç (renk haslığı), kolay temizlenebilme, yumuşaklık, anti alerjik, düşük maliyet ve kolay temin edilebilirlik gibi özelliklerdir (Acar, 2004, s. 8). Havlu yapılardan beklenen performans özellikleri göz önüne alındığında gereksinimleri en iyi şekilde karşılayan ve tercih edilen madde pamuk lifleridir. Pamuk ipliğinin tercih edilmesindeki temel unsurlar, yapısındaki yüksek nem emme yeteneği ve hızlı kuruma özelliğidir. Havlu yapılarda lif ürün kalitesinde bu ürünlerin kurulanma ihtiyacına yönelik olması ve devamlı sıvıya maruz kalması oldukça önem taşımaktadır. Pamuk liflerinin yaş mukavemeti, kuru mukavemetinden ortalama %20 oranında daha fazladır. Bu durum, liflerin dayanıklılığını ve havlunun genel sağlamlığını belirlemede önemli bir rol oynayarak ürün kalitesi açısından kritik bir faktör olmaktadır (Sağır, 2023, s.16).

Havlu dokumalarında hav, zemin ve atkı olmak üzere üç farklı iplik sistemi kullanıldığı bilinmektedir. İplik seçimi yapılırken bu iplik sistemlerinin özelliklerine öncelik verilmesi oldukça önemlidir. Örneğin seçilen hav iplikleri ürünle en çok temas edilen iplik olması sebebiyle kalite kadar tuşe de önemli rol oynamaktadır. Zemin iplikleri ise havlu dokuma esnasında gerilime en çok maruz kalan ipliklerdir. Bu nedenle dayanıklılığı yüksek iplik olması önem taşımaktadır. Atkı ipliklerinde ise makine randımanının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Tüm bu sebepler ile günümüzde kullanımı tercih edilen hav için 32 mm. üzerinde uzun liflere ve düşük büküme sahip iplikler tercih edilmektedir. Hav çözgüsü olarak kullanılan çift katlı iplikler genellikle; 300 T/m üzeri büküm bulunan Ne 20/2, Ne 24/2, 30/2 ve Ne 18/2 numara ve tek katlı olarak 16/1, 20/1 karde ring ya da open-end iplik numaraları tercih edilmektedir (Reçel Aslan, 2022, s.19). Zemin ipliklerinde genellikle karde iplik kullanılırken, maliyet avantajı nedeniyle open-end iplikler de tercih edilebilir. En sık tercih edilen pamuk iplikleri, Ne 20/2 ve Ne 24/2 numara olup ve 500 T/m büküme sahiptirler (Sağır, 2023, s.20). Atkı ipliklerinin ise tek bir gerilime maruz kalması sebebiyle aşırı bükümlü olmamaları gerekmektedir. Bu sebeple, genellikle 240-255 T/m büküme sahip ve Ne 20/1, Ne 16/1 ve Ne 12/1 numara pamuk iplikleri tercih edilmektedir (Reçel Aslan, 2022, s.20). Pamuk ipliği en çok tercih edilen iplik olsa da bambu, keten, kenevir, modal, tencel gibi liflerin de kullanıldığı gözlemlenmiştir.

3.2.2.2. Havlu dokumalarının sınıflandırılması ve kullanılan atkı sistemleri

Havlular; üretim yöntemine, havlar arasında kullanılan atkı sayılarına, havın yüzeyde yer almasına, sahip olduğu hav şekline göre sınıflandırılabilir (Başaran, 2023, s.227). Başaran'ın havlu yapısının sınıflandırılmasını gösterdiği tablo Şekil 3.1'de açıklanmaktadır.

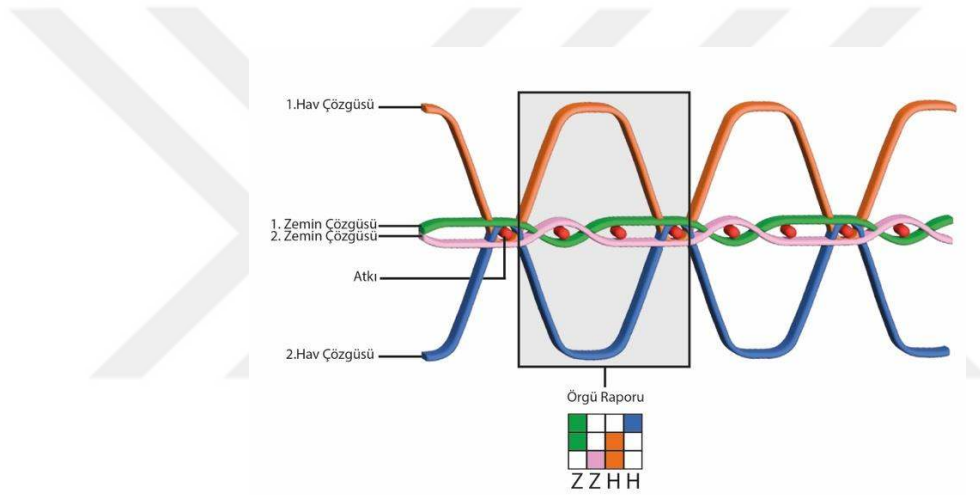
Şekil 3.1. Havlu dokumalarının sınıflandırılması (Başaran, 2023, s.228' den yeniden çizim Pelin Aykar, 2024)

Bu tabloya göre havlu üretim yönteminde dokuma ve örme olarak iki farklı teknik bulunmakta ve teknik farkı nedeniyle, örme havlular dokuma havlulara göre daha esnek olmaktadır. Dokuma üretim yönteminde beş farklı atkı sistemi kullanılmaktadır. Yüzeyde ki havların yer almasına göre ise; tek yüzü ve çift yüzü havlı dokuma yüzeyler elde edilebilmektedir. Bukle olarak dokunan havlularda sonradan kesim işlemi gerçekleştirilerek kadife yüzey elde edilebilmektedir. Böylelikle havlular bukle ve kadife olmak üzere iki farklı hav yapısında olmaktadır. Kesim sonrası kadife benzeri hav yapısı olan havlular, daha yumuşak tuşelidir. Ancak yüzeyin kesilmesi ile birbirine tutunamayan lifler sebebi ile daha az su tutuculuğa sahiptir (Aykar, 2024).

Havlu dokumaların üretiminde beş farklı atkı sistemi kullanılmaktadır. Bunlar; üç atkılı sistem (3'lü atkı grubu), dört atkılı sistem (4'lü atkı grubu), beş atkılı sistem (5'li atkı grubu), altı atkılı sistem (6'lı atkı grubu) ve yedi atkılı (7'li atkı grubu) sistemlerdir. Üretimde en çok tercih edilen ise üç atkılı sistemdir (Başaran, 2023, s.229). Bahsedilen bu sistemler dokuma makinasındaki tefe vuruşu ve hav oluşumunu ifade etmektedir.

Örneğin üç atkılı sistemde hav oluşumu 3 atkıda bir gerçekleşir. 1. ve 2. atkı atıldığında tefe düşük güç (yarım) uygulamakta, 3. atkıda tefe tüm gücünü (tam) uygulayarak hav oluşumunu tamamlamaktadır. Burada atkı iplikleri ile gerilimi yüksek zemin iplikleri, düşük gerginlikteki hav çözgüsünü sıkıştırıp havın oluşumunu sağlamaktadır. 1. ve 2. atkıda tefenin uyguladığı güç talep edilen hav boyuna göre farklılık göstermektedir.

Makine randımanı ve maliyet gibi bazı nedenlere bağlı olarak günümüzde üç atkılı sistemin yaygın olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir (Aykar, 2024). Hav oluşumunda kullanılan 1 cm² deki atkı sayısı arttıkça maliyet ve sıklık aralıkları artmaktadır. Şekil 3.2.'de iki yüzeyinde hav bulunan üç atkılı sistemin yapısı ve örgü sistemi gösterilmiştir.

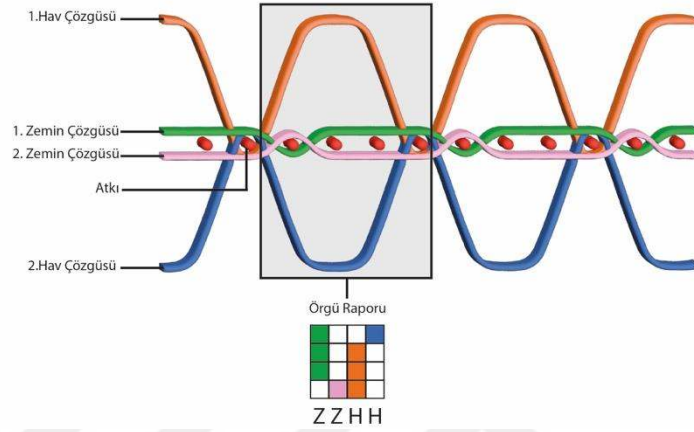

Şekil 3.2. Üç atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)

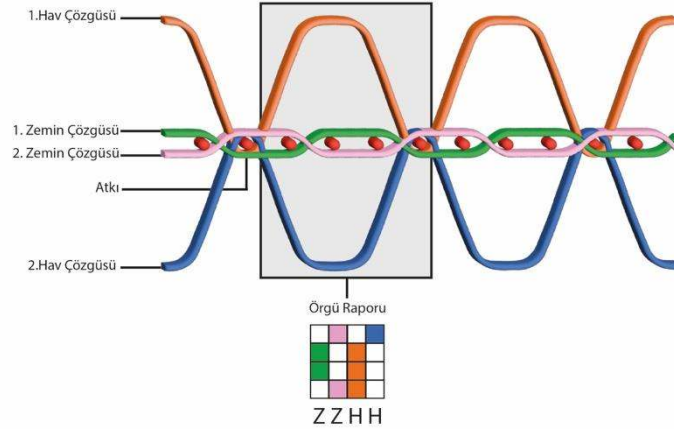
Geniş atlamalı havlarda zemin örgüsünü çok sıkı olmaması gerekmektedir, sıkı bir zemin örgüsü havlarda sıkışmaya neden olmaktadır. Atkı sistemlerinin kullanılmasının amacı da bu sorunları en aza indirmektir.

Bir diğer sistem olan dört atkılı sistem, her dört atkıda bir hav oluşumunu sağlamaktadır. Havluda hav oluşturmak için kullanılan atkı ipliğinin sayısı arttıkça daha düşük makine randımanı ve daha yüksek maliyet yaratsa da hav işlemi için kullanılan atkı ipliğinin artması ve sıkıştırması sebebi ile daha sağlam hav yapıları oluşumunu sağladığı gözlemlenmiştir. Üç ve dört atkılı sistemler arasında çok büyük bir kalite farkı olmamakla birlikte, dört atkılı sistemde havlar daha sağlam olmaktadır. Dört atkılı sistemin tercih sebepleri; desenlerde hav dönüşlerinin fazla olduğu durumlarda çekme olasılığını

azaltması ya da ürünün kadife olması halinde kadifeden kaynaklanan dökülme riskinin en aza indirgenebilmesidir (Aykar, 2024). Şekil 3.3.'de ve Şekil 3.4.'de farklı zemin örgülerine sahip dört atkılı havlu dokuma yapılarına yer verilmiştir.

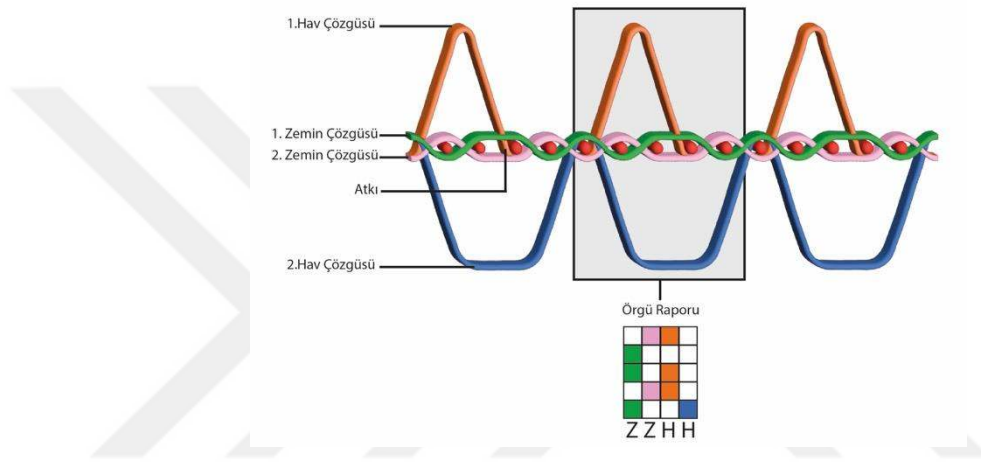

Şekil 3.3. Dört atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)

Şekil 3.4. Dört atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)

Beş atkılı sistemde ise, üç ve dört atkılıya göre daha yüksek hav elde edilebildiği ve diğer sistemlere göre daha az kadifesizlik³ sorunları yaşandığı gözlemlenmiştir. Bu sebeple zemin örgülerinin daha sıkı tutulup sağlamlığın artırılması talep edildiğinde beş atkılı sistem tercih edilmektedir. Bu sistemde yapılan örgüde bukleler sıkı olduğu için sağlamlık daha belirgin bir fark yaratmaktadır. Şekil 3.5.'da beş atkılı havlu dokuma yapısı ve örgü sistemi görülmektedir.

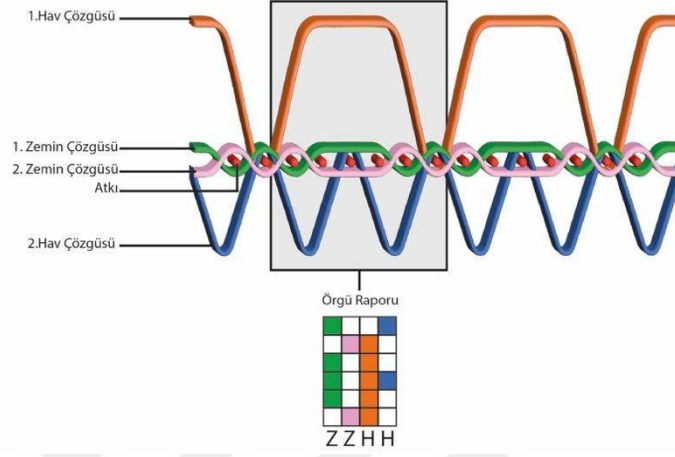

Şekil 3.5. Beş atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)

Altı ve yedi atkılı sistemlerde, diğer sistemlerden farklı olarak hem yüksek hem de düşük havlar desen içerisinde kullanılabilir. Üç, dört ve beş atkılı sistemlerde, bir atkı doğrultusunda aynı hav boyu kullanılırken, altı ve yedi atkılı sistemlerde bir atkı doğrultusunda iki farklı hav boyu uygulanabilir. Bu farklılık sayesinde, sadece hav boyları ile desen oluşturmak mümkün hale gelebilir. Altı atkılı sistemde kalite olarak sadece bukle tercih edilmektedir. Bunun nedeni, iki farklı hav boyunun kadife makinesi tarafından ayırt edilemeyecek kadar birbirine yakın olmasından kaynaklanmaktadır. Altı atkılı sistemin uygulanmasının amacı, iki farklı hav boyu kullanarak yüzeyde daha farklı bir etki yaratmaktır; bu nedenle kadife işlemi bu sistemde

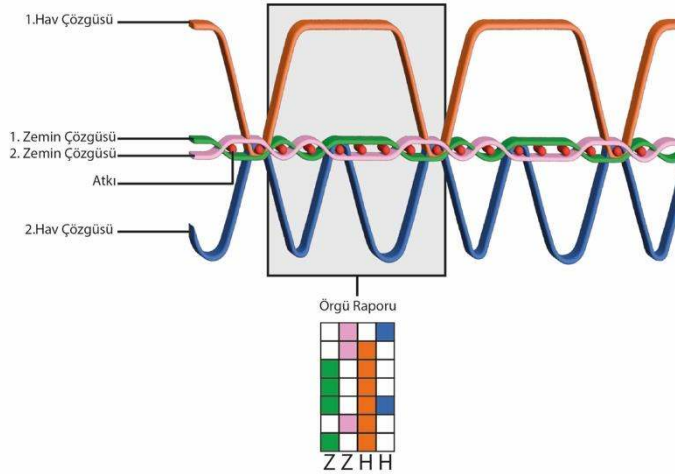
³ Kadifesizlik, dokuma işleminden sonra ürünlerin kadife makinasına alındığında, hav ipliklerinin zemin örgüsüne tutunamaması sonucu ortaya çıkan bir durumdur. Bu sorun, genellikle dokuma sırasında yapılan örgülendirme hataları, kullanılan ipliklerin kalitesizliği gibi çeşitli etmenlerden kaynaklanır. Sonuç olarak, hav iplikleri yüzeyden ayrılır ve bu durum, ürün yüzeyinde düzensiz, eksik hav dokusu oluşmasıdır.

gerçekleştirilememektedir (Aykar, 2024). Şekil 3.6.'de altı atkılı havlu dokuma yapısı ve örgü sistemi gösterilmiştir.

Şekil 3.6. Altı atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)

Yedi atkılı sistemin, altı atkılıdan farkı, yüksek ve düşük havlar arasında belirgin bir fark olmasıdır. Bu nedenle bu atkı sistemi alçak havı bukle, yüksek havı kadife olmasını sağlayan yüzey tasarımı oluşturmak için tercih edilmektedir. Şekil 3.7.'de yedi atkılı havlu dokuma yapısı ve örgü sistemi gösterilmiştir.

Şekil 3.7. Yedi atkılı sistem teknik çizimi ve örgü raporu (Pelin Aykar çizim arşivi, 2024)

Havl  dokumacılığında kullanılan atkı sistemleri, ürün kalitesi ve maliyet açısından büyük bir öneme sahiptir. En yaygın olarak tercih edilen üç atkılı sistem, hav oluşumunu düzenleyerek düşük maliyet ve makine randımanını sağlamaktadır. Dört atkılı sistem, daha sağlam hav yapıları ve çekme oranını azaltarak kaliteli dönüşler sunarken, beş atkılı sistem yüksek hav elde edilmesini ve kadifesizlik probleminin azalmasını temin etmektedir. Altı ve yedi atkılı sistemler, farklı hav boyları kullanarak estetik desenler oluşturma imkanı sunmaktadır; altı atkılı sistemde yalnızca bukle tercih edilirken, yedi atkılı sistemde yüksek hav kadife, düşük hav bukle ile tasarlandığı için belirgin yüzey efektleri elde edilmektedir. Bu  eşitlilik, üreticilere piyasa taleplerine uygun çözümler geliştirme imkanı tanımaktadır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TASARIM ÖNERİLERİ

Çalışmanın bu bölümünde Bursa Kent Müzesi ve Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesinden elde edilen veriler, bulgular ve bunlardan yararlanarak geliştirilen tasarım önerilerine yer verilmiştir. Müze araştırması sırasında etnografik araştırma yöntemine başvurulmuş, çalışmanın amacı doğrultusunda müze envanter bilgilerinden yararlanarak tespit edilen ürünler a/r/tografi yöntemi bağlamında irdelenmiştir. Tasarım önerilerinde alanyazın verileri ve etnografik araştırma verileri birlikte değerlendirilerek geleneksel dokuma ürünlerin günümüz teknolojisinde nasıl üretileceği konusu a/r/tografi yöntemi dahilinde çözümlenmiştir. Çalışmanın her aşamasında sanatçı, araştırmacı ve öğretmen rolleri bir arada değerlendirilmiştir. Süreç boyunca, alanyazın taraması ve etnografik araştırmalardan elde edilen bilgiler tasarım sürecinin temelini oluşturmuştur. Tasarım süreci, geleneksel havlu ve peşkir dokumalarına ait desenlerin, güncel üretim teknikleriyle nasıl hayata geçirilebileceğine odaklanmıştır. Geleneksel ürünlere dair veriler, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'nde yer alan örneklerin incelenmesi yoluyla elde edilmiştir. Buradaki dokuma teknikleri, desen yoğunlukları, renk tercihleri ve kullanılan malzemeler analiz edilerek, çağdaş bir tasarım diline uyarlanmıştır. Uygulama aşamasında üretim süreci, tasarımların nasıl hayata geçirileceği konusunda uzmanlaşmış kişilerle iş birliği yapılarak gerçekleştirilmiştir. Tasarımlar EAT adlı program kullanılarak hazırlanmış ve jakar dokuma yöntemiyle üretime aktarılmıştır. Üretime karar verilen tasarım önerilerinin teknik örgü planları çıkarılarak üretime hazır hale getirilmiştir. Dokunacak tasarım önerilerin iplik türü, numarası, boyutları renkleri ve teknikleri tasarım süreci dahilinde bütün olarak değerlendirilmiştir. Bu süreçte, alanyazın ve teknik araştırmalardan elde edilen veriler doğrultusunda geleneksel havlu ve peşkirlerin kültürel değerlerini koruma ve modern bir tasarım anlayışıyla yeniden yorumlama hedeflenmiştir. A/r/tografi yöntemi bağlamında sürecin her aşamasında, geleneksel havlu ve peşkir dokumalarının geçmişteki zengin dokuma geleneğini güncel bağlamda temsil edebilecek tasarımlar geliştirilmiştir.

4.1. Araştırma Yapılan Müzeler

4.1.1. Kent Müzesi

Tarihi ve kültürel dokusuyla adeta bir açık hava müzesini andıran Bursa, geçmişin izlerini bugüne taşıyan birçok değere ev sahipliği yapmaktadır. Bu değerleri bir arada sunan en önemli yerlerden birisi de Bursa Kent Müzesi'dir. Türkiye'de çağdaş müzecilik anlayışının önemli bir örneği olan ve Bursa'nın Heykel Meydanı'nda yer alan Bursa Kent

Müzesi, 14 Şubat 2004 tarihinde ziyaretçi kabulüne başlamıştır (Kuter, 2011, s.156). Müze, kent merkezindeki üç katlı tarihi bir binada hizmet vermekte ve Bursa'nın yaklaşık 7000 yıllık tarihini ziyaretçilere aktarmaktadır. Kentin tarihsel, coğrafi, ticari, sosyal, ekonomik ve kültürel geçmişi; görseller, objeler ve animasyonlarla desteklenerek sistematik bir biçimde sergilenmektedir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından yönetilen Bursa Kent Müzesi, 2006 yılı Mayıs ayında Portekiz'in Lizbon kentinde düzenlenen European Museum Forum ödül töreninde "Avrupa'nın Ödüllü Müzesi" unvanına layık görülmüş olup, Avrupa standartlarında bir müze olarak Bursa'yı başarıyla temsil etmektedir. (Cengiz, 2014, s. 368). Müze Bursa'nın tarihine prehistorik dönemden itibaren ışık tutan, Bithinya, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemleriyle Kurtuluş Savaşı yıllarını kapsayan bilgilerin belgelerini sunarken, ayrıca 18. yüzyılda şehrin geleneksel ticari yaşamını yansıtan havlucu, arabacı, nalbant, saraç, semerci, yemenici, bıçak ustası, bakırcı-kalaycı, tenekeci, marangoz, keçeci, sepetçi, çini ustası, şekerci ve kebabçı zanaatkarlarına ait dükkânların temsili canlandırmalarının yer aldığı bir alanda sergilenmektedir.

4.1.1.1. Kent müzesinden elde edilen bulgular

Müze arşivinde yapılan incelemelerde doküman analizi yöntemine başvurulmuştur. Bu analiz yöntemi, tarihsel veriler, resmi belgeler, arşiv kayıtları ve benzeri yazılı kaynaklardan elde edilen bilgilerin dikkatlice incelenmesi sonucunda, toplamda otuz beş havlu örneği tespit edilmiştir. Bu analiz sonucunda örneklerden on iki tanesinin menşei tespit edilemediği, on dördünün Bursa havlusu olduğu, sekiz adedinin Kütahya yöresine ait olduğu ve müze tarafından envanter kimliğine yazıldığı gözlemlenmiştir. Tez araştırmasına konu olan Bursa'ya ait on dört havlu incelendiğinde tarihsel olarak 18. yüzyıl sonu (1750-1800) ve 19. yüzyıl başına (1801-1850) ait olduğu anlaşılmış, bunlardan kalite ve desen farklılığı göz önünde bulundurularak dokuz adet ürün seçilip ayrıntılı incelenmiştir. Bu incelemede ürün ile ilgili bulunan tüm veriler bilgi formuna işlenmiştir.

Tablo 4.1. Kent müzesi H01 numaralı havlu örneği bilgi formu

Örnek No:H01	İnceleme Tarihi : 20.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	306796/242
Ürün Türü :	Havlu
Ölçüleri :	72,5 x 129 cm
Tarihi :	18. yy. Sonu (1750-1800)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Bursa Kent Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Hasarsız (Havlunun diğer ucu desene dikilmiş.)
Müzeye Geliş Şekli :	Antikacı İbrahim (2016)
Ürün Analizi	
Ürün En :	68 cm
Ürün Boy :	125,6 cm
En Kenar :	1 cm Kenar Dokuma
Boy Kenar :	1 cm Kenar Dokuma
Desen Boy :	12,8 cm
Ağırlık :	150,8 gram
GSM:	177
Çözümlü Sıklığı :	18
Atkı Sıklığı :	19
Atkı Sistemi :	3
Örgü Tekniği :	D 1/2, D 2/2
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Kahverengi, Mavi, Krem, Altın.
Açıklama :	Doğal renkli pamuklu havlu üzerine, iki kenarı çiçek dallarının yan yana tekrarları ile bordürlenmiştir. Bordürün alt ucuna önce ince bir susma çizgi bordürü yapılmış, bundan sonra 4 cm'lik çekme ajur yapılıp, çekme ajurdan sonra kalan bölüm antika (sıçan dişi) yapılarak temizlenmiştir.

Tablo 4.2. Kent müzesi H02 numaralı havlu örneği bilgi formu

Örnek No:H02	İnceleme Tarihi : 20.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	306784/243
Ürün Türü :	Havlu
Ölçüleri :	59 x 123 cm
Tarihi :	18. yy. Sonu (1750-1800)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Bursa Kent Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Antikacı İbrahim (2016)
Ürün Analizi	
Ürün En :	58 cm
Ürün Boy :	120 cm
En Kenar :	0,5 cm Kenar Dokuma
Boy Kenar :	1 cm Püskül
Desen Boy :	12,5 cm
Ağırlık :	106,8 gram
GSM:	153
Çözümlü Sıklığı :	20
Atkı Sıklığı :	19
Atkı Sistemi :	3
Örgü Tekniği :	D 1/2, Bezayağı türevbli fantezi örgü
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Kahverengi, Yeşil.
Açıklama :	Doğal renkli keten havlu üzerine, iki ucu yaprakların akarsu şeklinde düzenlenmesiyle oluşan bordürle bitirilmiştir. Bordürün altında 1 cm uzunluğunda çekme ajur bulunmaktadır.

Tablo 4.3. Kent müzesi H03 numaralı havlu örneği bilgi formu

Örnek No:H03	İnceleme Tarihi : 20.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	306792/253
Ürün Türü :	Havlu
Ölçüleri :	58 x 124 cm
Tarihi :	18. yy. Sonu (1750-1800)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Bursa Kent Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Antikacı İbrahim (2016)
Ürün Analizi	
Ürün En :	57 cm
Ürün Boy :	124 cm
En Kenar :	1,4 cm Kenar Dokuma
Boy Kenar :	4,2 cm Püskül
Desen Boy :	17,5 cm
Ağırlık :	562 gram
GSM:	795
Çözümlü Sıklığı :	24
Atkı Sıklığı :	28
Atkı Sistemi :	4
Örgü Tekniği :	Bezayağı türevli fantezi örgüler
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Altın.
Açıklama :	Doğal renkli pamuklu havlu üzerine, iki kenarı sırma işlemeli vazodan çıkan çiçek dallarından oluşan bordür deseni bulunmaktadır. Bordürden sonra uçları düğümlü saçak ile bitirilmiştir.

Tablo 4.4. Kent müzesi H04 numaralı havlu örneği bilgi formu

Örnek No:H04	İnceleme Tarihi : 20.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	306780/263
Ürün Türü :	Havlu
Ölçüleri :	77 x 145 cm
Tarihi :	18. yy. Sonu (1750-1800)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Bursa Kent Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Deforme
Müzeeye Geliş Şekli :	Antikacı İbrahim (2016)
Ürün Analizi	
Ürün En :	75,5 cm
Ürün Boy :	147 cm
En Kenar :	1,5 cm Kenar Dokuma
Boy Kenar :	1 cm Püskül
Desen Boy :	23,5 cm
Ağırlık :	234,9 gram
GSM:	211
Çözümlü Sıklığı :	16
Atkı Sıklığı :	15
Atkı Sistemi :	3
Örgü Tekniği :	D 1/2, Bezayağı türevli fantezi örgü
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Bej, Kahverengi, Mavi.
Açıklama :	Doğal renkli keten havlu üzerine, iki ucu çiçek sepetlerinin yan yana dizilmesiyle oluşturulmuş geniş bordürü içine alan küçük yaprak ve çiçeklerin akarsu şeklinde düzenlenmesiyle oluşan sınır bordürle bitirilmiştir. Sınır bordürden sonra 1,2 cm çekme ajur daha sonra kesme saçak yapılarak tamamlanmıştır.

Tablo 4.5. Kent müzesi H05 numaralı havlu örneği bilgi formu

Örnek No:H05	İnceleme Tarihi : 20.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	306775/240
Ürün Türü :	Havlu
Ölçüleri :	53 x 113 cm
Tarihi :	19. yy. Başı (1801-1850)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Bursa Kent Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Lekelenme
Müzeeye Geliş Şekli :	Antikacı İbrahim (2016)
Ürün Analizi	
Ürün En :	52,5 cm
Ürün Boy :	111 cm
En Kenar :	0,7 cm Kenar Dokuma
Boy Kenar :	-
Desen Boy :	9,7 cm
Ağırlık :	121,3 gram
GSM:	208
Çözümlü Sıklığı :	20
Atkı Sıklığı :	30
Atkı Sistemi :	7
Örgü Tekniği :	D 4/4 (2 atlamalı), Zemin çözgü ripsi 2/2
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Altın.
Açıklama :	Doğal renkli Minare markalı keten havlu üzerine sırma işlemeli çiçek bordürlü desenlerden oluşan akarsu bordürü bulunmaktadır. Bordürün alt kısmında 1 cm uzunluğunda çekme ajur bulunmaktadır. Çekme ajurdan sonra bırakılan bölümün uçları kesme saçakla bitirilmiştir.

Tablo 4.6. Kent müzesi H06 numaralı havlu örneği bilgi formu

Örnek No:H06	İnceleme Tarihi : 20.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	306778/247
Ürün Türü :	Havlu
Ölçüleri :	49 x 103 cm
Tarihi :	19. yy. Başı (1801-1850)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Bursa Kent Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Antikacı İbrahim (2016)
Ürün Analizi	
Ürün En :	49 cm
Ürün Boy :	103 cm
En Kenar :	1,6 cm Kenar Dokuma
Boy Kenar :	3,5 cm Püskül
Desen Boy :	14 cm
Ağırlık :	247 gram
GSM:	489
Çözümlü Sıklığı :	22
Atkı Sıklığı :	30
Atkı Sistemi :	4
Örgü Tekniği :	Bezayağı türevli fantezi örgüler
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Altın.
Açıklama :	Doğal renkli havlu üzerine tel sarma tekniğinde çiçek demetlerinin akarsu şeklinde düzenlenmesiyle bordürlenmiştir. İki kenarı uçların düğüm tekniği ile saçak ve püskül ile sonlandırılmasıyla bitirilmiştir.

Tablo 4.7. Kent müzesi H07 numaralı havlu örneği bilgi formu

Örnek No:H07	İnceleme Tarihi : 20.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	306785/248
Ürün Türü :	Havlu
Ölçüleri :	55 x 106 cm
Tarihi :	19. yy. Başı (1801-1850)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Bursa Kent Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Antikacı İbrahim (2016)
Ürün Analizi	
Ürün En :	52,8 cm
Ürün Boy :	126,3 cm
En Kenar :	0,8 cm Kenar Dokuma
Boy Kenar :	-
Desen Boy :	4 cm
Ağırlık :	126,3 gram
GSM:	189
Çözümlü Sıklığı :	22
Atkı Sıklığı :	20
Atkı Sistemi :	3
Örgü Tekniği :	D 1/2, D 1/3
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Altın.
Açıklama :	Doğal renkli Fener markalı havlu üzerine İki kenarı çiçek dallarının yan yana sıralanmasıyla bordürlenmiş, bordürün alt bölümüne 0,5 cm çekme ajur yapılarak tamamlanmıştır. Daha sonra da sırma fisto ile bitirilmiştir.

Tablo 4.8. Kent müzesi H08 numaralı havlu örneği bilgi formu

Örnek No:H08	İnceleme Tarihi : 20.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	260
Ürün Türü :	Havlu
Ölçüleri :	51 x 86 cm
Tarihi :	19. yy. Başı (1801-1850)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Bursa Kent Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Antikacı İbrahim (2016)
Ürün Analizi	
Ürün En :	48 cm
Ürün Boy :	82,5 cm
En Kenar :	1,7 cm Kenar Dokuma
Boy Kenar :	3 cm Püskül
Desen Boy :	13,3 cm
Ağırlık :	134,9 gram
GSM:	340
Çözümlü Sıklığı :	20
Atkı Sıklığı :	34
Atkı Sistemi :	4
Örgü Tekniği :	Bezayağı türevli fantezi örgüler
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Altın.
Açıklama :	Doğal renkli pamuklu havlu üzerine, iki kenarı sepetten çıkan çiçekler ve dallarla bordürlenmiştir. İki ucu da çözgüden saçak olarak bırakılmıştır.

Tablo 4.9. Kent müzesi H09 numaralı havlu örneği bilgi formu

Örnek No:H09	İnceleme Tarihi : 20.07.2023
Görsel	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	266
Ürün Türü :	Havlu
Ölçüleri :	79 x 146,5 cm
Tarihi :	19. yy. Başı (1801-1850)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Bursa Kent Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Antikacı İbrahim (2016)
Ürün Analizi	
Ürün En :	72,6 cm
Ürün Boy :	146 cm
En Kenar :	1,6 cm Kenar Dokuma
Boy Kenar :	4 cm Püskül
Desen Boy :	18,5 cm
Ağırlık :	600 gram
GSM:	566
Çözümlü Sıklığı :	26
Atkı Sıklığı :	36
Atkı Sistemi :	4
Örgü Tekniği :	Bezayağı türevli fantezi örgüler
Desen Tekniği :	Jakar Bordür
Kullanılan Renkler :	Krem, Yeşil.
Açıklama :	Doğal renkli havlu üzerine iki ucu çiçekli geniş bordürlü olup, bu bordürün iki tarafı da sınır bordür ile çevrelenmiştir. Uçları düğümlü saçakla bitirilmiştir.

4.1.2. Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi

Bursa’da bulunan Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi, Mustafa Kemal Atatürk’ün girişimiyle temeli 1935 yılında atılan ve 1938 yılında açılan Merinos Yünlü Mensucat Fabrikası’nın 2004 yılında kapatılmasının ardından, 2011 yılında müzeye dönüştürülmüştür (BBB, 2015, s. 9-222).

Fabrikanın müze kimliğine dönüştürülmesi sürecinde, depo ve fabrika binalarında yer alan koleksiyonlar titizlikle incelenerek yeniden düzenlenmiştir. İşletme olarak faaliyet gösterdiği dönemde, yüz binlerce metre kumaş ve iplik üreten makineler, ekipmanlar yapılan restorasyonlarla yeniden hayat bulmuş ve müze alanında sergilenmek üzere restore edilmiştir. (http-8)

Tarihi bir tekstil kenti ve merkezi olan Bursa’da kurulan Müze, tekstil sanayisi ile somut ve soyut olmayan tekstil kültürü mirasını koruyarak gelecek kuşaklara aktarmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, günümüzde önem kazanan tasarım ve sanat alanlarına yeni bakış açıları kazandırmayı ve yenilikleri desteklemeyi hedeflemektedir. (BBB, 2015, s. 222). Geleneksel tekstil etkinliklerinin ve üretiminin yanı sıra çağdaş tekstil ve lif sanatı ile sanatçıların da destekleyen projelere, tekstil kültürümüzün yaşatılması ve aktarılması ile ilgili birçok festivale, etkinliğe, sergiye ve akademik çalışmalara da ev sahipliği yapmaktadır. Prof. Dr. Ayten Sürür’ün müzenin koleksiyonunun oluşturulmasında ve özellikle çağdaş tekstil sanatına yönelik etkinliklerinin düzenlenmesinde danışmanlık yaparak, çağdaş tekstil sanatının gelişimine önemli katkılar sağladığı bilinmektedir. Müze sanayi mirasının korunması bağlamında hayata geçirdiği yenilikçi ve öncü çalışmalarıyla 2011 yılında Sivilay Büyük Ödülü’ne, 2012 yılında ise Türkiye Tarihi Kentler Birliği Büyük Ödülü’ne layık görülmüştür (BBB, 2015, s. 222). Müzede, fabrikanın faaliyet gösterdiği döneme ait ham yün elyafının işlenmesinden iplik üretimine, iplikten dokuma kumaşların oluşturulmasına, boyama ve terbiye işlemlerine ve nihayetinde konfeksiyon ürünlerinin üretimine kadar uzanan süreçte kullanılan makineler ve malzeme örnekleri sergilenmektedir. Ayrıca, elyaf, iplik ve kumaşların fiziksel ve kimyasal testlerinin gerçekleştirildiği cihazların yer aldığı bir laboratuvar bölümü bulunmaktadır. Bunların dışında, ipeğin dünya ve Bursa tarihindeki rolü, kozadan ipliğe, iplikten kumaş dokumaya kadar devam eden ipekböcekçiliği ve ipeğin serüveni anlatılmakta; işleyiş süreci mancınık makineleri ve ipek dokuma tezgâhlarıyla uygulamalı bir şekilde sergilenmektedir. Ayrıca, havlu ve peşkir örnekleri de müze alanında sergilenen ürünler arasında yer almaktadır.

4.1.2.1. Merinos tekstil ve sanayi müzesinden elde edilen bulgular

Müze arşivinde yapılan incelemelerde doküman analizi yöntemine başvurulmuştur. Yapılan incelemeler sonucunda, toplamda kırk yedi adet menşei Bursa'ya ait peşkir örneği tespit edilmiştir. Tez araştırmasına konu olan Bursa'ya ait peşkirler incelendiğinde tarihsel olarak 19. yüzyıl (1801-1900)-20. yüzyıla (1901-2000) ait olduğu anlaşılmış, bunlardan kalite ve desen farklılığı göz önünde bulundurularak on adet peşkir ürünü, bir adet havlu ürün seçilip ayrıntılı incelenmiştir. Bu incelemede ürün ile ilgili bulunan tüm veriler bilgi formuna işlenmiştir.

Tablo 4.10. Merinos tekstil ve sanayi müzesi H10 numaralı havlu örneği bilgi formu

Örnek No:H10	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000229
Ürün Türü :	Havlu
Ölçüleri :	76 x 146 cm
Tarihi :	20. yy. (1901-2000)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Nakiş Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	74,5 cm
Ürün Boy :	145 cm
En Kenar :	1,6 cm Kenar Dokuma
Boy Kenar :	1 cm Püskül
Desen Boy :	11,2 cm
Ağırlık :	232 gram
GSM:	214
Çözümlü Sıklığı :	14
Atkı Sıklığı :	14
Atkı Sistemi :	3
Örgü Tekniği :	Dimi 2/1, P 1/2 fantezi örgü
Desen Tekniği :	Nakiş
Kullanılan Renkler :	Krem, Yeşil, Mavi, Yavruağzı, Açık Pembe, Kiremit.
Açıklama :	Doğal renkli havlu üzerine enine geniş çizgili ipek el dokuma havlunun iki kenarı çeşitli renklerde hesap işi tekniği ile mimari ve bitkisel motifler işlenmiştir. Tel sarma ile süslenmiş, 4 cm uzunluğunda çekme ajur uygulanmış, uç kısımlarına kısa püskül yapılmıştır.

Tablo 4.11. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P01 numaralı peşkir örneği bilgi formu

Örnek No:P01	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000184
Ürün Türü :	Peşkir
Ölçüleri :	45 x 105 cm
Tarihi :	19. yy. (1801-1900)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Sökülme ve Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Nakış Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	43,5 cm
Ürün Boy :	106 cm
En Kenar :	-
Boy Kenar :	-
Desen Boy :	15 cm
Ağırlık :	103,5 gram
GSM:	224
Çözümlü Sıklığı :	15
Atkı Sıklığı :	15
Atkı Sistemi :	-
Örgü Tekniği :	Bezayağı
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Kahverengi, Yeşil, Altın, Mavi, Yavruağzı, Bej, Pembe.
Açıklama :	Doğal renkli ipek el dokuma kumaşın iki kenarı çeşitli renklerde hesap işi tekniği ile işlenmiştir. Sim sarma ile süslenmiş, iki ucu sim ip ile tığ oyası yapıp elde dikilmiştir.

Tablo 4.12. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P02 numaralı peşkir örneği bilgi formu

Örnek No:P02	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000187
Ürün Türü :	Peşkir
Ölçüleri :	50 x 129 cm
Tarihi :	19. yy. (1801-1900)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Yıpranma ve Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Nakış Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	51 cm
Ürün Boy :	124,5 cm
En Kenar :	-
Boy Kenar :	-
Desen Boy :	13 cm
Ağırlık :	84.5 gram
GSM:	133
Çözümlü Sıklığı :	19
Atkı Sıklığı :	22
Atkı Sistemi :	-
Örgü Tekniği :	Bezayağı
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Kahverengi, Yeşil, Sarı, Mavi, Yavruağzı, Bej.
Açıklama :	Doğal renkli el dokuma kumaşın iki kenarı çeşitli renklerde hesap işi tekniği ile işlenmiştir. Tel sarma ile süslenmiş, kenarlarına sürfile dikişi yapılmıştır.

Tablo 4.13. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P03 numaralı peşkir örneği bilgi formu

Örnek No:P03	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000209
Ürün Türü :	Peşkir
Ölçüleri :	48 x 141 cm
Tarihi :	19. yy. (1801-1900)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Nakış Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	47,5 cm
Ürün Boy :	142,5 cm
En Kenar :	-
Boy Kenar :	1 cm Kenar Dokuma
Desen Boy :	12 cm
Ağırlık :	100.5 gram
GSM:	148
Çözümlü Sıklığı :	16
Atkı Sıklığı :	16
Atkı Sistemi :	-
Örgü Tekniği :	Bezayağı
Desen Tekniği :	Dokuma ve Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Füsyä, Yeşil, Altın, Mavi, Mint, Ekru.
Açıklama :	Doğal renkli dokumadan üçgen görünümlü deseni olan ipek el dokuma kumaşın iki kenarı çeşitli renklerde muşabak ve sarma tekniği ile işlenmiştir. Motif kenarları pembe renk ipe çerçeveslenmiş, 5 cm uzunluğunda çekme ajur yapılıp, uçları sürfile dikiş yapılmıştır.

Tablo 4.14. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P04 numaralı peşkir örneği bilgi formu

Örnek No:P04	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000218
Ürün Türü :	Peşkir
Ölçüleri :	46 x 91 cm
Tarihi :	19. yy. (1801-1900)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	İğne Delikleri ve Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Nakış Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	46,5 cm
Ürün Boy :	91 cm
En Kenar :	-
Boy Kenar :	-
Desen Boy :	13 cm
Ağırlık :	45,7 gram
GSM:	108
Çözümlü Sıklığı :	18
Atkı Sıklığı :	18
Atkı Sistemi :	-
Örgü Tekniği :	Bezayağı
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Yeşil, Sarı, Mavi, Kiremit, Yavruağzı, Saks, Gümüş.
Açıklama :	Doğal renkli el dokuma kumaşın iki kenarı çeşitli renklerde hesap işi tekniği ile sıra sıra dizili saksı içerisinde çıkan çiçek motifleri işlenmiş, sim sarma ile süslenmiştir. İşlemeyi üç yönden kuşatan kenar bördürü bulunmaktadır. Uçları sürfile yapılmıştır.

Tablo 4.15. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P05 numaralı peşkir örneği bilgi formu

Örnek No:P05	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000241
Ürün Türü :	Peşkir
Ölçüleri :	50 x 117 cm
Tarihi :	19. yy. (1801-1900)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Sararma
Müzeye Geliş Şekli :	Nakış Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	47 cm
Ürün Boy :	117,5 cm
En Kenar :	-
Boy Kenar :	4 cm Püskül
Desen Boy :	13 cm
Ağırlık :	115,8 gram
GSM:	209
Çözümlü Sıklığı :	18
Atkı Sıklığı :	18
Atkı Sistemi :	-
Örgü Tekniği :	Bezayağı
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Altın, Yeşil, Kahverengi
Açıklama :	Doğal renkli el dokuma kumaşında atkıdan farklı kalınlıkta ipler kullanılmıştır. İki kenarı çeşitli renklerde Türk işi tekniği ile işlenmiştir. Motiflerin arasından çıkan dallar tel sarma ile süslenmiştir.

Tablo 4.16. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P06 numaralı peşkir örneği bilgi formu

Örnek No:P06	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000195
Ürün Türü :	Peşkir
Ölçüleri :	52 x 105 cm
Tarihi :	20. yy. (1901-2000)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Yıpranma ve Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Nakış Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	51,8 cm
Ürün Boy :	104,5 cm
En Kenar :	-
Boy Kenar :	-
Desen Boy :	11 cm
Ağırlık :	51.4 gram
GSM:	95
Çözümlü Sıklığı :	26
Atkı Sıklığı :	23
Atkı Sistemi :	-
Örgü Tekniği :	Bezayağı
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Kahverengi, Yeşil, Sarı, Mavi, Yavruağzı.
Açıklama :	Doğal renkli el dokuma kumaşın iki kenarı çeşitli renklerde bitkisel motifli Türk işi işleme tekniği ile işlenmiştir. Tel sarma ile süslenmiş, kenarları sürfile dikişi yapılmıştır.

Tablo 4.17. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P07 numaralı peşkir örneği bilgi formu

Örnek No:P07	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000222
Ürün Türü :	Peşkir
Ölçüleri :	41 x 82 cm
Tarihi :	20. yy. (1901-2000)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Yıpranma ve Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Nakış Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	41 cm
Ürün Boy :	82,4 cm
En Kenar :	-
Boy Kenar :	-
Desen Boy :	9,7 cm
Ağırlık :	52.2 gram
GSM:	155
Çözümlü Sıklığı :	26
Atkı Sıklığı :	23
Atkı Sistemi :	-
Dokuma Tekniği :	Armür Dokuma
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Kahverengi, Yeşil, Altın, Mavi, Yavruağzı, Açık Pembe.
Açıklama :	Doğal renkli el dokuma kumaşın iki kenarı çeşitli renklerde hesap işi tekniği ile işlenmiş, tel sarma ile süslenmiştir. İşlemenin üç kenarına basit iğne oyası yapılmıştır.

Tablo 4.18. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P08 numaralı peşkir örneği bilgi formu

Örnek No:P08	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000226
Ürün Türü :	Peşkir
Ölçüleri :	69 x 138 cm
Tarihi :	20. yy. (1901-2000)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Yıpranma ve Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Nakış Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	69,5 cm
Ürün Boy :	137 cm
En Kenar :	-
Boy Kenar :	-
Desen Boy :	10,5 cm
Ağırlık :	94.6 gram
GSM:	99
Çözümlü Sıklığı :	26
Atkı Sıklığı :	26
Atkı Sistemi :	-
Dokuma Tekniği :	Armür Dokuma
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Krem, Kahverengi, Yeşil, Sarı, Mavi, Yavruağzı.
Açıklama :	Doğal renkli el dokuma kumaşın iki kenarı çeşitli renklerde hesap işi tekniği ile işlenmiştir. Kenar bordürü balıksırtı görünümünde tel sarma ile süslenmiş, uçlarına sarı simli su taşı dikilmiştir.

Tablo 4.19. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P09 numaralı peşkir örneği bilgi formu

Örnek No:P09	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000234
Ürün Türü :	Peşkir
Ölçüleri :	47 x 123 cm
Tarihi :	20. yy. (1901-2000)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Sökülme ve Lekelenme
Müzeye Geliş Şekli :	Nakiş Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	46 cm
Ürün Boy :	122 cm
En Kenar :	-
Boy Kenar :	1 cm Kenar Dokuma
Desen Boy :	11 cm
Ağırlık :	112.4 gram
GSM:	200
Çözümlü Sıklığı :	14
Atkı Sıklığı :	20
Atkı Sistemi :	-
Dokuma Tekniği :	Armür Dokuma
Desen Tekniği :	Nakiş
Kullanılan Renkler :	Krem, Kahverengi, Yeşil, Kremit, Bej.
Açıklama :	Doğal renkli el dokuma kumaşın atkıdan farklı kalınlıkta iplik kullanarak yüzeyde çizgisel desenlemeler elde edilmiştir. İki kenarı çeşitli renklerde Türk işi tekniği ile işlenmiştir, tel sarma ile süslenmiştir. Dokumada 3 cm uzunluğunda çekme ajur yapılmıştır.

Tablo 4.20. Merinos tekstil ve sanayi müzesi P10 numaralı peşkir örneği bilgi formu

Örnek No:P10	İnceleme Tarihi : 21.07.2023
Görsel	
	
Müze Bilgileri	
Envanter No :	TE000258
Ürün Türü :	Peşkir
Ölçüleri :	50 x 90 cm
Tarihi :	20. yy. (1901-2000)
Menşei :	Bursa
Bulunduğu Müze :	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
Müzedeki Yeri :	Arşiv Deposu
Hasar Durumu :	Yıpranma, Lekelenme ve Boya Damlaları
Müzeye Geliş Şekli :	Nakış Müzesinden Devir (2020)
Ürün Analizi	
Ürün En :	50 cm
Ürün Boy :	87 cm
En Kenar :	-
Boy Kenar :	-
Desen Boy :	6,4
Ağırlık :	62.1 gram
GSM:	143
Çözümlü Sıklığı :	30
Atkı Sıklığı :	24
Atkı Sistemi :	-
Dokuma Tekniği :	Armür Dokuma
Desen Tekniği :	Nakış
Kullanılan Renkler :	Yeşil, Altın, Bej.
Açıklama :	Yeşil renkli el dokuma kumaşın iki kenarına sim sarma tekniği ile işlenmiş, tel sarma ile süslenmiştir. Kenar bordürü ile sınırlandırılmış, üç kenarı sürfile dikişi yapılmıştır.

4.2. Havlu ve Peşkir ile İlgili Bulguların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi

İncelenen havluların genişlik ölçüleri 48 cm ile 75,5 cm. arasında, uzunluk ölçüleri ise 82,5 cm. ile 147 cm. arasında değişmektedir. Kenar bitiş ayrıntılarında, çoğunlukla püskül kullanıldığı ve en kenar bitişlerinde 0,5 cm ile 1,7 cm, boy kenarlarında ise 1 cm ile 10,7 cm arasında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Desen boyutları 4 cm ile 23,5 cm arasında değişkenlik göstermektedir. Havluların ağırlıkları 106,8 gram ile 600 gram arasında, GSM değerleri ise 153 ile 795 arasında değişmektedir. Çözümlü sıklığı 14 ile 26 arasında, atkı sıklığı ise 14 ile 36 arasında değişim göstermektedir. Atkı sistemlerinde genellikle 3 atkı sistemi tercih edildiği, dokuma tekniği olarak büyük çoğunlukla armürlü dokuma tekniğine başvurulduğu, bir üründe ise jakar dokuma kullanıldığı gözlemlenmiştir. Desenleme tekniklerinde nakış uygulaması yapıldığı yaygın bir şekilde görülmüş, yalnızca bir ürünün dokuma tekniği ile desenlendirildiği anlaşılmıştır.

Renk analizi sonucunda, ürünlerin tamamının ana renginin krem olduğu belirlenmiştir. Desenlemedeki renklerin kullanım yüzdelikleri şu şekildedir: altın %25, kahverengi, mavi ve yeşil %15, kiremit %10, sarı, bej, yavruağzı ve açık pembe %5 oranlarında kullanılmıştır.

Peşkirlerin analiz edilmesi sonucunda, Bursa'nın geleneksel peşkir dokumalarının büyük ölçüde el işçiliğiyle üretildiği ve işleme ile dokuma tekniklerinin özgün yapısının bu ürünlere estetik bir zenginlik kazandırdığı gözlemlenmiştir. Bu dokumaların üretiminde genellikle pamuk, keten ve ipek gibi doğal ipliklerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, zengin bir renk paletine sahip olan peşkirlerde, altın tonlarının öne çıktığı görülmüştür.

Motifler açısından ise çiçek, yaprak, ağaç figürleri ve çeşitli geometrik desenlerin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yapılan incelemelerde, peşkirlerin genişlik ölçülerinin 41 cm ile 69,5 cm, boy ölçülerinin ise 82,4 cm ile 142,5 cm arasında değiştiği görülmüştür. Desen boyutları 6,4 cm ile 15 cm arasında farklılık gösterirken, ağırlıklarının 45,7 gram ile 209 gram arasında olduğu belirlenmiştir. GSM değerleri 95 ile 224 arasında değişiklik göstermektedir. Çözümlü sıklıkları 14 ile 30 arasında, atkı sıklıkları ise 15 ile 26 arasında seyretmiştir. Desenleme tekniği olarak en yaygın kullanılan yöntem nakış olmuştur.

İncelenilen ürünlerin dokuma zeminlerinde dokuz üründe krem, bir üründe ise yeşil rengin kullanıldığı tespit edilmiştir. Desenlerde kullanılan renklerin yüzdelik değerleri aşağıdaki gibi dağılım göstermiştir: Yeşil %21.4, mavi %16.7, kahverengi %14.3,

yavruağızı %11.9, altın ve bej %9.5, sarı %7.1, kiremit ve pembe %4.8, fuşya, mint, ekru, saks mavisi ve gümüş %2.4 oranlarında kullanılmıştır. Yüzdelik oran, ilgili renk örnek sayısının toplam örnek sayısına bölünüp, 100 ile çarpılarak hesaplanmıştır.

Her iki müzede incelenen havlu ve peşkir ürünlerden elde edilen veriler Tablo 4.21. ve Tablo 4.22.'de işlenerek çeteleme yapılarak gösterilmiştir

Tablo 4.21. *İncelenen havluların özellikleri*

Örnek No	Yüzyıl	Ürün En	Ürün Boy	En Kenar	Boy Kenar	Desen Boy	Ağırlık	GSM	Çözümlü Sıklığı	Atkı Sıklığı	Atkı Sistemi	Desen Tekniği	Renkler
H01	18. Yy.	68	125,6	1	1	12,8	150,8	177	18	19	3	Nakış	Krem, Mavi, Kahverengi, Kiremit, Altın.
H02	18. Yy.	58	120	0,5	1 Püskül	12,5	106,8	153	20	19	3	Nakış	Krem, Kahverengi, Yeşil
H03	18. Yy.	57	124	1,4	4,2 Püskül	17,5	562	795	24	28	4	Nakış	Krem, Altın
H04	18. Yy.	75,5	147	1,5	1 Püskül	23,5	234,9	211	16	15	3	Nakış	Krem, Bej, Kahverengi, Mavi.
H05	19. Yy.	52,5	111	0,7	-	9,7	121,3	208	20	30	7	Nakış	Krem, Altın
H06	19. Yy.	49	103	1,6	3,5 Püskül	14	247	489	22	30	4	Nakış	Krem, Altın
H07	19. Yy.	52,8	126,3	0,8	-	4	126,3	189	22	20	3	Nakış	Krem, Altın
H08	19. Yy.	48	82,5	1,7	3 Püskül	13,3	134,9	340	20	34	4	Nakış	Krem, Altın
H09	19. Yy.	72,6	146	1,6	4 Püskül	18,5	600	566	26	36	4	Dokuma	Krem, Yeşil.
H10	20. Yy.	74,5	145	1,6	1 Püskül	11,2	232	214	14	14	3	Nakış	Krem, Yeşil, Mavi, Yavruağzı, Açık Pembe, Kiremit.

Tablo 4.22. İncelenen peşkirlerin özellikleri

Örnek No	Yüzyıl	Ürün En	Ürün Boy	En Kenar	Boy Kenar	Desen Boy	Ağırlık	GSM	Çözümlü Sıklığı	Atkı Sıklığı	Atkı Sistemi	Desen Tekniği	Renkler
P01	19. Yy.	43,5	106	-	-	15	103,5	224	15	15	-	Nakış	Krem, Kahverengi, Yeşil, Altın, Mavi, Yavruağzı, Bej, Pembe.
P02	19. Yy.	51	124,5	-	-	13	84,5	133	19	22	-	Nakış	Krem, Kahverengi, Yeşil, Sarı, Mavi, Yavruağzı, Bej
P03	19. Yy.	47,5	142,5	-	1	12	100,5	148	16	16	-	Nakış, Dokuma	Krem, Fuşya, Yeşil, Altın, Mavi, Mint, Ekru.
P04	19. Yy.	46,5	91	-	-	13	45,7	108	18	18	-	Nakış	Krem, Yeşil, Sarı, Mavi, Kiremit, Yavruağzı, Saks, Gümüş.
P05	19. Yy.	47	117,5	-	⁴ (Püskül)	13	209	108	18	18	-	Nakış	Krem, Altın, Yeşil, Kahverengi
P06	20. Yy.	51,8	104,5	-	-	11	51,4	95	26	23	-	Nakış	Krem, Kahverengi, Yeşil, Sarı, Mavi, Yavruağzı.

Tablo 4.23. (Devam) İncelenen peşkirlerin özellikleri

P07	20. Yy.	41	82,4	-	-	9,7	52,2	155	26	23	-	Nakış	Krem, Kahverengi, Yeşil, Altın, Mavi, Yavruağzı, Açık Pembe.
P08	20. Yy.	69,5	137	-	-	10,5	94,6	99	26	26	-	Nakış	Krem, Kahverengi, Yeşil, Sarı, Mavi, Yavruağzı.
P09	20. Yy.	46	122	-	1	11	112,4	200	14	20	-	Nakış	Krem, Kahverengi, Yeşil, Kiremit, Bej
P10	20. Yy.	50	87	-	-	6,4	62,1	143	30	24	-	Nakış	Yeşil, Altın, Bej

4.3. Günümüz Üretim Standartlarına Göre Parametrelerin Oluşturulması

Tezin kapsamı ve konusu doğrultusunda, geleneksel dokuma tekniklerinden yola çıkarak günümüz üretim standartlarına uyum sağlamak amacıyla belirli parametrelerin oluşturulması gereklilik arz etmiştir. Bu bağlamda, güncel üretim süreçlerinde tercih edilen malzeme türleri, dokuma sıklığı, örgü çeşitleri ve iplik numarası gibi teknik ayrıntılar analiz edilerek, bu parametrelerin güncel standartlarla uyumluluğu değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında üretim yapılan firma olan Bursalı, Türkiye'nin önemli havlu ihracatçılarından biri olarak geniş bir veri seti sunmuştur (http-9). Yapılan incelemeler sonucunda Türkiye ve Avrupa üretim standartlarının genel olarak benzerlik gösterdiği, ancak Amerika üretim standartlarıyla belirgin farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. İncelenen ürünlerin üretiminde Türkiye ve Avrupa standartları göz önünde bulundurulmuş ve uygun parametreler kullanılarak tekrar yorumlanmıştır.

Yapılan çalışmada, ebatlarda geleneksel veriler ve güncel standartlar dikkate alınmış, üretimler 50x100 cm boyutlarında gerçekleştirilmiştir. Kenar ölçülerinde, genel standart olarak sağ ve sol kenarlarda 75 mm, boy kenarlarında ise düz püskül için 3,5 veya 5 cm olan iki farklı ölçü kullanılmıştır. Düz bir bitiş tercih edilmesi durumunda ise 1,3-1,5 cm genişliğinde kapama uygulanmıştır. Bordür tasarımlarında, firmanın dokumadan sonra gerçekleşen çekme payı gibi sebeplerle belirlediği üretim standartları dikkate alınarak, 50x100 cm'lik ürünlerde bordür genişliği tek seferde 9 cm'yi geçmeyecek ve yüzey toplamında 30 cm'yi aşmayacak şekilde sınırlandırılmıştır. Ağırlık birimi olarak (GSM), peşkirler için 200 GSM; havlular için ise incelenen ürünlerin kalitesine göre 400, 450 ve 500 GSM değerlerinde standartlaştırma yapılmıştır.

Üretim yapılması planlanan tarihte havlular için uygunluğu bulunan ve üretimin yapılacağı beyan edilen Stauble markalı T25 adlı tezgahın, peşkirler için Stauble markalı T64 adlı tezgahın sınırlılıkları ile tasarım önerileri geliştirilmek zorunda kalınmıştır. T25 adlı tezgahın eni 210 cm, tarak numarası 12, atkı iplik motor sayısı 8, platin sayısı 3072 hav 3072 zemindir. T64 adlı tezgahın eni 210 cm., tarak numarası 11, atkı iplik motor sayısı 6 ve platin sayısı 1328 hav 1328 zemindir.

Kullanılan iplik materyali olarak farklı teknik özelliklere sahip çeşitli türlerden iplikler seçilmiştir. Seçilen bu iplikler ipliğin kullanıldığı alandaki standartlar kapsamında tercih edilmiştir. Hav ipliği olarak 16/1 Ne S büküm ring karde kullanılırken, atkı ipliği olarak peşkirlerde 60/2 Ne S büküm compact penye, havlularda 16/1 Ne S büküm open end tercih edilmiştir. Zemin ipliği ise 20/2 Ne S büküm ring karde ile

dokunmuştur. Bordürlerde ise farklı büküm ve yapıdaki polyester iplikler kullanılmıştır; bunlar arasında 300/2 Z büküm polyester, 300/1 bükümsüz polyester, 110/1 Z büküm polyester, 50/2 Z büküm polyester ve 16/1 Ne S büküm open end yer almaktadır. Boy kenarında dokuma bitişli ise 16/1 Ne S büküm open end, püskül bitişli ise 20/2 Ne S büküm ring karde, desenleme yapıldıysa bordürde kullanılan polyester iplik çeşitleri tercih edilmiştir.

4.3.1. Tasarım önerileri ve uygulamalar

Tezin temel amacı doğrultusunda bütün araştırma sürecinden elde edilen verilerin bir koleksiyon oluşturmak üzere tasarım önerilerinde yorumlanması aşamasında a/r/tografi yöntemi kapsamında yer alan tasarım yöntemine başvurulmuştur. Bilgiyi toplama, tasarıma ilişkin keşifler yapma, tasarım olasılıkları oluşturma, tasarıma ilişkin kavram geliştirme, çözüm önerilerini sorgulama, yenilikçi çözümler üretme aşamalarını içeren tasarım yöntemi bağlamında araştırmacı, tez danışmanı ve ikinci danışmanı ile iletişimde olduğu bir araştırma sürecinde alanyazın araştırması verileri ve etnografik araştırma verilerini analiz ederek yeni tasarım önerileri geliştirmiş ve bunları uygulama yapacağı endüstriyel üretim standartlarına uygun hale getirmiştir.

Tasarım çalışmalarında araştırmacı özellikle Bursa havlu ve peşkir dokumacılığı üzerine yaptığı alanyazın verileri ve iki müzede gerçekleştirdiği etnografik araştırma verilerinden yararlanmıştır. Araştırmacının tasarım önerilerinde uygulama yapacağı dokuma firmasının sahip olduğu dokuma tezgahlarının teknik özellikleri de göz önünde bulundurulmuştur. Toplam yirmi tasarım önerisinden oluşan koleksiyonda, müzelerde tespit edilen havlu ve peşkirlerde yer alan geleneksel desenlerin temel karakteristik özellikleri büyük ölçüde korunmuştur. Tasarım önerilerinde müze örneklerinin hepsinde yer alan ve çeşitli işleme teknikleriyle nakşedilmiş olan desenlerin kullanılmasına karar verilmiş, tasarım önerilerinin dokuma örgü planları buna göre oluşturulmuştur. Böylece havlu ve peşkirlerin yüzey dokumaları ve üzerlerinde yer alan işlemler yeni bir tasarım anlayışıyla bir bütün olarak ele alınmıştır.

Bu kapsamda, havlu ve peşkirlerde yer alan işleme desenlerini oluşturan orijinal motifler endüstriyel dokuma üretim standartları göz önünde bulundurularak özgünlüğünü koruyacak şekilde stilize edilmiştir. Tasarım önerilerinin uygulanma aşamasında bordür desenlerinde kullanılan renk paletinde özgün örneğe bağlı kalınmak istenmiş fakat dokuma yapılacak firmanın deposunda bulunan daha yakın tonda renkler tercih edilmiştir. Bu durum, müzelerde tespit edilen örneklerin özgün renklerinin yıpranma süreci

nedeniyle tam olarak tespit edilemeyeceğini düşündürmüştür. Bu bağlamda işlemlerin yer aldığı ürünlerin renklerinde kullanım ve yıpranma sürecine bağlı olarak değişim olacağı aşikardır. Bu nedenle mevcuttaki renklere yakın tonların kullanılmasında bir sakınca görülmemiştir.

Böylece araştırmacı tasarımların uygulanma aşamasında geleneksel estetiğin korunmasını sağlarken, aynı zamanda üretim sürecinde pratik çözümlere başvurmuştur. Bu doğrultuda, koleksiyon, renk uyumu ve desen bütünlüğü açısından geleneksel dokuma anlayışını sürdürmüş, ancak malzeme seçiminde endüstriyel üretim sürecine uygun davranmıştır. Yapılan tüm tasarımların Türk Patent ve Marka Kurumunda tasarım tescillerine başvurulmuş olup, başvuru numarası: 2024/010514'dür. Ayrıca 9 numaralı tasarımın faydalı modeline başvurulmuş olup, sicil numarası: 2024/020878'dir. Görsel 4.1.'de araştırmacı tasarım önerilerini dokuma aşamasında görülmektedir.

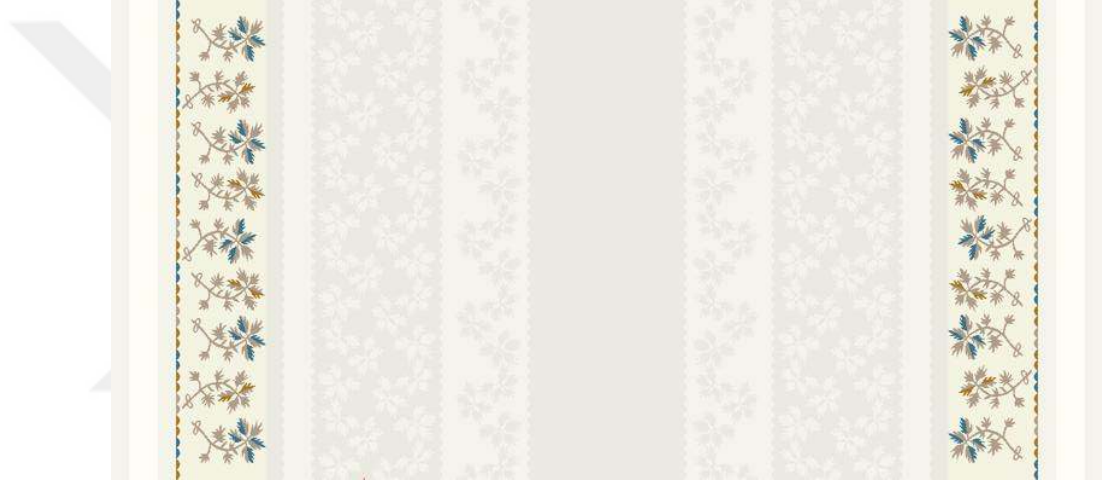

Görsel 4.1. Tez tasarım önerilerinin dokunması, 2024, Bursalı (Pelin Aykar fotoğraf arşivi, 2024)

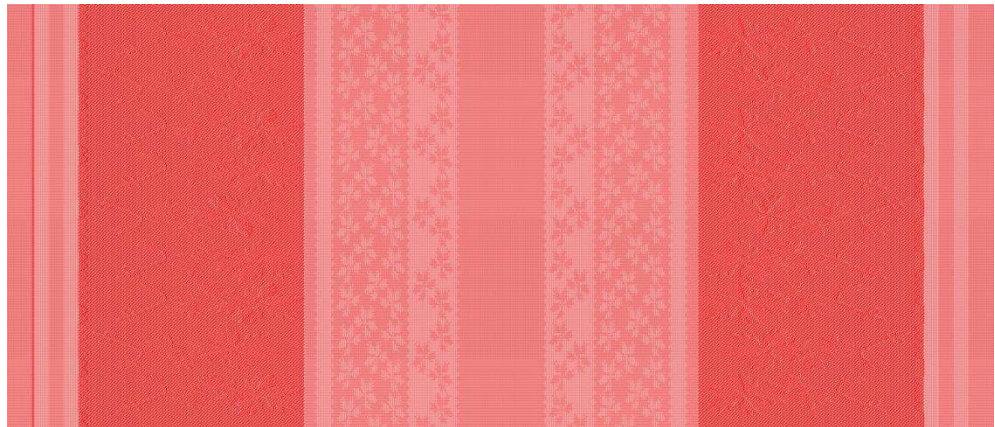
Tasarım önerisi 1:

Bu tasarımda Bursa Kent Müzesi'nde yer alan ve yukarıda Tablo 4.1'de bulunan havludan yola çıkılmıştır. Bu havluda yer alan çekme ajur tekniği dokuma uygulamasında gerçekleştirilmiş ve ayrıca işlemeyi oluşturan çiçek dalları atkıdan kullanılan polyester iplikler ile renklendirme yapılmıştır. Bordürdeki motifler geleneksel örnekte simetrik

olarak raporlanmışken, yeni tasarım uygulamasında farklı bir kompozisyona başvurulmuştur. Tasarım sürecinde motifte yer alan unsurlar kullanılarak havlı bölgede farklı bir raporlama yöntemi uygulanmış ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Havlı bölgede bordürde görülen çınar yaprağından yararlanarak oluşturulan tekrar düzenleriyle havlı-havsız bölge arasındaki görsel farklılık ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu durum tasarım görselinin yer aldığı Görsel 4.2. de açıkça görülmektedir. Bu tasarımda endüstriyel uygulamada geleneksel motifin özgün hatlarına sadık kalınarak, farklı bir kompozisyon ile yeniden yorumlanması sağlanmıştır. Tasarım no: 01'in örgü planı ise Görsel 4.3. de gösterilmektedir.

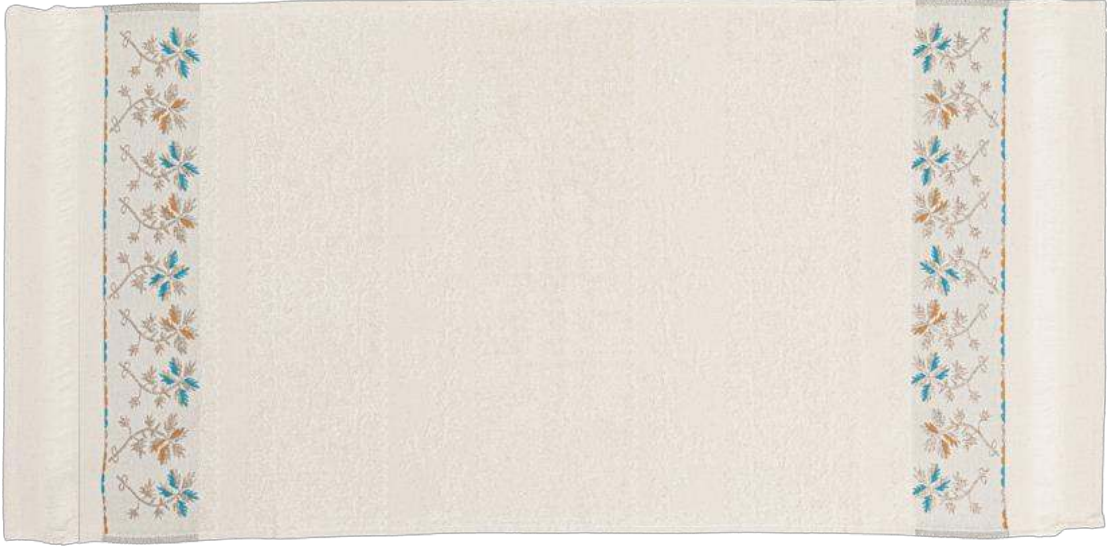

Görsel 4.2. H01 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:01, 2023 (Aykar)

Görsel 4.3. H01 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:01 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.24. Tasarım no:01 önerisinin dokuma bilgi formu

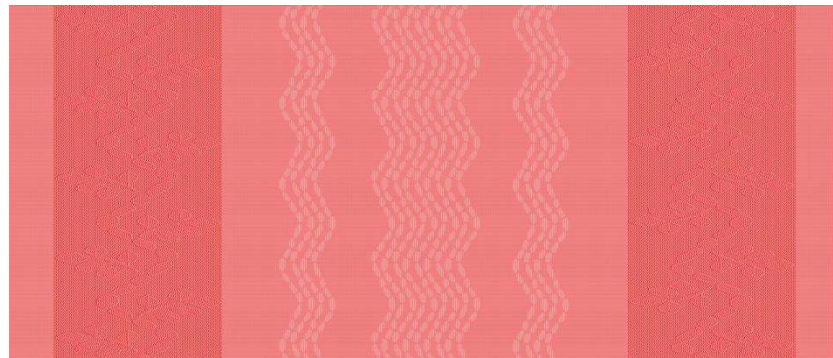
İlham Alınan Eser No: H01 Tasarım No:01	Tasarlanma Tarihi : 02.08.2023 Üretim Tarihi : 20.10.2023
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Havlu Teknik Verileri	
En :	50 cm.
Boy :	100 cm.
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen $1.3 + 1.3$ Cm = 2.6 Cm Görünmeyen $2.5 + 2.5 = 5$ Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	17 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	19
Hav Atkı Sıklığı:	18
Bordür Sıklığı:	76
Tarak Numarası :	12
Hav Tel Sayısı :	648
Zemin Tel Sayısı :	792
Hav Atkı Sayısı :	1501
Boy Kenar Atkı Sayısı :	316
Bordür Atkı Sayısı :	1264
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	220
GSM :	400
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	10,7
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 50/2 Z Büküm Polyester
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Bronz, açık kahve, mavi
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 2:

Bu tasarımda Bursa Kent Müzesi'nde bulunan ve yukarıda Tablo 4.2'de bulunan havludan yola çıkmıştır. Havlunun dokumasında kullanılan çekme ajur tekniği tasarımda uygulanmış, yapraklar ve yaprak dallarından oluşan işleme ayrıntıları ise atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Bordürdeki motifler, yeni tasarımda geleneksel örnekten farklı bir kompozisyonla ele alınmıştır. Tasarım sürecinde motifin unsurları kullanılarak havlı bölgede alternatif bir raporlama yöntemi geliştirilmiş ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Havlı bölge ile havsız bölge arasındaki görsel farklılık, bordürde yapraklardan oluşturulan yüzey deseniyle ifade edilmeye çalışılmış ve bu ayrıntı Görsel 4.4.'te açıkça görülmektedir. Endüstriyel uygulamada, geleneksel motifin özgün hatlarına sadık kalınarak farklı bir kompozisyonla yeniden yorumlanması sağlanmıştır. Tasarım no: 02'in örgü planı ise Görsel 4.5.'te yer almaktadır.

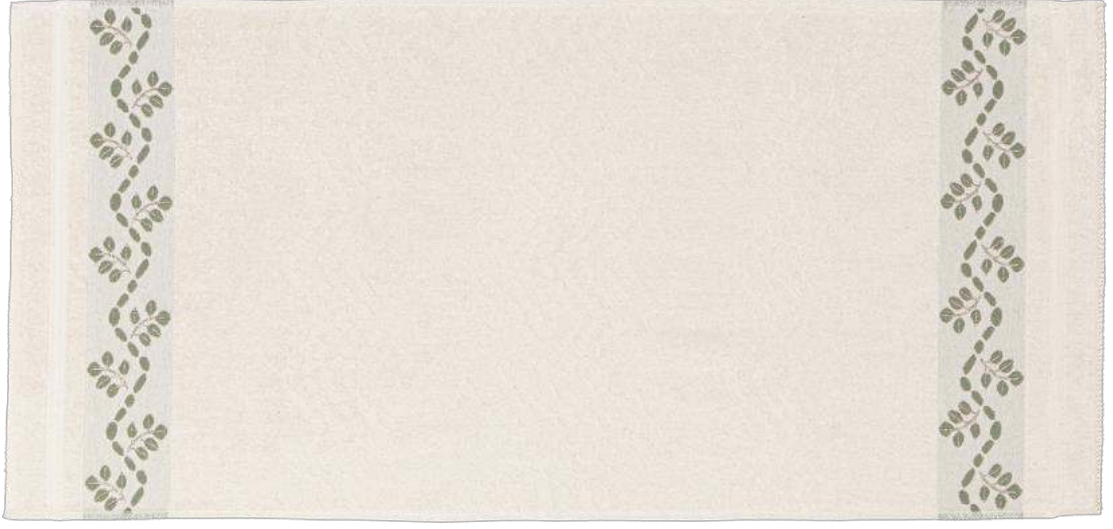

Görsel 4.4. H02 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:02, 2023 (Aykar)

Görsel 4.5. H02 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:02 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.25. *Tasarım no:02 önerisinin dokuma bilgi formu*

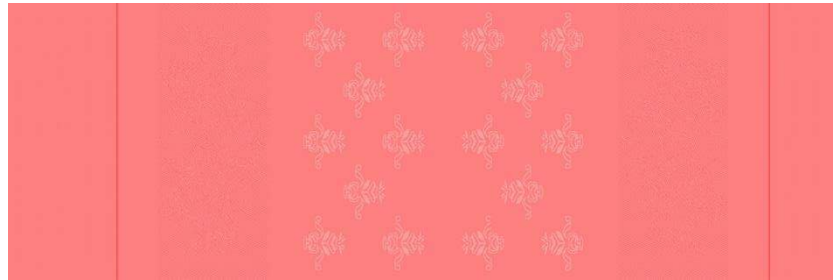
İlham Alınan Eser No: H02 Tasarım No: 02	Tasarlanma Tarihi : 03.08.2023 Üretim Tarihi : 20.10.2023
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Havlu Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	0,75 + 0,75 = 1,5 Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	0
Bordür Uzunluk:	17 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	0
Hav Atkı Sıklığı:	19
Bordür Sıklığı:	68
Tarak Numarası :	12
Hav Tel Sayısı :	648
Zemin Tel Sayısı :	792
Hav Atkı Sayısı :	1656
Boy Kenar Atkı Sayısı :	258
Bordür Atkı Sayısı :	1236
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	220
GSM :	400
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	10,7
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 50/2 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	-
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Bronz, yeşil
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 3:

Bu tasarımda Bursa Kent Müzesi'nde yer alan ve yukarıda Tablo 4.3'de bulunan havludan yola çıkmıştır. Havluda bulunan işleme ayrıntıları atkıda polyester iplik kullanarak oluşturulmuştur. Bordürdeki motifler, yeni tasarımda geleneksel örneğe bağlı kalınmış, işlemedeki bazı ince ayrıntılar dokumada oluşturulamadığından stilize edilmiştir. Havlunun uç bölümündeki örme püskül ayrıntı geleneksel örnekteki kalınarak uygulanmıştır. Tasarım sürecinde motifin unsurları kullanılarak havlı bölgede alternatif bir raporlama yöntemi geliştirilmiş ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Havlı bölge ile havsız bölge arasındaki görsel farklılık Görsel 4.6.'da açıkça görülmektedir. Tasarım no: 03'in örgü planı ise Görsel 4.7.'de yer almaktadır.

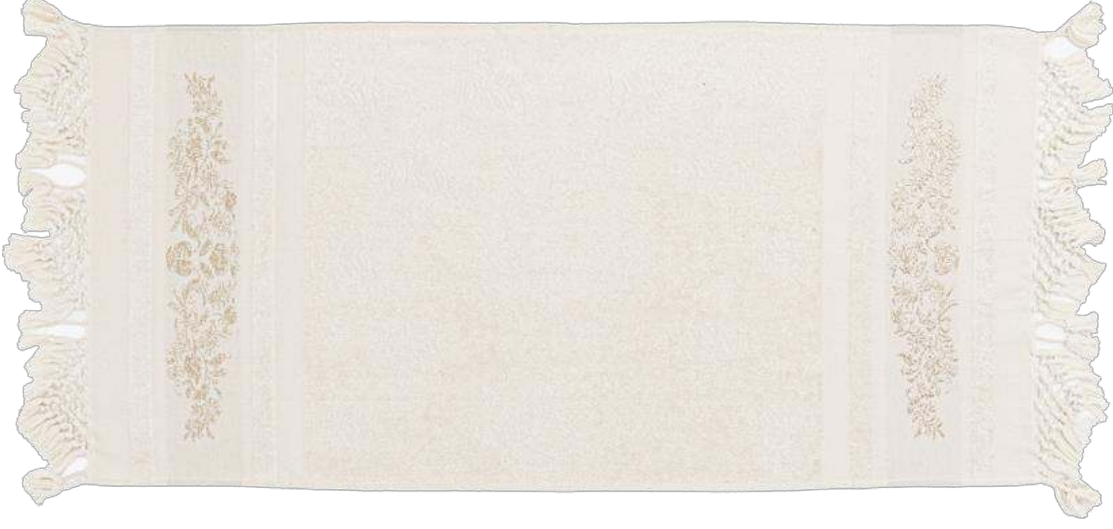

Görsel 4.6. H03 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:03, 2023 (Aykar)

Görsel 4.7. H03 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:03 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.26. *Tasarım no:03 önerisinin dokuma bilgi formu*

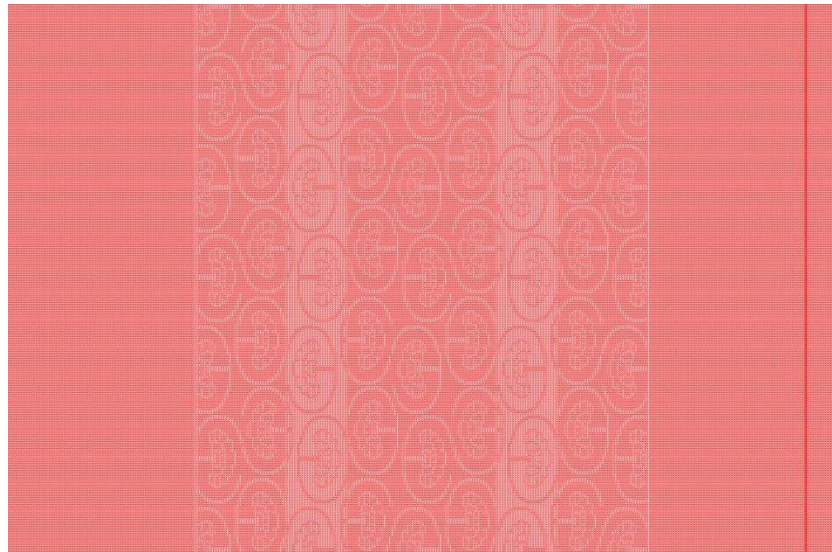
İlham Alınan Eser No: H03 Tasarım No: 03	Tasarlanma Tarihi : 04.08.2023 Üretim Tarihi : 20.10.2023
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Havlu Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	0,75 + 0,75 = 1,5 Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	30 Cm + 30 Cm =60 Cm Püskül
Bordür Uzunluk:	16 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	22 (Kesim Payı Sıklığı)
Hav Atkı Sıklığı:	22
Bordür Sıklığı:	60
Tarak Numarası :	12
Hav Tel Sayısı :	648
Zemin Tel Sayısı :	792
Hav Atkı Sayısı :	1985
Boy Kenar Atkı Sayısı :	24
Bordür Atkı Sayısı :	1028
Atkı Sistemi :	4
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	220
GSM :	500
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	10,7
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Altın
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 4:

Bu tasarımda Bursa Kent Müzesi'nde yer alan ve yukarıda Tablo 4.4'de bulunan havludan yola çıkılmıştır. Havluda bulunan işleme ayrıntıları jakar bordür dokumada verilemediğinden endüstriyel nakış tekniğiyle oluşturulmuştur. Yeni tasarımda geleneksel desene bağlı kalınmış, minimal değişiklikler yapılmıştır. Havlunun dokumasında kullanılan çekme ajur tekniği tasarımda uygulanmış, uygulanan kısım ve bordür yerleştirilmesinde havlunun alt bölgesi ve üst bölgesine göre farklı alanlarda konumlandırılmıştır. Tasarım sürecinde motifin unsurları kullanılarak havlı bölgede alternatif bir raporlama yöntemi geliştirilmiş ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Havlı bölge ile havsız bölge arasındaki görsel farklılık Görsel 4.8.'de açıkça görülmektedir. Tasarım no: 04'in örgü planı ise Görsel 4.9.'da yer almaktadır.

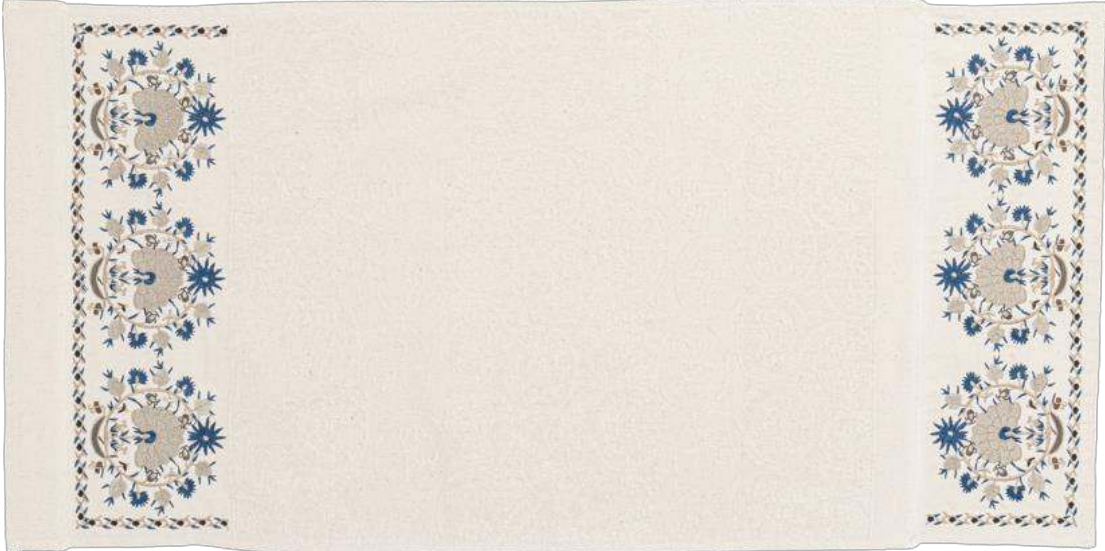

Görsel 4.8. H04 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:04, 2023 (Aykar)

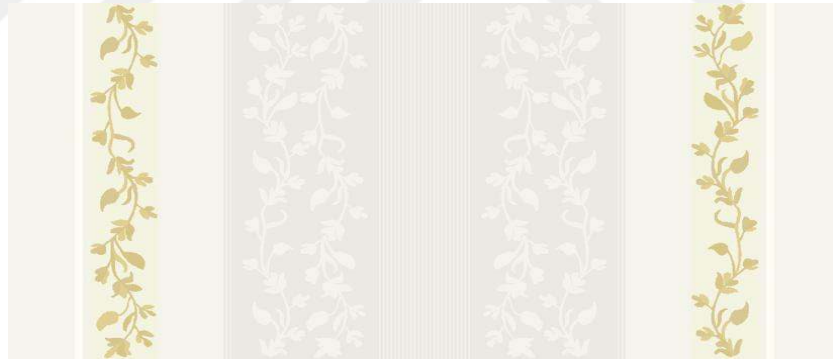
Görsel 4.9. H04 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:04 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.27. *Tasarım no:04 önerisinin dokuma bilgi formu*

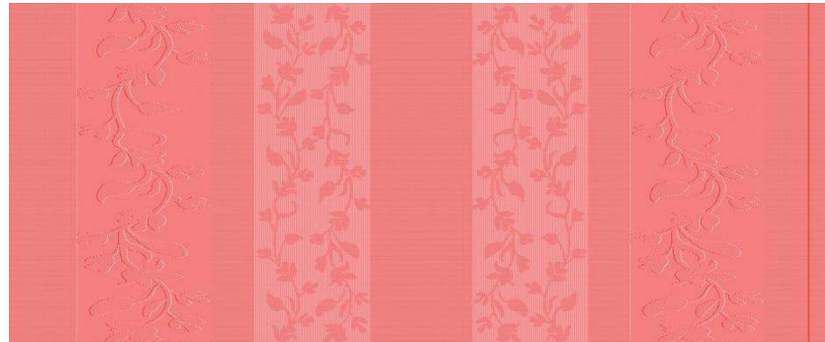
İlham Alınan Eser No: H04 Tasarım No: 04	Tasarlanma Tarihi : 05.08.2023 Üretim Tarihi : 20.10.2023
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Havlu Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	0,75 + 0,75 = 1,5 Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen 1.3 + 1.3 Cm = 2.6 Cm Görünmeyen 2.5 + 2.5 = 5 Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	24 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	19
Hav Atkı Sıklığı:	18
Bordür Sıklığı:	72
Tarak Numarası :	12
Hav Tel Sayısı :	648
Zemin Tel Sayısı :	792
Hav Atkı Sayısı :	1739
Boy Kenar Atkı Sayısı :	258
Bordür Atkı Sayısı :	-
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	220
GSM :	400
Desen Tekniği :	Nakış
Hav Boyu :	10,7
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	150 Denye Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Altın, bej, mavi, kahverengi (3 ton)
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 5:

Bu tasarımda Bursa Kent Müzesi'nde yer alan ve yukarıda Tablo 4.5'de bulunan havludan yola çıkmıştır. Havluda bulunan işleme ayrıntıları atkıda polyester iplik kullanarak oluşturulmuştur. Bordürdeki motifler, yeni tasarımda geleneksel örneğe bağlı kalınmış, işlemedeki bazı ince ayrıntılar dokumada oluşturulamadığından stilize edilmiştir. Havlunun dokumasında kullanılan çekme ajur tekniği tasarımda uygulanmış, yaprak dallarından oluşan işleme ayrıntıları ise atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Bordürdeki motifler, yeni tasarımda geleneksel örnekten farklı bir kompozisyonla ele alınmıştır. Tasarım sürecinde motifin unsurları kullanılarak havlı bölgede alternatif bir raporlama yöntemi geliştirilmiş ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Hav kısmında desenlendirme yapılan yerde 3 atkıda bir altın renkte polyester iplik kullanılarak farklı bir yorumlama yapılmıştır. Havlı bölge ile havsız bölge arasındaki görsel farklılık, bordürde yapraklardan oluşturulan yüzey deseniyle ifade edilmeye çalışılmış ve bu ayrıntı Görsel 4.10.'da açıkça görülmektedir. Tasarım no: 05'in örgü planı ise Görsel 4.11.'de yer almaktadır.

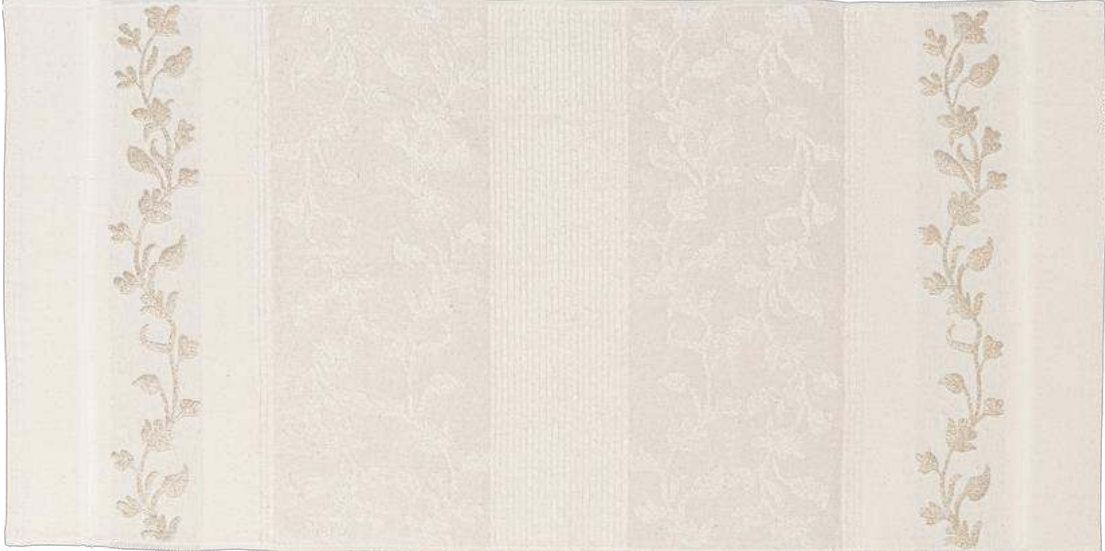

Görsel 4.10. H05 numaralı havludan yola çıkan Tasarım No:05, 2023 (Aykar)

Görsel 4.11. H05 numaralı havludan yola çıkan Tasarım No:05 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.28. *Tasarım no:05 önerisinin dokuma bilgi formu*

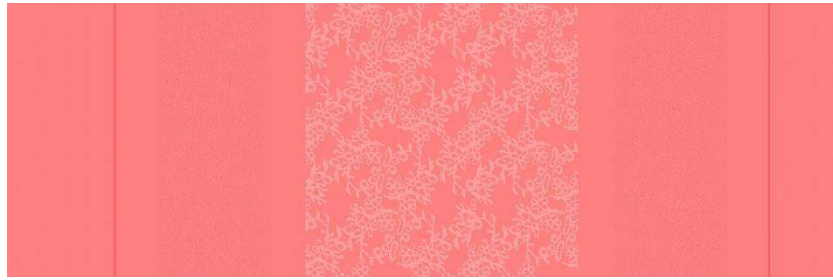
İlham Alınan Eser No: H05 Tasarım No: 05	Tasarlanma Tarihi : 06.08.2023 Üretim Tarihi : 20.10.2023
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Havlu Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen $1.3 + 1.3$ Cm = 2.6 Cm Görünmeyen $2.5 + 2.5 = 5$ Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	16 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	22
Hav Atkı Sıklığı:	32
Bordür Sıklığı:	60
Tarak Numarası :	12
Hav Tel Sayısı :	648
Zemin Tel Sayısı :	792
Hav Atkı Sayısı :	2270
Boy Kenar Atkı Sayısı :	316
Bordür Atkı Sayısı :	1028
Atkı Sistemi :	7
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	220
GSM :	400
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	10,7
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End 110/1 Z Büküm Polyester
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Altın
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 6:

Bu tasarımda Bursa Kent Müzesi'nde yer alan ve yukarıda Tablo 4.6'de bulunan havludan yola çıkmıştır. Havluda bulunan işleme ayrıntıları atkıda polyester iplik kullanarak oluşturulmuştur. Bordürdeki motifler, yeni tasarımda geleneksel örneğe bağlı kalınmış, işlemedeki bazı ince ayrıntılar dokumada oluşturulamadığından stilize edilmiştir. Havlunun uç bölümündeki örme püskül ayrıntı geleneksel örnektekine bağlı kalınarak uygulanmıştır. Tasarım sürecinde motifin unsurları kullanılarak havlı bölgede alternatif bir raporlama yöntemi geliştirilmiş ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Havlı bölge ile havsız bölge arasındaki görsel farklılık Görsel 4.12.'da açıkça görülmektedir. Tasarım no: 06'in örgü planı ise Görsel 4.13.'de yer almaktadır.

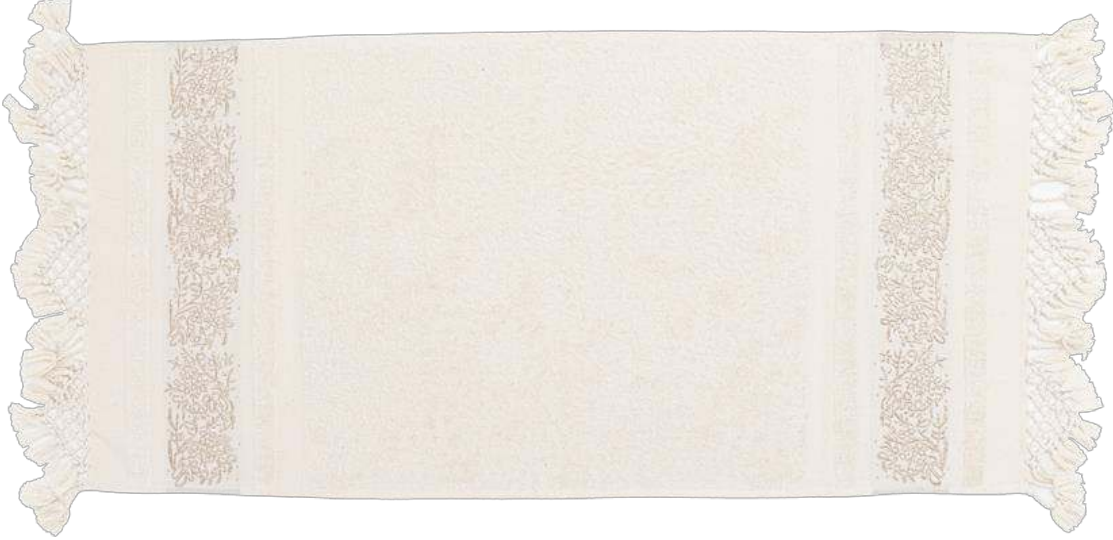

Görsel 4.12. H06 numaralı havludan yola çıkan Tasarım No:06, 2023 (Aykar)

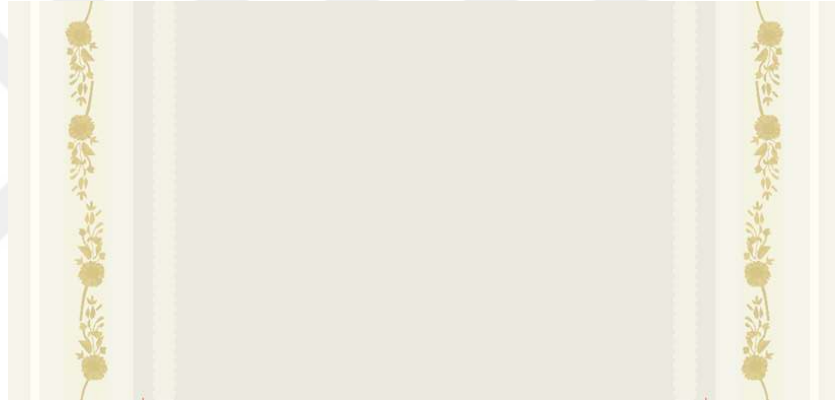
Görsel 4.13. H06 numaralı havludan yola çıkan Tasarım No:06 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.29. *Tasarım no:06 önerisinin dokuma bilgi formu*

İlham Alınan Eser No: H06 Tasarım No: 06	Tasarlanma Tarihi : 07.08.2023 Üretim Tarihi : 20.10.2023
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Havlu Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	0,75 + 0,75 = 1,5 Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	30 Cm + 30 Cm =60 Cm Püskül
Bordür Uzunluk:	17 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	22 (Kesim Payı Sıklığı)
Hav Atkı Sıklığı:	22
Bordür Sıklığı:	60
Tarak Numarası :	12
Hav Tel Sayısı :	648
Zemin Tel Sayısı :	792
Hav Atkı Sayısı :	1962
Boy Kenar Atkı Sayısı :	24
Bordür Atkı Sayısı :	1092
Atkı Sistemi :	4
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	220
GSM :	500
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	10,7
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Altın
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 7:

Bu tasarımda Bursa Kent Müzesi'nde yer alan ve yukarıda Tablo 4.7'de bulunan havludan yola çıkılmıştır. Havluda bulunan işleme ayrıntıları atkıda polyester iplik kullanarak oluşturulmuştur. Bordürdeki motifler, yeni tasarımda geleneksel örneğe bağlı kalınmış, işlemedeki bazı ince ayrıntılar dokumada oluşturulamadığından stilize edilmiştir. Bordürdeki motifler, yeni tasarımda geleneksel örnekten farklı bir kompozisyonla ele alınmıştır. Havlı bölge arasındaki havsız alanda 3 atkıda bir altın renkte polyester iplik kullanılmış, tasarım jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiş ve dokunmuştur. Havlı bölge ile havsız bölge arasındaki görsel farklılık, Görsel 4.14.'da açıkça görülmektedir. Tasarım no: 07'in örgü planı ise Görsel 4.15.'de yer almaktadır.

Görsel 4.14. H07 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:07, 2023 (Aykar)

Görsel 4.15. H07 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:07 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.30. *Tasarım no:07 önerisinin dokuma bilgi formu*

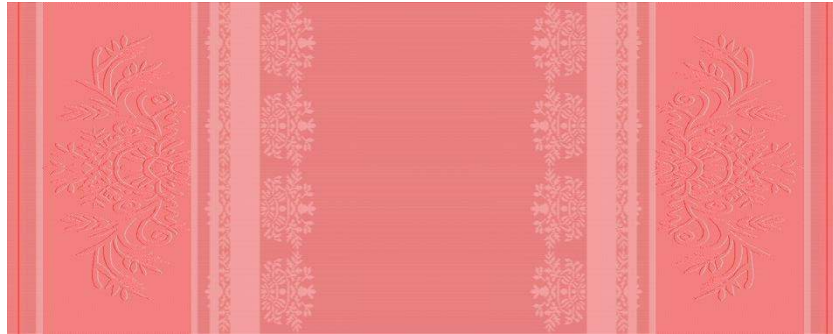
İlham Alınan Eser No: H07 Tasarım No: 07	Tasarlanma Tarihi : 08.08.2023 Üretim Tarihi : 20.10.2023
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Havlu Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	0,75 + 0,75 = 1,5 Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen 1.3 + 1.3 Cm = 2.6 Cm Görünmeyen 2.5 + 2.5 = 5 Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	10 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	22
Hav Atkı Sıklığı:	21
Bordür Sıklığı:	60
Tarak Numarası :	12
Hav Tel Sayısı :	648
Zemin Tel Sayısı :	792
Hav Atkı Sayısı :	1928
Boy Kenar Atkı Sayısı :	316
Bordür Atkı Sayısı :	642
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	220
GSM :	400
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	10,7
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End 110/1 Z Büküm Polyester
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Altın
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 8:

Bu tasarımda Bursa Kent Müzesi'nde yer alan ve yukarıda Tablo 4.8'de bulunan havludan yola çıkmıştır. Havluda bulunan işleme ayrıntıları atkıda polyester iplik kullanarak oluşturulmuştur. Bordürdeki motifler, yeni tasarımda geleneksel örneğe bağlı kalınmış, işlemedeki bazı ince ayrıntılar dokumada oluşturulamadığından stilize edilmiştir. Geleneksel örnekteki gibi uç kısımlar düz püskül olarak hazırlanmıştır. Tasarım sürecinde motifin unsurları kullanılarak havlı bölgede alternatif bir raporlama yöntemi geliştirilmiş ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Havlı bölge ile havsız bölge arasındaki görsel farklılık, Görsel 4.16.'da açıkça görülmektedir. Tasarım no: 08'in örgü planı ise Görsel 4.17.'de yer almaktadır.

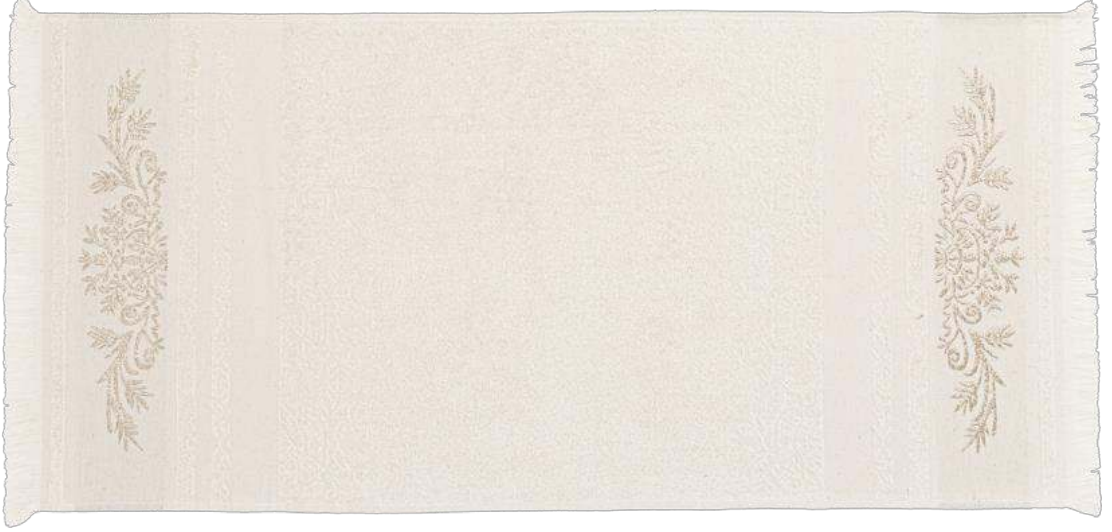

Görsel 4.16. H08 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:08, 2023 (Aykar)

Görsel 4.17. H08 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:08 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.31. *Tasarım no:08 önerisinin dokuma bilgi formu*

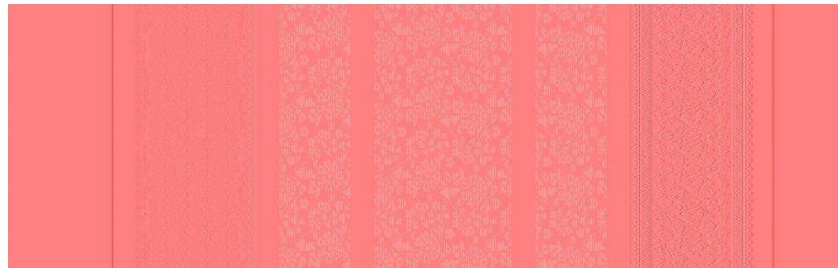
İlham Alınan Eser No: H08 Tasarım No: 08	Tasarlanma Tarihi : 09.08.2023 Üretim Tarihi : 20.10.2023
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Havlu Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	$3,5$ Cm + $3,5$ Cm = 7 Cm Püskül
Bordür Uzunluk:	18 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	22 (Kesim Payı Sıklığı)
Hav Atkı Sıklığı:	22
Bordür Sıklığı:	60
Tarak Numarası :	12
Hav Tel Sayısı :	648
Zemin Tel Sayısı :	792
Hav Atkı Sayısı :	1939
Boy Kenar Atkı Sayısı :	24
Bordür Atkı Sayısı :	1156
Atkı Sistemi :	4
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	220
GSM :	450
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	10,7
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Altın
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 9:

Bu tasarımda Bursa Kent Müzesi'nde yer alan ve yukarıda Tablo 4.9'de bulunan havludan yola çıkmıştır. Havlunun dokumasında kullanılan çekme ajur tekniği tasarımda havlunun katlanma yerlerine uygulanmış, bu şekilde katlama bölgeleri ayarlanarak katlama sırasında havlarda oluşan izlerin ortadan kaldırılmasına olanak tanıyan bir yenilik sunmuştur. Bu yenilik ile Türk Patent ve Marka Kurumuna faydalı model başvurusu yapılmıştır (Basvuru No:2024/020878). Havlunun uç bölümündeki örme püskül ayrıntı geleneksel örnektekine bağlı kalınarak uygulanmıştır. Bordürdeki motifler, yeni tasarımda geleneksel örneğe bağlı kalınmış ve atkıda kullanılan polyester iplikle renklendirilmiştir. Tasarım sürecinde bordürdeki motifin unsurları kullanılarak havlı bölgede alternatif bir raporlama yöntemi geliştirilmiş ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Havlı bölge ile havsız bölge arasındaki görsel farklılık, bordürde yapraklardan oluşturulan yüzey deseniyle ifade edilmeye çalışılmış ve bu ayrıntı Görsel 4.18.'de açıkça görülmektedir. Endüstriyel uygulamada, geleneksel motifin özgün hatlarına sadık kalınarak farklı bir kompozisyonla yeniden yorumlanması sağlanmıştır. Tasarım no: 09'un örgü planı ise Görsel 4.19.'da yer almaktadır.

Görsel 4.18. H09 numaralı havludan yola çıkan Tasarım No:09, 2023 (Aykar)

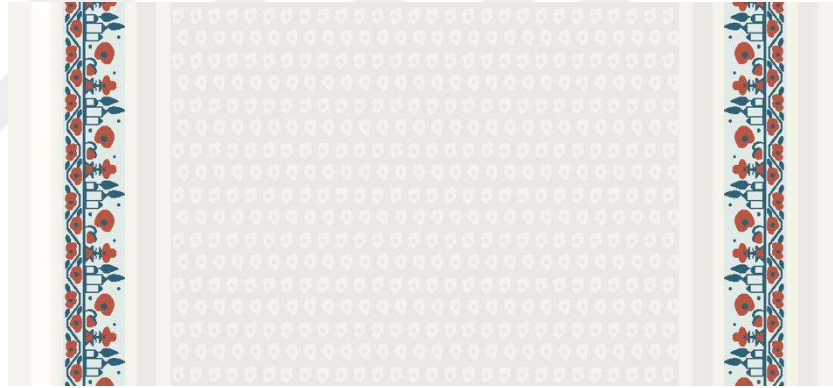
Görsel 4.19. H09 numaralı havludan yola çıkan Tasarım No:09 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.32. *Tasarım no:09 önerisinin dokuma bilgi formu*

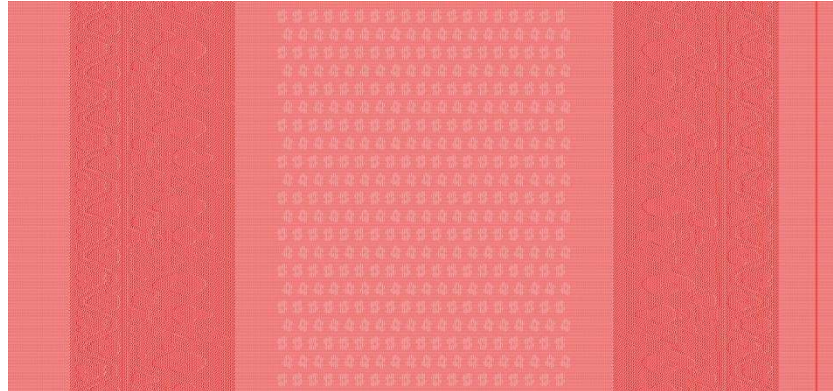
İlham Alınan Eser No: H09 Tasarım No: 09	Tasarlanma Tarihi : 10.08.2023 Üretim Tarihi : 20.10.2023
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Havlu Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	0,75 + 0,75 = 1,5 Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	30 Cm + 30 Cm =60 Cm Püskül
Bordür Uzunluk:	18 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	22 (Kesim Payı Sıklığı)
Hav Atkı Sıklığı:	22
Bordür Sıklığı:	57
Tarak Numarası :	12
Hav Tel Sayısı :	648
Zemin Tel Sayısı :	792
Hav Atkı Sayısı :	1939
Boy Kenar Atkı Sayısı :	24
Bordür Atkı Sayısı :	1098
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	220
GSM :	500
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	10,7
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	50/2 Z Büküm Polyester
	16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Yeşil
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 10:

Bu tasarımda Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'nde yer alan ve yukarıda Tablo 4.10'de bulunan havludan yola çıkmıştır. Havlunun dokumasında kullanılan çekme ajur tekniği tasarımda uygulanmış, çiçek, selvi ağacı ve ev motiflerinden oluşan işleme ayrıntıları ise atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Bordürdeki motifler, yeni tasarımda geleneksel örnekten farklı bir kompozisyonla ele alınmıştır. Tasarım sürecinde bordür desenindeki çiçek unsurları kullanılarak havlı bölgede alternatif bir raporlama yöntemi geliştirilmiş ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Havlı bölge ile havsız bölge arasındaki görsel farklılık, bordürde yapraklardan oluşturulan yüzey deseniyle ifade edilmeye çalışılmış ve bu ayrıntı Görsel 4.20.'de açıkça görülmektedir. Endüstriyel uygulamada, geleneksel motifin farklı bir kompozisyonla yeniden yorumlanması sağlanmıştır. Tasarım no: 10'un örgü planı ise Görsel 4.21.'de yer almaktadır.

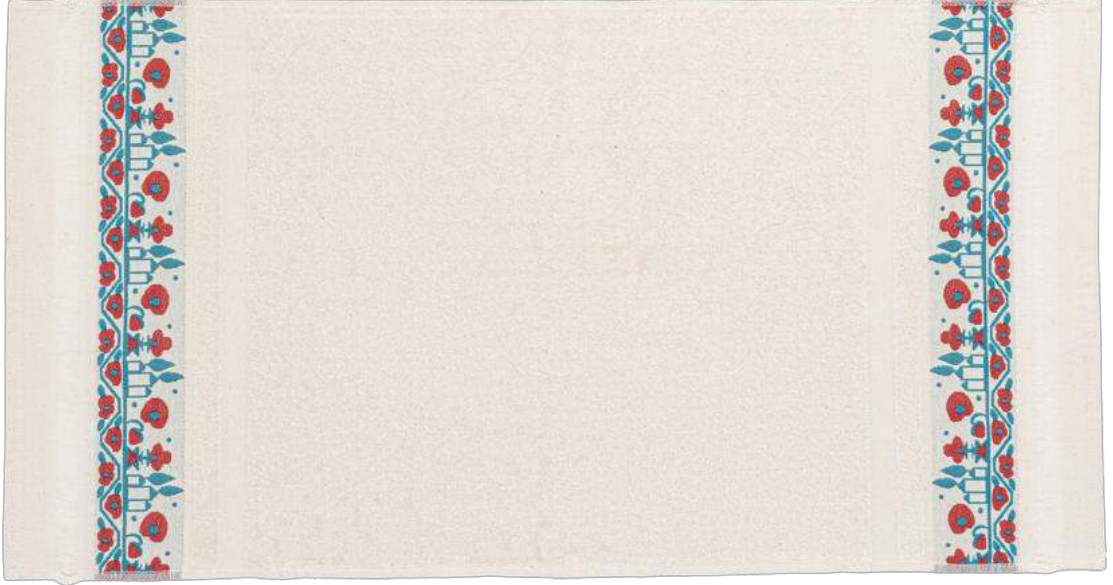

Görsel 4.20. H10 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:10, 2023 (Aykar)

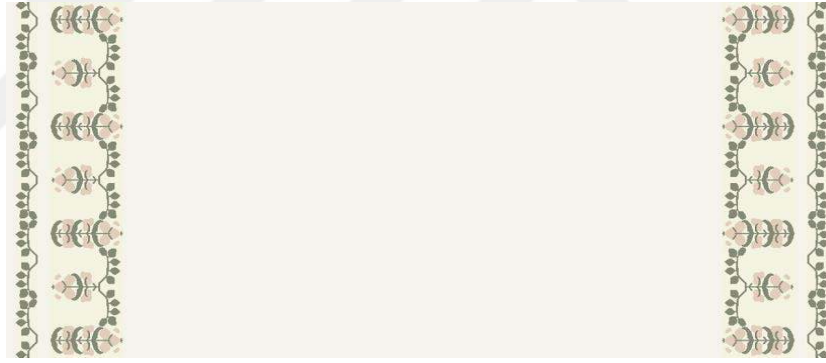
Görsel 4.21. H10 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:10 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.33. *Tasarım no:10 önerisinin dokuma bilgi formu*

İlham Alınan Eser No: H10 Tasarım No: 10	Tasarlanma Tarihi : 11.08.2023 Üretim Tarihi : 20.10.2023
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Havlu Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen $1.3 + 1.3$ Cm = 2.6 Cm Görünmeyen $2.5 + 2.5 = 5$ Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	15 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	18
Hav Atkı Sıklığı:	17
Bordür Sıklığı:	68
Tarak Numarası :	12
Hav Tel Sayısı :	648
Zemin Tel Sayısı :	792
Hav Atkı Sayısı :	1471
Boy Kenar Atkı Sayısı :	258
Bordür Atkı Sayısı :	1089
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	220
GSM :	400
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	10,7
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	50/2 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Kırmızı, mavi
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 11:

Bu tasarımda, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'ndeki Tablo 4.11'de bulunan peşkir, ana ilham kaynağı olmuştur. Tasarım sürecinde, peşkirin bordür kısmında yer alan zengin işlemler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, motif özgünlüğünü koruyarak modern bir anlayışla stilize edilmiştir. Özgün örnekteki yaprak ve çiçek motiflerinin düzeni, kompozisyonun dengesi gözetilerek yeniden ele alınmış ve desen, atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Tasarım sürecinde, geleneksel motiflerin çağdaş bir yorumla endüstriyel üretime uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Kullanılan renkler, hem özgün örneğin estetik değerine sadık kalmak hem de modern bir tasarım dilini yansıtmak amacıyla dikkatle seçilmiştir. Yapılan tasarım, geleneksel motiflerin endüstriyel tasarıma entegrasyonunu örnekleyen bir çalışma olarak, Görsel 4.22.'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örgü planı ise, tasarımın teknik ayrıntılarının üretime aktarımını göstermek adına Görsel 4.23.'de gösterilmiştir.

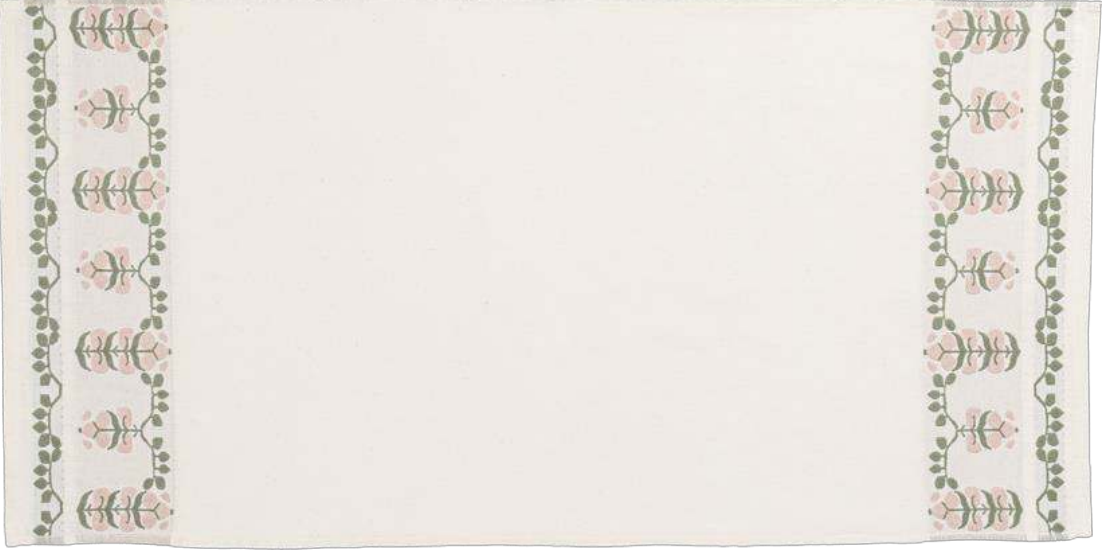

Görsel 4.22. P01 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:11, 2023 (Aykar)

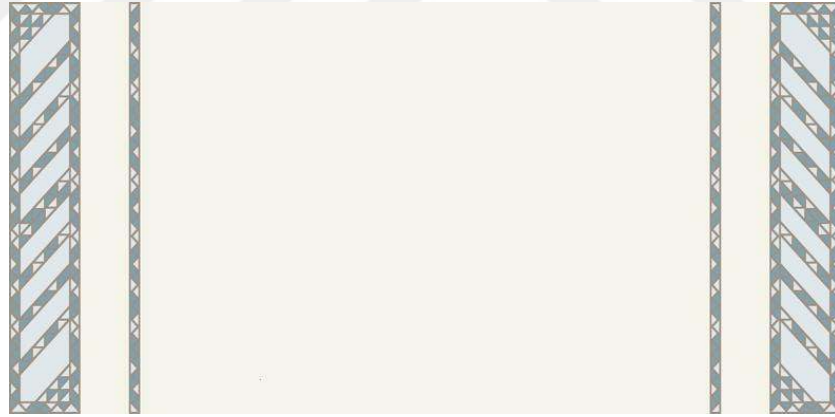
Görsel 4.23. P01 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:11 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.34. *Tasarım no:11 önerisinin dokuma bilgi formu*

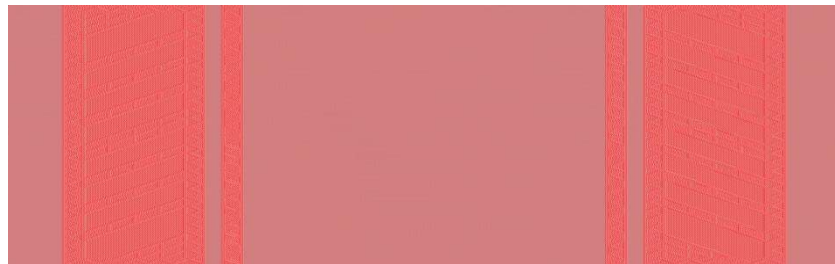
İlham Alınan Eser No: P01 Tasarım No: 11	Tasarlanma Tarihi : 12.08.2023 Üretim Tarihi : 16.05.2024
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Peşkir Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen $1.3 + 1.3$ Cm = 2.6 Cm Görünmeyen $2.5 + 2.5 = 5$ Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	23.2 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	19
Hav Atkı Sıklığı:	18
Bordür Sıklığı:	65
Tarak Numarası :	11
Hav Tel Sayısı :	592
Zemin Tel Sayısı :	720
Hav Atkı Sayısı :	1403
Boy Kenar Atkı Sayısı :	272
Bordür Atkı Sayısı :	1629
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	110
GSM :	200
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	0
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	60/2 Ne S Büküm Compact Penye
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	50/2 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Yeşil, pudra pembesi
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 12:

Bu tasarımda, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'ndeki Tablo 4.12'de bulunan peşkir, ana ilham kaynağı olmuştur. Tasarım aşamasında, peşkirin bordür bölümündeki zengin işlemler titizlikle incelenmiş ve orijinal geometrik motifler, modern bir yaklaşımla yeniden düzenlenmiştir. Özgün örnekteki geometrik motiflerinin düzeni, konumu ve kompozisyonun dengesi gözetilerek yeniden ele alınmış ve özgün örnekte kenar uca kadar işleme olması sebebi ile endüstriyel olarak kapak bordür denilen uç kısma desen hazırlanmıştır. Bu desen, atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Tasarım sürecinde, geleneksel motiflerin çağdaş bir yorumla endüstriyel üretime uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Kullanılan renkler, hem özgün örneğin estetik değerine sadık kalmak hem de modern bir tasarım dilini yansıtmak amacıyla dikkatle seçilmiştir. Yapılan tasarım, geleneksel motiflerin endüstriyel tasarıma entegrasyonunu örnekleyen bir çalışma olarak, Görsel 4.24.'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örgü planı ise, tasarımın teknik ayrıntılarının üretime aktarımını göstermek adına Görsel 4.25.'de ayrıntılandırılmıştır.

Görsel 4.24. P02 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:12, 2023 (Aykar)

Görsel 4.25. P02 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:12 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.35. *Tasarım no:12 önerisinin dokuma bilgi formu*

İlham Alınan Eser No: P02 Tasarım No: 12	Tasarlanma Tarihi : 13.08.2023 Üretim Tarihi : 16.05.2024
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Peşkir Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	0,75 + 0,75 = 1,5 Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen 9 + 9 Cm = 18 Cm Görünmeyen 10 + 10 = 20 Cm Toplam 38 Cm
Bordür Uzunluk:	3 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	68
Hav Atkı Sıklığı:	21
Bordür Sıklığı:	68
Tarak Numarası :	11
Hav Tel Sayısı :	592
Zemin Tel Sayısı :	720
Hav Atkı Sayısı :	2139
Boy Kenar Atkı Sayısı :	1760
Bordür Atkı Sayısı :	219
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	110
GSM :	200
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	0
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	60/2 Ne S Büküm Compact Penye
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 50/2 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	110/1 Z Büküm Polyester 50/2 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Mavi, bronz
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 13:

Bu tasarımda, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'ndeki Tablo 4.13'de bulunan peşkir, ana ilham kaynağı olmuştur. Peşkirin dokumasında kullanılan çekme ajur tekniği tasarımda uygulanmış, bordür kısmında yer alan zengin işlemler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, özgün örnekteki dal ve çiçek motifi düzeni, kompozisyonun dengesi gözetilerek yeniden ele alınmış ve yeni tasarımda stilize edilerek geleneksel örnekten farklı bir kompozisyonla ilenlenmiştir. Desen, atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Tasarım sürecinde, geleneksel motiflerin çağdaş bir yorumla endüstriyel üretime uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Kullanılan renkler, hem özgün örneğin estetik değerine sadık kalmak hem de modern bir tasarım dilini yansıtmak amacıyla dikkatle seçilmiştir. Bordür desenindeki çiçek unsurları ve özgün örnekteki örgü motifleri kullanılarak havsız bölgede alternatif bir raporlama yöntemi geliştirilmiş ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Yapılan tasarım, Görsel 4.26.'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örgü planı ise, tasarımın teknik ayrıntılarının üretime aktarımını göstermek adına Görsel 4.27.'de ayrıntılandırılmıştır.

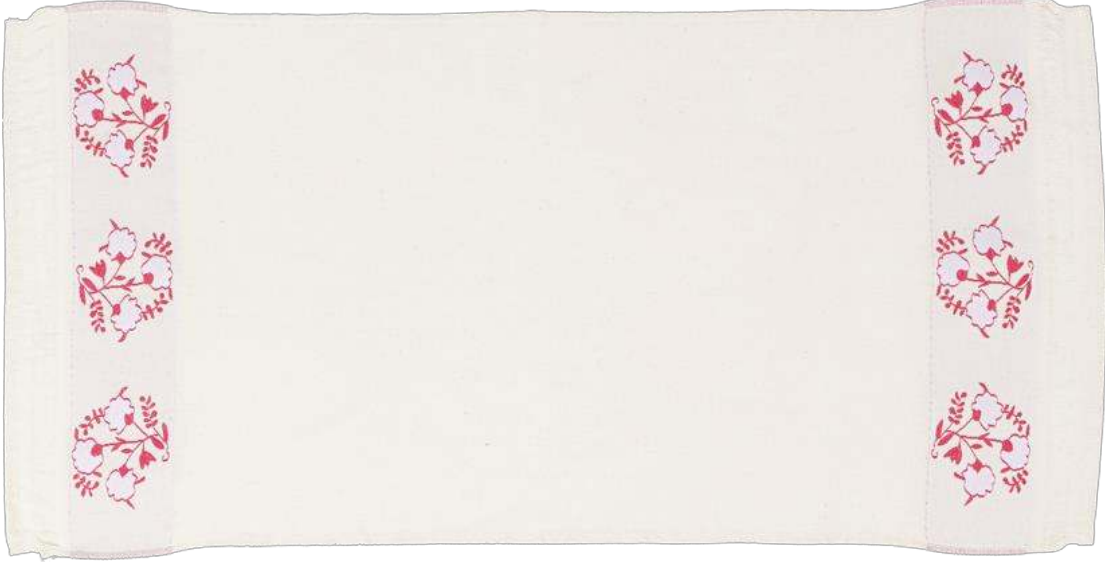

Görsel 4.26. P03 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:13, 2023 (Aykar)

Görsel 4.27. P03 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:13 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.36. *Tasarım no:13 önerisinin dokuma bilgi formu*

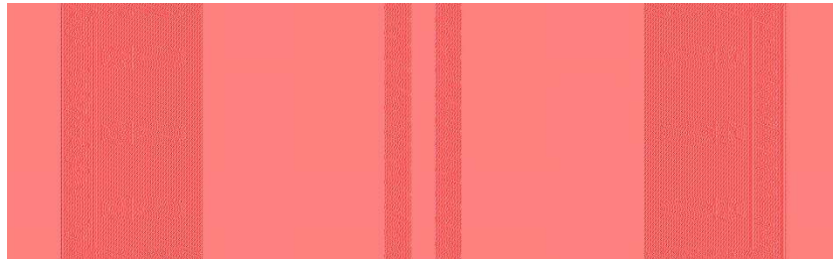
İlham Alınan Eser No: P03 Tasarım No: 13	Tasarlanma Tarihi : 14.08.2023 Üretim Tarihi : 16.05.2024
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Peşkir Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen $1.3 + 1.3$ Cm = 2.6 Cm Görünmeyen $2.5 + 2.5 = 5$ Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	18 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	19
Hav Atkı Sıklığı:	18
Bordür Sıklığı:	72
Tarak Numarası :	11
Hav Tel Sayısı :	592
Zemin Tel Sayısı :	720
Hav Atkı Sayısı :	1503
Boy Kenar Atkı Sayısı :	272
Bordür Atkı Sayısı :	1289
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	110
GSM :	200
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	0
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	60/2 Ne S Büküm Compact Penye
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	300/2 Z Büküm Polyester 300/1 Bükümsüz Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Pembe, beyaz
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 14:

Bu tasarımda, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'ndeki Tablo 4.14'de bulunan peşkir, ana ilham kaynağı olmuştur. Tasarım aşamasında, peşkirin bordür bölümündeki zengin işlemler titizlikle incelenmiş ve geometrik ve organik motifler, modern bir yaklaşımla yeniden düzenlenmiştir. Özgün örnekteki geometrik ve organik motiflerinin düzeni, konumu ve kompozisyonun dengesi gözetilerek yeniden ele alınmış ve özgün örnekte kenar uca kadar işleme olması sebebi ile endüstriyel olarak kapak bordür denilen uç kısma desen hazırlanmıştır. Ayrıca özgün motiften yola çıkılarak hazırlanan sarmaşık kompozisyonu havlunun orta alanında kullanarak, geleneksel motiflerin çağdaş bir yorumla endüstriyel üretime uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Desen, atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Tasarım sürecinde, Kullanılan renkler, hem özgün örneğe sadık kalınması istenmiş fakat firmanın iplik havuzunda yaşanan sıkıntı sebebi ile sadece yeşil ve altın tonu kullanılabilinmiştir. Yapılan tasarım, Görsel 4.28.'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örgü planı ise, tasarımın teknik ayrıntılarının üretime aktarımını göstermek adına Görsel 4.29.'de ayrıntılandırılmıştır.

Görsel 4.28. P04 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:14, 2023 (Aykar)

Görsel 4.29. P04 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:14 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.37. Tasarım no:14 önerisinin dokuma bilgi formu

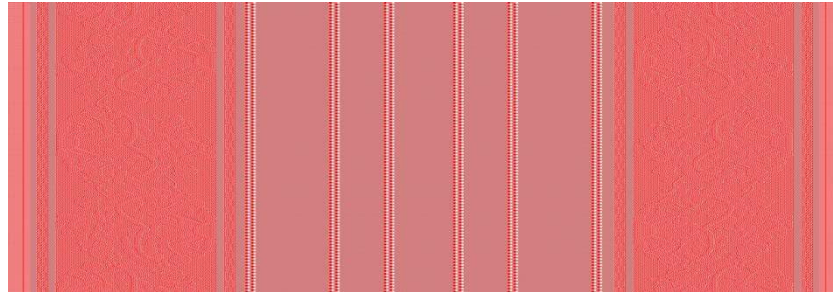
İlham Alınan Eser No: P04 Tasarım No: 14	Tasarlanma Tarihi : 15.08.2023 Üretim Tarihi : 16.05.2024
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Peşkir Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	0,75 + 0,75 = 1,5 Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen 9 + 9 Cm = 18 Cm Görünmeyen 10 + 10 = 20 Cm Toplam 38 Cm
Bordür Uzunluk:	3.2 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	68
Hav Atkı Sıklığı:	21
Bordür Sıklığı:	68
Tarak Numarası :	11
Hav Tel Sayısı :	592
Zemin Tel Sayısı :	720
Hav Atkı Sayısı :	2139
Boy Kenar Atkı Sayısı :	1760
Bordür Atkı Sayısı :	219
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	110
GSM :	200
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	0
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	60/2 Ne S Büküm Compact Penye
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 50/2 Z Büküm Polyester
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End 110/1 Z Büküm Polyester 50/2 Z Büküm Polyester
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Yeşil, altın
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 15:

Bu tasarımda, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'ndeki Tablo 4.15'de bulunan peşkir, ana ilham kaynağı olmuştur. Tasarım sürecinde, peşkirin bordür kısmında yer alan zengin işlemler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, motif özgünlüğünü koruyarak modern bir anlayışla stilize edilmiştir. Özgün örnekteki motiflerinin düzeni, kompozisyonun dengesi gözetilerek yeniden ele alınmış ve bordürün altında kullanan geometrik motif farklı aralıklarla peşkir yüzeyinde komple kullanılmıştır. Desen, atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Tasarım sürecinde, geleneksel motiflerin çağdaş bir yorumla endüstriyel üretime uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Kullanılan renkler, hem özgün örneğin estetik değerine sadık kalmak hem de modern bir tasarım dilini yansıtmak amacıyla dikkatle seçilmiştir. Yapılan tasarım, geleneksel motiflerin endüstriyel tasarıma entegrasyonunu örnekleyen bir çalışma olarak, Görsel 4.30.'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örgü planı ise, tasarımın teknik ayrıntılarının üretime aktarımını göstermek adına Görsel 4.31.'de gösterilmiştir.

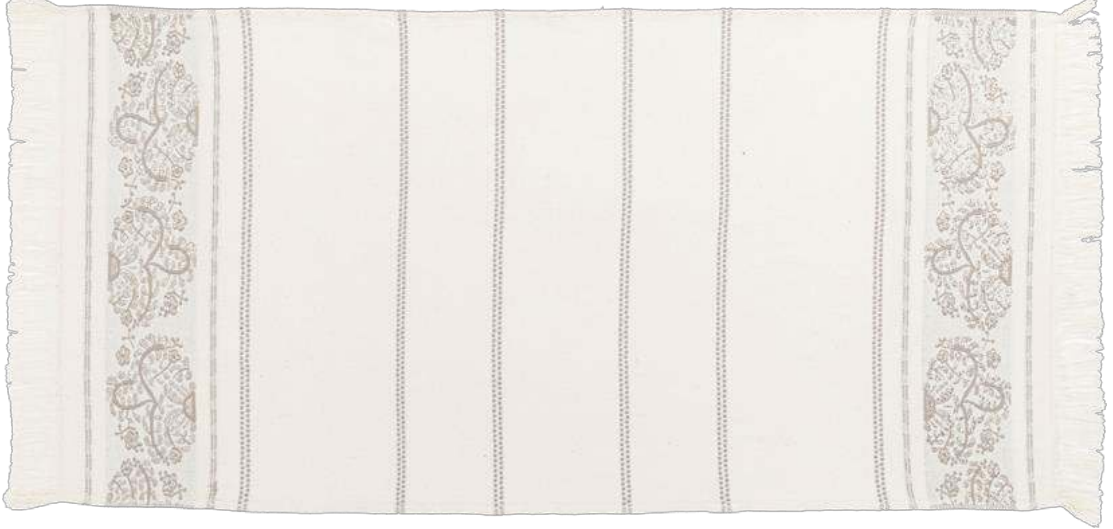

Görsel 4.30. P05 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:15, 2023 (Aykar)

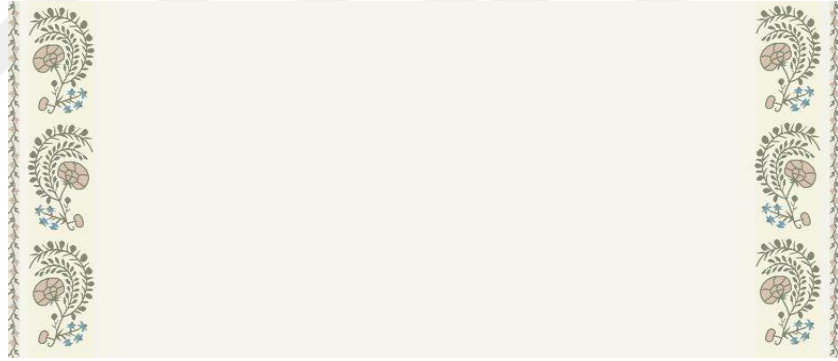
Görsel 4.31. P05 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:15 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.38. *Tasarım no:15 önerisinin dokuma bilgi formu*

İlham Alınan Eser No: P05 Tasarım No: 15	Tasarlanma Tarihi : 16.08.2023 Üretim Tarihi : 16.05.2024
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Peşkir Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	0,75 + 0,75 = 1,5 Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	5 Cm + 5 Cm =10 Cm Püskül
Bordür Uzunluk:	23 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	22 (Kesim Payı Sıklığı)
Hav Atkı Sıklığı:	18
Bordür Sıklığı:	68
Tarak Numarası :	11
Hav Tel Sayısı :	592
Zemin Tel Sayısı :	720
Hav Atkı Sayısı :	1500
Boy Kenar Atkı Sayısı :	24
Bordür Atkı Sayısı :	1673
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	110
GSM :	200
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	0
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	60/2 Ne S Büküm Compact Penye
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 50/2 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Bronz, altın
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 16:

Bu tasarımda, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'ndeki Tablo 4.16'de bulunan peşkir, ana ilham kaynağı olmuştur. Tasarım sürecinde, peşkirin bordür kısmında yer alan zengin işlemler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, motif özgünlüğünü koruyarak modern bir anlayışla stilize edilmiştir. Özgün örnekteki motiflerinin düzeni, kompozisyonun dengesi gözetilerek yeniden ele alınmış ve bordürün altında kullanan sarmaşık motifi peşkir ucunda kullanılmıştır. Desen, atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Tasarım sürecinde, geleneksel motiflerin çağdaş bir yorumla endüstriyel üretime uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Kullanılan renkler, hem özgün örneğin estetik değerine sadık kalmak hem de modern bir tasarım dilini yansıtmak amacıyla dikkatle seçilmiştir. Yapılan tasarım, geleneksel motiflerin endüstriyel tasarıma entegrasyonunu örnekleyen bir çalışma olarak, Görsel 4.32.'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örgü planı ise, tasarımın teknik ayrıntılarının üretime aktarımını göstermek adına Görsel 4.33.'de gösterilmiştir.

Görsel 4.32. P06 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:16, 2023 (Aykar)

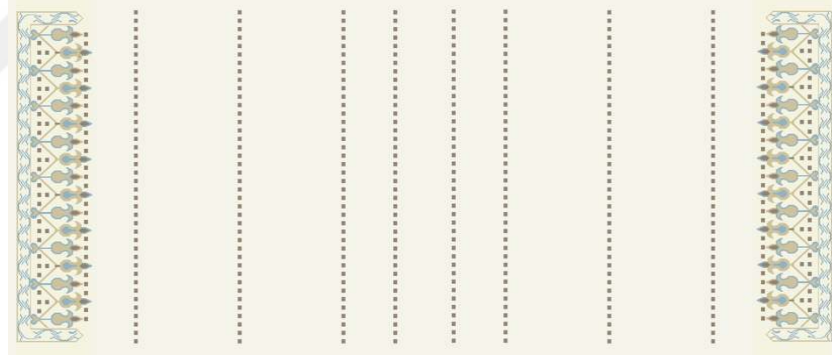
Görsel 4.33. P06 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:16 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.39. *Tasarım no:16 önerisinin dokuma bilgi formu*

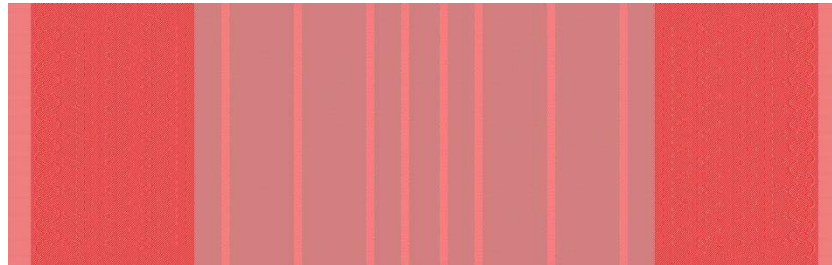
İlham Alınan Eser No: P06 Tasarım No: 16	Tasarlanma Tarihi : 17.08.2023 Üretim Tarihi : 16.05.2024
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Peşkir Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen $1.3 + 1.3$ Cm = 2.6 Cm Görünmeyen $2.5 + 2.5 = 5$ Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	18 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	68
Hav Atkı Sıklığı:	22
Bordür Sıklığı:	76
Tarak Numarası :	11
Hav Tel Sayısı :	592
Zemin Tel Sayısı :	720
Hav Atkı Sayısı :	1835
Boy Kenar Atkı Sayısı :	291
Bordür Atkı Sayısı :	1464
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	110
GSM :	200
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	0
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	60/2 Ne S Büküm Compact Penye
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	50/2 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	50/2 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Yeşil, pudra pembesi, mavi
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 17:

Bu tasarımda, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'ndeki Tablo 4.17'de bulunan peşkir, ana ilham kaynağı olmuştur. Tasarım sürecinde, peşkirin bordür kısmında yer alan zengin işlemler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, motif özgünlüğünü koruyarak modern bir anlayışla stilize edilmiştir. Özgün örnekteki motiflerinin düzeni, kompozisyonun dengesi gözetilerek yeniden ele alınmış ve bordürün altında kullanan geometrik motif farklı aralıklarla peşkir yüzeyinde komple kullanılmıştır. Desen, atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Tasarım sürecinde, geleneksel motiflerin çağdaş bir yorumla endüstriyel üretime uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Kullanılan renkler, hem özgün örneğin estetik değerine sadık kalmak hem de modern bir tasarım dilini yansıtmak amacıyla dikkatle seçilmiştir. Yapılan tasarım, geleneksel motiflerin endüstriyel tasarıma entegrasyonunu örnekleyen bir çalışma olarak, Görsel 4.34.'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örgü planı ise, tasarımın teknik ayrıntılarının üretime aktarımını göstermek adına Görsel 4.35.'de gösterilmiştir.

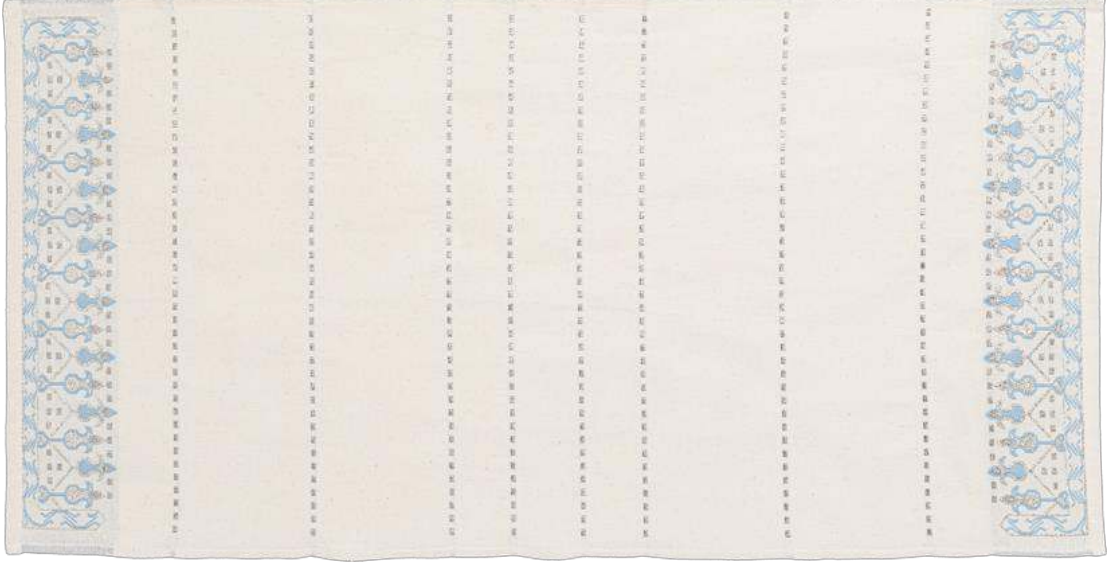

Görsel 4.34. P07 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:17, 2023 (Aykar)

Görsel 4.35. P07 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:17 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.40. Tasarım no:17 önerisinin dokuma bilgi formu

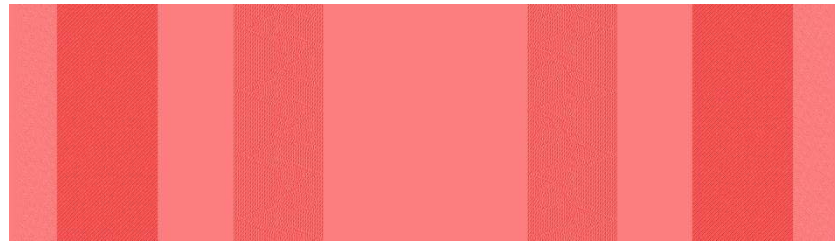
İlham Alınan Eser No: P07 Tasarım No: 17	Tasarlanma Tarihi : 18.08.2023 Üretim Tarihi : 16.05.2024
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Peşkir Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen $1.3 + 1.3$ Cm = 2.6 Cm Görünmeyen $2.5 + 2.5 = 5$ Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	22 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	23
Hav Atkı Sıklığı:	22
Bordür Sıklığı:	73
Tarak Numarası :	11
Hav Tel Sayısı :	592
Zemin Tel Sayısı :	720
Hav Atkı Sayısı :	1722
Boy Kenar Atkı Sayısı :	330
Bordür Atkı Sayısı :	2442
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	110
GSM :	200
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	0
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	60/2 Ne S Büküm Compact Penye
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 50/2 Z Büküm Polyester
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Altın, bronz, mavi
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 18:

Bu tasarımda, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'ndeki Tablo 4.18'de bulunan peşkir, ana ilham kaynağı olmuştur. Tasarım aşamasında, peşkirin bordür bölümündeki zengin işlemler titizlikle incelenmiş ve geometrik ve organik motifler, modern bir yaklaşımla yeniden düzenlenmiştir. Özgün örnekteki motiflerinin düzeni, kompozisyonun dengesi gözetilerek yeniden ele alınmış ve bordürün altında kullanan sarmaşık motifi peşkir ucunda kullanılmıştır. Ayrıca özgün motiften yola çıkılarak hazırlanan desen kompozisyonu havlunun orta alanlarında kullanılarak, geleneksel motiflerin çağdaş bir yorumla endüstriyel üretime uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Desen, atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Kullanılan renkler, hem özgün örneğin estetik değerine sadık kalmak hem de modern bir tasarım dilini yansıtmak amacıyla dikkatle seçilmiştir.. Yapılan tasarım, Görsel 4.36.'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örgü planı ise, tasarımın teknik ayrıntılarının üretime aktarımını göstermek adına Görsel 4.37.'de ayrıntılandırılmıştır.

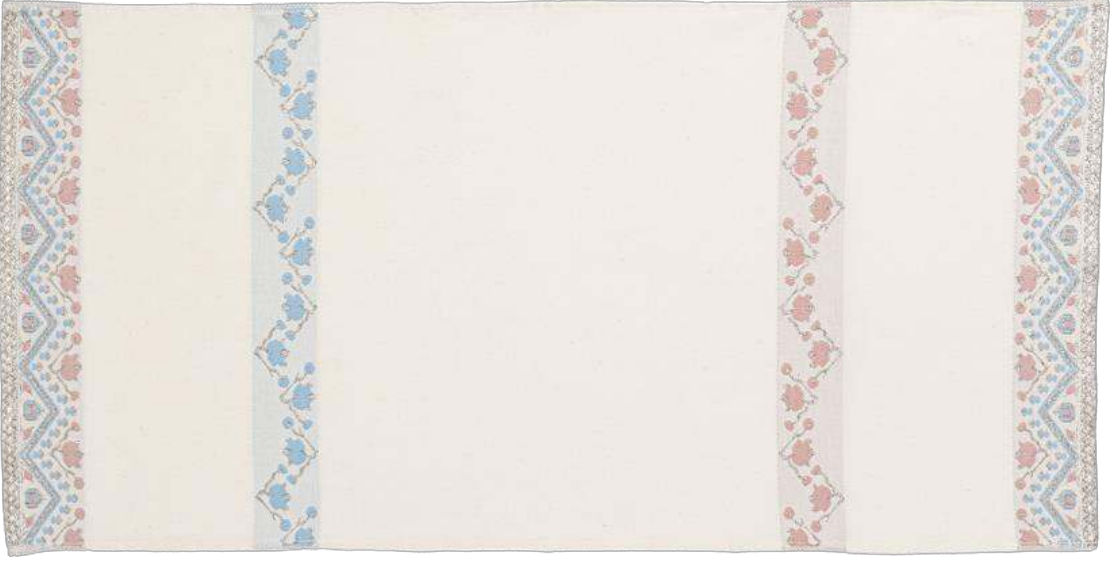

Görsel 4.36. P08 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:18, 2023 (Aykar)

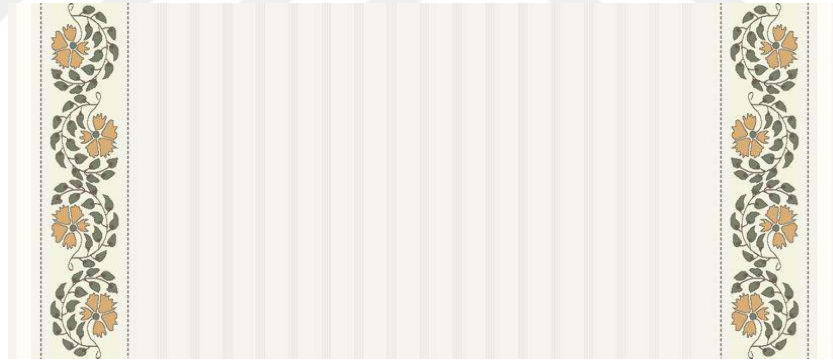
Görsel 4.37. P08 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:18 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.41. *Tasarım no:18 önerisinin dokuma bilgi formu*

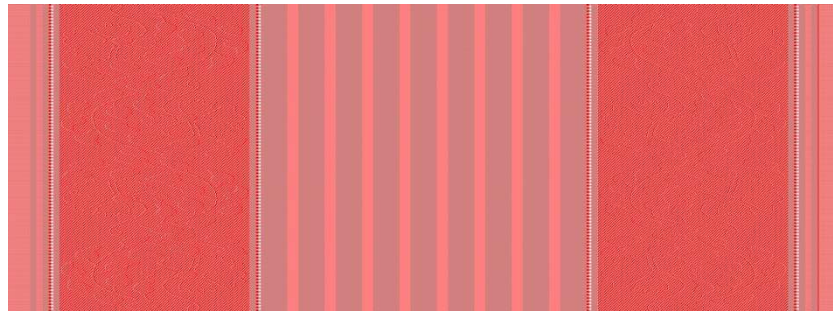
İlham Alınan Eser No: P08 Tasarım No: 18	Tasarlanma Tarihi : 19.08.2023 Üretim Tarihi : 16.05.2024
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Peşkir Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen $1.3 + 1.3$ Cm = 2.6 Cm Görünmeyen $2.5 + 2.5 = 5$ Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	24.8 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	60
Hav Atkı Sıklığı:	22
Bordür Sıklığı:	72
Tarak Numarası :	11
Hav Tel Sayısı :	592
Zemin Tel Sayısı :	720
Hav Atkı Sayısı :	1722
Boy Kenar Atkı Sayısı :	240
Bordür Atkı Sayısı :	1908
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	110
GSM :	200
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	0
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	60/2 Ne S Büküm Compact Penye
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 50/2 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	110/1 Z Büküm Polyester
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Pembe, mavi, bronz, altın
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 19:

Bu tasarımda, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'ndeki Tablo 4.19'da bulunan peşkir, ana ilham kaynağı olmuştur. Peşkirin dokumasında kullanılan çekme ajur tekniği tasarımda uygulanmış, bordür kısmında yer alan zengin işlemler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, özgün örnekteki dal ve çiçek motifi düzeni, kompozisyonun dengesi gözetilerek yeniden ele alınmış ve yeni tasarımda geleneksel örnekten farklı bir kompozisyonla ilerlenmiştir. Desen, atkıda kullanılan polyester ipliklerle renklendirilmiştir. Tasarım sürecinde, geleneksel motiflerin çağdaş bir yorumla endüstriyel üretime uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Kullanılan renkler, hem özgün örneğin estetik değerine sadık kalmak hem de modern bir tasarım dilini yansıtmak amacıyla dikkatle seçilmiştir. Özgün örnekteki yüzey alanında kullanılan çizgisel dokuma ayrıntı farklı bir kompozisyonda havsız bölgede tasarlanmış ve jakar tekniğiyle örgü desenlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Yapılan tasarım, Görsel 4.38.'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örgü planı ise, tasarımın teknik ayrıntılarının üretime aktarımını göstermek adına Görsel 4.39.'da ayrıntılandırılmıştır.

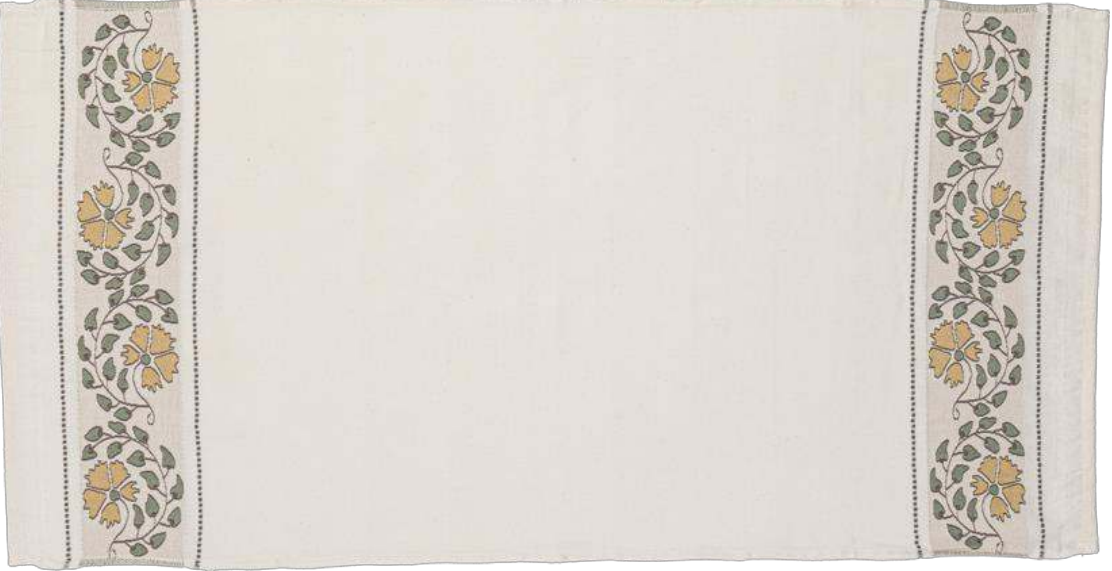

Görsel 4.38. P09 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:19, 2023 (Aykar)

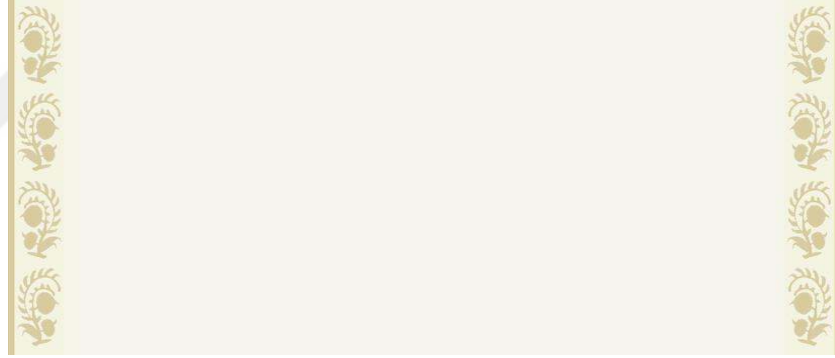
Görsel 4.39. P09 numaralı havludan yola çıkılan Tasarım No:19 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.42. *Tasarım no:19 önerisinin dokuma bilgi formu*

İlham Alınan Eser No: P09 Tasarım No: 19	Tasarlanma Tarihi : 20.08.2023 Üretim Tarihi : 16.05.2024
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Peşkir Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen $1.3 + 1.3$ Cm = 2.6 Cm Görünmeyen $2.5 + 2.5 = 5$ Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	18 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	19
Hav Atkı Sıklığı:	18
Bordür Sıklığı:	76
Tarak Numarası :	11
Hav Tel Sayısı :	592
Zemin Tel Sayısı :	720
Hav Atkı Sayısı :	1742
Boy Kenar Atkı Sayısı :	272
Bordür Atkı Sayısı :	1476
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	110
GSM :	200
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	0
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	60/2 Ne S Büküm Compact Penye
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	50/2 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Sarı, yeşil, bronz
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

Tasarım önerisi 20:

Bu tasarımda, Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'ndeki Tablo 4.20'de bulunan peşkir, ana ilham kaynağı olmuştur. Tasarım sürecinde, peşkirin bordür kısmında yer alan zengin işlemler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, motif özgünlüğünü koruyarak modern bir anlayışla stilize edilmiştir. Özgün örnekteki motiflerinin düzeni, kompozisyonun dengesi gözetilerek yeniden ele alınmıştır. Desen, atkıda kullanılan polyester iplikle renklendirilmiştir. Tasarım sürecinde, geleneksel motiflerin çağdaş bir yorumla endüstriyel üretime uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir. Kullanılan renkler, hem özgün örneğin estetik değerine sadık kalmak hem de modern bir tasarım dilini yansıtmak amacıyla dikkatle seçilmiştir. Özgün örnekte yüzeyi yeşil olan havlu diğer ürünlerle ortak olması adına ham pamuk renginde bırakılmıştır. Yapılan tasarım, geleneksel motiflerin endüstriyel tasarıma entegrasyonunu örnekleyen bir çalışma olarak, Görsel 4.40.'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örgü planı ise, Görsel 4.41.'de gösterilmiştir.

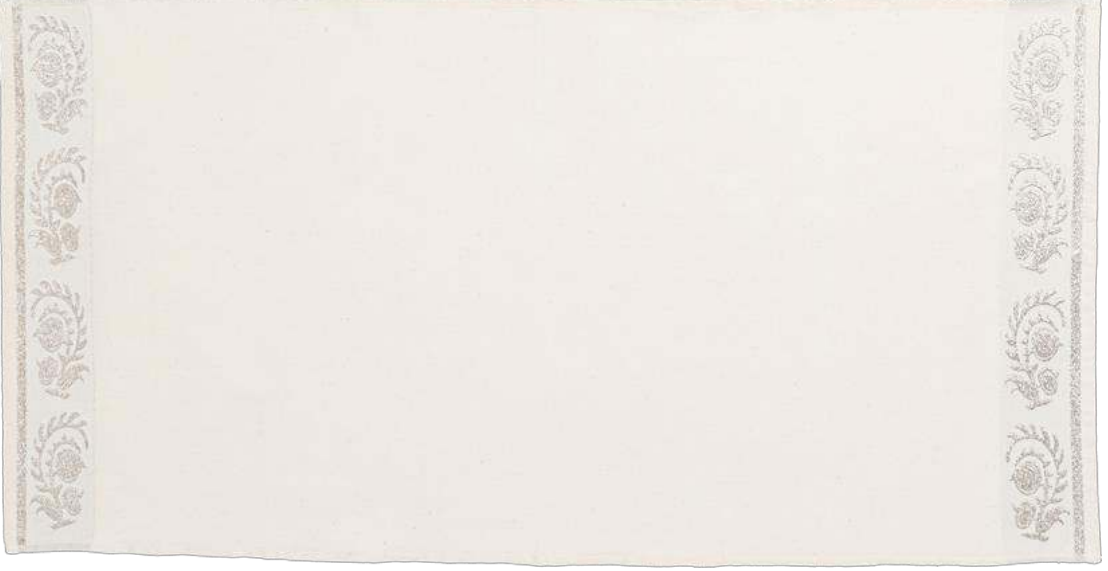

Görsel 4.40. P10 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:20, 2023 (Aykar)

Görsel 4.41. P10 numaralı peşkirden yola çıkılan Tasarım No:20 önerisinin dokuma örgüsü, 2023 (Aykar)

Tablo 4.43. Tasarım no:20 önerisinin dokuma bilgi formu

İlham Alınan Eser No: P10 Tasarım No: 20	Tasarlanma Tarihi : 21.08.2023 Üretim Tarihi : 16.05.2024
Dokunmuş Ürün Görseli	
	
Peşkir Teknik Verileri	
En :	50 cm
Boy :	100 cm
En Kenar :	$0,75 + 0,75 = 1,5$ Cm En Kenar Dokuma
Boy Kenar :	Görünen $1.3 + 1.3$ Cm = 2.6 Cm Görünmeyen $2.5 + 2.5 = 5$ Cm Toplam 7.6 Cm
Bordür Uzunluk:	14 Cm
Boy Kenar Sıklığı :	23
Hav Atkı Sıklığı:	22
Bordür Sıklığı:	60
Tarak Numarası :	11
Hav Tel Sayısı :	592
Zemin Tel Sayısı :	720
Hav Atkı Sayısı :	2089
Boy Kenar Atkı Sayısı :	330
Bordür Atkı Sayısı :	450
Atkı Sistemi :	3
Dokuma Tekniği :	Jakar
Ağırlık :	110
GSM :	200
Desen Tekniği :	Jakar
Hav Boyu :	0
Hav İpliği :	16/1 Ne S Büküm Ring Karde
Atkı İpliği :	60/2 Ne S Büküm Compact Penye
Zemin İpliği :	20/2 Ne S Büküm Ring Karde
Bordürde Kullanılan İplik Çeşitleri :	110/1 Z Büküm Polyester 16/1 Ne S Büküm Open End
Boy Kenar İpliği :	16/1 Ne S Büküm Open End
Bordürde Kullanılan İplik Renkleri :	Altın
Kullanılan Örgü Çeşitleri :	Bezayağı türevleri, fantezi örgüler

4.4. Bulgular, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, Bursa'nın tarihî dokuma ürünleri olan havlu ve peşkirlerin teknik özellikleri incelenmiş, kullanılan malzemeler, dokuma sıklıkları ve desen kompozisyonları hakkında gözlemler yapılmıştır. İncelenen örneklerde, dokuma tekniklerinin dönemin malzeme ve tezgâh imkanları ile şekillendiği görülmüştür. Peşkirlerde zarif ve ince bir dokuma tekniği dikkat çekerken, havlularda kullanım amacına bağlı olarak daha yoğun bir dokuma sıklığı olduğu gözlemlenmiştir. Motiflerin düzenleniş biçimi, estetik kaygının yanı sıra dokuma sırasında tekrara dayalı bir desen anlayışının benimsendiğini göstermektedir. Bu durum, dönemin üretim olanakları ve modasının yansımaları olarak değerlendirilebilir. Çalışmanın kapsamı gereği, motiflerin kaynağına ve tasarım süreçlerine ilişkin bir değerlendirme yapılamamıştır.

4.4.1. Bulgular

Bu çalışma kapsamında incelenen havlu ve peşkirlerin dokuma özellikleri, kullanılan malzemeler, motif tercihleri ve kompozisyon düzenleri hakkında aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

- İncelenen havlu ve peşkirlerde genellikle pamuk, ipek ve keten gibi doğal malzemeler kullanılmıştır.
- Bu havlu ve peşkirlerde standart bir dokuma örgü planı olmadığı tespit edilmiştir.
- İncelenen ürünlerde örgü çeşitleri olarak bezayağı ve dimi örgü çeşitlerinin dışında yıpranmalar sebebiyle bazı belirlenememiş örgüler tespit edilmiştir.
- Peşkirlerde genellikle daha düşük dokuma sıklığına rastlanırken, havlularda su emiciliği artırmak amacıyla yüksek dokuma sıklığı tercih edildiği gözlemlenmiştir.
- İnceleme yapılan havlu peşkirlerde, bordürlerin işleme ile bezendiği anlaşılmıştır.
- Havlu işlemelerinde genellikle tek renk olarak altın rengi kullanılmıştır.
- Peşkirlerde yer alan işlemelerde yoğun motif ve kompozisyon kurgusunda çok renkli ve farklı Türk işi iğne teknikleri kullanılmıştır.
- İşlemelerde stilize çiçekler, geometrik formlar ve bordür desenler tercih edilmiştir.
- İncelenen ürünlerde çiçek, yaprak, ağaç gibi bitkisel motiflerin yanı sıra, simetrik yada sıralı bir düzenle tasarlanan desen kompozisyonlarının olduğu anlaşılmıştır.

Tasarım önerilerinin geliştirilmesi ve uygulanması aşamasında ise aşağıdaki bulgular elde edilmiştir;

- Tasarım önerilerinin gelişmesinde endüstriyel üretim standartlarına bağlı kalınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Özgün havlu ve peşkirlerin dokuma tekniklerinin yanı sıra üzerinde yer alan işlemlerin uygulama sürecinde birlikte kullanılabileceği anlaşılmıştır.
- Uygulama aşamasında özgün motif ayrıntılarının endüstriyel dokumaya aktarımı sırasında desenin boyutları, ayrıntı yoğunluğu ve renk kullanımında sınırlama yapılması gerektiği tespit edilmiştir.
- Özellikle incelenen geleneksel havlu ve peşkirlerin nakış ile oluşturulan bezemelerindeki ince ayrıntılar, endüstriyel dokuma yöntemlerindeki sınırlılıklarla yansıtılamadığı, özgün örneklerdeki bezemelerin dokuma ile gerçekleştirilmesinde bazı kayıplar yaşandığı anlaşılmıştır.
- Endüstriyel üretim aşamasında, müzelerde incelenen peşkir ve havlu örneklerinde yer alan çekme ajur tekniğinin süsleme amacı dışında havlunun katlama yerlerine uygulanarak havların kırılmasını önleyeceği böylece ürün kalite ve estetiği açısından olumlu bir gelişme elde edileceği tespit edilmiştir.

4.4.2. Öneriler

- Bursa havlu ve peşkir dokumalarının geleneksel motifleri, günümüz tekstil tasarımlarında kullanılabilir ve bu motiflere modern bir yorum getirilebilir.
- Geleneksel motiflerin endüstriyel dokuma tekniklerine aktarımı sırasında yaşanan ayrıntı kayıplarını önlemek amacıyla üretimde kullanılan ipliklerin malzeme ve doku özellikleri, geleneksel motiflerin ayrıntılarını daha iyi yansıtacak şekilde seçilebilir ya da geliştirebilir.
- Dokuma tekniklerinde doğal boyama yöntemleri kullanımına odaklanılarak geleneksel ve sürdürülebilir tasarım anlayışı geliştirilebilir.
- Müze ve koleksiyonlarda yer alan tarihi örneklerin, depoda saklanması yerine, kalıcı sergilerde yer alarak Bursa'nın bu değerli mirasının sürekli olarak görünür kılınması mümkün olabilir.

5. SONUÇ

Bu çalışma kapsamında, Bursa'nın köklü dokuma geleneğinde özel bir yere sahip olan havlu ve peşkirlerin teknik özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Çalışma kapsamında Bursa Kent Müzesi ve Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi'nde bulunan havlu ve peşkir örnekleri üzerine etnografik araştırma yapılmış olup, tespit edilen havlu ve peşkirlerin teknik analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte havlu ve peşkir dokumalarının atkı sistemi, dokuma sıklığı ve gramaj gibi teknik verileri elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda, peşkirlerin gelenekte gelin çeyizinde önemli bir yeri olduğu, yalnızca bir tekstil ürünü değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel anlamlar taşıyan bir miras olduğu ayrıca kentte geçmişi çok eskilere dayanan bir hamam kültürünün halen yaşadığı, bu bağlamda hamam tekstillerinin hem geleneksel kültürde hem de günümüzde oldukça güçlü bir üretim alanını oluşturduğu görülmüştür. Araştırmacı hem gelenekte yeri olan hem de kültürde yaşamakta olan havlu ve peşkirlerin adı geçen müzelerde yer alan örnekleri üzerinden yapmış olduğu araştırma verileri ışığında yeni tasarım önerilerinin endüstriyel üretimini yapmayı planlamış ve bu süreci deneyimlemiştir. Bu deneyim sonucunda müzede yer alan havlu ve peşkirlerin çağdaş teknolojilerle üretimi yapılarak tezin; "Bursa'nın geleneksel havlu ve peşkir dokumalarının teknik ve desen özelliklerinin incelenmesi ve bir koleksiyon önerisi geliştirilmesi ve uygulanması" amacına ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra tezin birinci alt amacı doğrultusunda müzelerde yer alan havlu ve peşkirlerin; envanter numarası, ürün türü, ölçüleri, tarihi, menşei, bulunduğu müze, müzedeki yeri, hasar durumu ve müzeye geliş şekli tespit edilmiş, tezin ikinci alt amacı doğrultusunda ise üzerinde çalışma yapılan havlu ve peşkirlerin; ürün en, ürün boy, en kenar, boy kenar, desen boy, ağırlık, GSM, çözgü sıklığı, atkı sıklığı, atkı sistemi, dokuma tekniği, desen tekniği, kullanılan renkler ve açıklama gibi teknik analiz bilgileri elde edilmiştir.

Tezin ana amacı ve alt amaçlarının sağlandığı bu çalışma ile Bursa'ya ait tekstil tarihi bu çerçevede gelişen tekstil kültürü ve üretiminin yeniden gözden geçirilmesi mümkün olmuştur. Bursa'nın havlu ve peşkir dokumacılığının tarihinden aldığı güçle endüstriyel olarak devam ettiği ve aynı zamanda kentin kültüründe bu dokumaların halen kullanıldığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, bu çalışmayla Bursa'nın geleneksel havlu ve peşkir dokuma tekniklerinin araştırılarak, yeni tasarım önerileriyle, endüstriyel uygulamaya nasıl entegre edilebileceği konusu deneyimlenmiştir. Bu araştırma sonuçlarıyla elde edilen verilerin

havlu ve peşkir dokumacılığında kullanılan tekniklerin daha iyi anlaşılmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, tarihsel havlu ve peşkir dokumacılığının yeniden değerlendirilmesi ve modern tekstil sanayisine entegre edilmesi yönünde atılacak adımların, kültürel mirasın desteklenmesine katkıda bulunabileceği ve ayrıca, bu çalışmanın Bursa'nın tekstil tarihi ile ilgili yapılacak olan araştırmalara kaynak teşkil ederek katkı verebileceği kanaatine varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Abacı, N. (2002). Osmanlı dönemi birliktelik uygulamaları üzerine bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 75-84.
- Acar, S. (2004). *Dokuma yapıların görsel ve fiziksel özelliklerinin oluşumunu sağlayan faktörlerin tasarım açısından incelenmesi* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Altun, N. (1998). Kuruluşundan günümüze İznik'in yerleşim özellikleri. *Coğrafya Dergisi*, (6), 345-366.
- Atasoy, N. (2000). *Otağ-ı Hümayun: Osmanlı Çadırları*. İstanbul: Aygaz.
- Aykar, P. (2024). Tasarımcı bakış açısıyla havlu üretimi. Yayınlanmamış Seminer Sunumu (12 Mart 2024). İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, GSF Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü.
- Aykar, P., Polat, R., ve Can, D. İ. (2023). Ebru sanatının havlu ve peştamal yüzeyine uygulanabilirliğinin incelenmesi. *Art-E Sanat Dergisi*, 16 (31), 340-356.
- Ayverdi, İ. (2009). *Misalli büyük Türkçe sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı.
- Baltacı, A., (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır ?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 368-388.
- Barkan, Ö. L. (1979). İstanbul saraylarına ait muhasebe defterleri. *Belgeler Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, 9 (13), 1-380.
- Basho, M. R. M. (2023). *Midas anıtı bezemelerinin izlenimci yaklaşımla özgün örme yüzey tasarımında yorumlanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Başaran, F. N. (2023). *Bileşik yapılu dokuma teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- BBB. (2015). *Merinos*. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Star Matbaacılık.
- Bedir Erişti, S.D. (2016). Görsel araştırma yöntemleri teori, uygulama ve örnek (1. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Bedir Erişti, S.D. (2017). Görsel araştırma yöntemleri teori, uygulama ve örnek (2. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Bedir Erişti, S.D., Irwin, R. L. (2022). *A/r/tografi uygulama tabanlı araştırma yöntemi*. (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Berker, N. (1985). *Türk İşlemeleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bilenser, E. (2014). *Prusia'dan Bursa'ya 8500 yıldır üreten kent*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bozgeyik, K. (1991). *Havlularla ilgili kalitatif bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bursa Valiliği. (2015). *Bursa termal cure*. Bursa: Bursa Valiliği.

- Büngöl, N. R. (tarihsiz). *Eski eserler ansiklopedisi II*.
- Can, A. (2005). Yok olmaya yüz tutan bursa estetiği üzerine. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 99-119.
- Cengiz, İ. (2008). *Prusa'dan günümüze Bursa "medeniyetin ipek şehri"*. (4. baskı). İstanbul: Elma Basım.
- Cengiz, İ. (2014). *Yaşayan müze Bursa*. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları Akmat Akınoğlu Matbaacılık.
- Cingöz, M. (1995). Dünden bugüne İstanbul ansiklopedisi (hamam gelenekleri). (3). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Çarpar, M. C. (2020). Sosyolojide iki niteliksel desen: fenomenolojik ve etnografik araştırma. *The journal of social science*, 4 (8), 689-704.
- Dağlı, Y., Kahraman, S.A. (2008). *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi seyahatnâmesi: Bursa - Bolu - Trabzon - Erzurum - Azerbaycan - Kafkasya - Kırım – Girit 2. cilt I. kitap*. (2). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dalsar, F. (1960). *Türk sanayi ve ticaret tarihinde Bursa'da ipekçilik*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları.
- Das, S., Hossain, M., Rony, M.S.H., Hashan, M.M., Haque, A.U., Majumder, M. (2017). Analyzing technical relationships among GSM, count and stitch length of (1x1) rib and (1x1) Grey Interlock Fabric. *Int J Text Sci*, 6, 64-71.
- Delibaş, S. (2007). Topkapı Sarayı Müzesi'indeki işleme koleksiyonu: bohça, seccade, yastık ve levhalar. H. Tezcan ve S. Okumura (Editörler), *Topkapı Sarayı Müzesi döşemelikler içinde* (113-121). İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Dinçer, B. (2017). *Marmara çevresinde alt paleolitik çağ: ilk insan hareketleri*. Yayımlanmış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durul, Y. (1980). İşleme Sanatında Uçkur ve Makramalar. *Sanat Dünyamız Dergisi*, 20, 13-16.
- Ergür, A. (2002). *Tekstil Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Eriş, M. (2021). *81 İlde kültür ve şehir Bursa*. Bursa: Bursa Valiliği.
- Ertuğrul, A. (2009). Hamam yapıları ve literatürü. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (13), 241-266.
- Gönül, M. (1973). *Turkish embroideries, XVI-XIX centuries*. İstanbul: Touring and Automobile Club of Turkey.
- Güler, A. (2018). *III. Haçlı seferi (1189-1192)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hasanova, R. (2021). İstanbul su müzesi koleksiyonunda bulunan geleneksel Türk işlemleri ve koruma çalışmaları. *Turan-Sam Dergisi*, 13 (51), 109-115.
- İşin, P. M. (2010). *Osmanlı mutfak sözlüğü*. İstanbul: Kitap Yayınevi.

- İnalcık, H. (1979). Osmanlı pamuklu pazarı, Hindistan ve İngiltere: pazar rekabetinde emek maliyetinin rolü, *ODTÜ Gelişme Dergisi*, Özel Sayı, 1-65.
- İnalcık, H. (2008). *Türkiye tekstil tarihi üzerine araştırmalar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İnalcık, H. (2009). *Devlet-i Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu üzerine araştırmalar*. (53). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Jacoby, D. (2008). Silk production. Jeffreys, E., Haldon, J., ve Cormack, R. (Editörler), *The oxford handbook of byzantine studies içinde* (s. 421-428), New York: Oxford University Press.
- Kaplanoglu, R. (2015). *Osmanlı'dan bugüne Bursa'da emek ve işçi hareketleri*. İstanbul: Avrasya Etnografya Vakfı Yayınları.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar ilkeler teknikler*. (23. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kazhdan, A. P. (1991). *The oxford dictionary of Byzantium*. Birleşik Krallık: Oxford University Press.
- Kılıçlıoğlu, S., Araz, N., ve Devrim, H. (1972). *Meydan Larousse: büyük lûgat ve ansiklopedi*. İstanbul: Meydan Yayınevi.
- Koçak, S. Ç., (2024). Osmanlı tarihinde hamam kültürü ve tekstilleri. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 10(41), 21-34.
- Koçu, R. E. (1969). *Türk giyim, kuşam ve süslenme sözlüğü*. Ankara: Sümerbank Kültür Yayınları.
- Koçuk, İ. (2017). *İznik Bizans Devleti tarihi kuruluş devri (1204-1214)*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Koşay, H., Aydın, O. (1952). *Anadilden derlemeler II*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kuter, M. (2010). *Tarihe yön veren kent Bursa*. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Kütükoğlu, M. S. (1983). *Osmanlılarda narh müessesesi ve 1640 tarihli narh defteri*. İstanbul: Enderun Yayınları.
- Lopez, R. S. (1945). Silk industry in the Byzantine Empire. *Speculum*, 20(1), 1-42.
- Mert, A. (2013). *Tarihte geçmişe yolculuk*. Bursa: Barantico.
- Montagu, L. (2004). *Doğu mektupları*. (Çev: M. Aykaç Erginöz). İstanbul: Özgü Yayınları.
- Nilüfer Belediyesi. (2019). *Nilüfer Belediyesi 2018 faaliyet raporu*. Bursa: Nilüfer Belediyesi
- Oğuzoğlu, Y. (2013). *8500 yıllık uygarlığın izinden Bursa tarihi*. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi.

- Ortaç, H. S. (1994). *Kadife ve havlu dokuma teknikleri, geleneksel ürünlerinin özellikleri ve özgün çalışmalar*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ortaç, H. S. (2021). Havlu el dokumacılığı. A. Soysaldı ve E. Çatalkaya Gök (Editörler), *Geleneksel meslekler ansiklopedisi* içinde (517-525). Ankara: T.C. Ticaret Bakanlığı.
- Önder, M. (1998). *Antika ve eski eserler kılavuzu*. (2). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özbel, K. (1945). *El sanatları : eski Türk kumaşları* 3. Ankara: CHP Halkevleri Bürosu.
- Özen, M. S., Akalın, M. (2012). *Dokuma teknolojisi*. İstanbul: Nesil Matbaacılık.
- Özgen, Ö. (2016). Kültürel miras kapsamında “Türk hamamı” üzerine bir inceleme. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi* (42), 111-138.
- Öztürk, Y. (2019). Bursa ipek böcekçiliğinin zirveden düşüşü: 1. dünya savaşı. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (62), 339-350.
- Özyalvaç, Ş. P., (2019). Arşiv belgelerinde peşkir ve peşkir türleri. *Journal of International Social Research*, 12 (63), 518-527.
- Pakalın, M. Z., (1993a). *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü*. (2). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Pakalın, M. Z., (1993b). *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü*. (1). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Pamuk, B., Erol, Ş. 2018. “Türk tasarım kimliği oluşturma yolunda ulusal strateji ve eylem planları”, *Social Sciences*, 13 (2), 76-84.
- Pardoe, J. (2004). *Şehirlerin ecesi İstanbul: Bir leydinin gözüyle 19. yüzyılda Osmanlı yaşamı*. (Çev: B. Büyükkal). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Reçel Aslan, S. (2022). *Likralı havlu kumaş tasarımı ve uygulama alanlarının araştırılması*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sağır, A. A. (2023). *Pamuk ve recycle dokuma kumaşların enzimli ve enzimsiz ön işlemlerinin bitim performanslarına etkisinin araştırılması*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sami, Ş. (2011). *Kamüs-ı Türki*. (Çev: R. Gündoğdu, N. Adıgüzel ve E. F. Önal). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Schmidt, J. H. (1933). Turkish brocades and Italian imitations. *The Art Bulletin*, 15(4), 374-383.
- Sınar, A., Kırılı, S. (2022). *Bursa atlası*. Bursa: Türk Ocakları Derneği Bursa Şubesi.
- Sünnetçiler, N., (2012). Türk toplumunda hamam ve hamam kültüründe kullanılan tekstiller. *VI. Uluslararası Türk kültürü, sanatı ve kültürel mirası sempozyumu / sanat etkinlikleri* (s.631-637).
- Sürür, A. (1976). *Türk işleme sanatı*. İstanbul: Ak Yayınları.

- Şatır, Ş., Karabekir, O. 2016. “Türk kültürü kapsamında Türk tasarım kimliğinin geleceği”, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (1), 63-83.
- Şehitoğlu, E. (2008). *Bursa hamamları*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tansel, S.O. (2015). *Milattan önce 187 yılında kurulan Bursa kenti*. Bursa: Gaye Kitabevi.
- Taşcıoğlu, T. (1998). *Türk hamamları*. İstanbul: Unilever.
- Tezcan, H. (2009). Osmanlı hamam tekstilinin tarihçesi. Tofaş Sanat Galerisi Yayınları. *Eski hamam eski tas içinde* (s. 112-124) İstanbul: Yapı Kredi Kültür Yayınları.
- Tezcan, H. (2017). *Bursa'nın ipeklisi (tarihi, ticareti, pamukluları ve ipeklileriyle ünlü Bursa)*. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi.
- Türkyılmaz, T.A. (2021). *Bursa'nın tekstili, fetihten kurtuluşa (1326-1922)*. Bursa: Bursiad.
- Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, Arge Şubesi. (2018). *Türkiye tekstil sektörü ve Bursa*. Bursa: Uludağ İhracatçı Birlikleri <https://uib.org.tr/tr/kbfile/turkiye-tekstil-sektoru-ve-bursa>
- Withers, R. (1996). *Büyük efendinin sarayı*. (Çev: C. Kayra). İstanbul: Pera Turizm ve Ticaret.
- Yağan, Ş. Y., (1978) *Türk el dokumacılığı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Yenal, E. (tarihsiz). *Osmanlı (baş)kenti Bursa*. Ankara: Sincan Matbaası.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, Y. (1982). *1640 tarihli es'âr defteri*. Ankara: Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Basımevi.
- Yürekten, A.S. (1994). *Bursa el dokumacılığının günümüzdeki durumu (havlu dokumacılığı)*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- http-1:** <https://statik.tse.org.tr/upload/tr/dosya/icerikyonetimi/7865/26092017113800-2.pdf> (Erişim tarihi: 08.10.2023).
- http-2:** <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685#:~:text=İstanbul%27un%20nüfu su%2015%20milyon%20907%20bin%20951%20kişi%20oldu&text=Türkiye %20nüfusunun%20%18%2C65%27,4%20kişi%20ile%20Antalya%20izledi.> (Erişim tarihi: 12.12.2023).
- http-3:** [Bursa Haritası, \(http://cografyaharita.com/haritalarim/4l-bursa-ili-haritasi.png\)](http://cografyaharita.com/haritalarim/4l-bursa-ili-haritasi.png) (Erişim tarihi 11.12.2023).
- http-4:** Jean Etienne Liotard, “A lady in Turkish costume with her servant at the hammam”, 72,39 x 57,15 cm, Tuval üzerine yağlı boya, 1750, Kansas City, Nelson-Atkins Museum of Art, <https://art.nelson-atkins.org/objects/3567/a-lady->

in-turkish-dress-and-her-servant?ctx=ea6eedcb-6c77-4468-bcd6-67f5ebf47714&idx=1 (Erişim tarihi 23.12.2023).

http-5: Jean -Jacques-François Le Barbier, “A female Turkish bath or hammam”, 85 x 130 cm, Tuval üzerine yağlı boya, 1785, <https://www.wga.hu/frames-e.html?/html/l/lebarbie/hammam.html> (Erişim tarihi 23.12.2023).

http-6: Jean-Baptiste Blaise Simonet, Jean-Baptiste Hilaire, “Musulman faisant son ablution, abdésth”, 17.4 x 25 cm, Gravür, 1787, <https://wellcomecollection.org/works/hhx3fa9z> (Erişim tarihi 21.03.2024).

http-7: Dornier firmasına ait ServoTerry adlı havlı dokuma makinası, https://www.manich-ylla.com/Documentos/DORNIER_Telar%20de%20rizo%20ServoTerry_E.pdf (Erişim tarihi 14.10.2024)

http-8: <https://www.bursamuze.com/merinos-tekstil-sanayi-muzesi> (Erişim tarihi 17.11.2024)

http-9: <https://www.cumhuriyet.com.tr/ekonomi/turk-sirket-fabrikasini-yurt-disina-tasiyacak-2109570> 17.11.2024)

EKLER

T.C.
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı
Müzeler Şube Müdürlüğü

Sayı : E-71961244-806.99-59655
Konu : Arşiv Çalışma İzni

31.03.2023

Sayın Pelin AYKAR

Osmangazi / BURSA

İlgi : 27.03.2023 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçe ile Eskişehir Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Ana Bilim Dalı'nda "Bursa Geleneksel Havlu ve Peşkir Dokumalarının Özellikleri Üzerine Bir Araştırma ve Koleksiyon Önerisi" konusu üzerine yapacağınız araştırmada Daire Başkanlığımıza bağlı Müzeler Şube Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren ihtisas müzelerine ait arşivlerde çalışma yapma talebiniz alınmıştır.

Bursa geleneksel havlu ve peşkir dokumaları konusu kapsamında yapacağınız çalışma tamamlandıktan sonra bir örneğinin müze kütüphanesinde yer alması amacıyla tarafımıza teslim edilmesi şartıyla, tezinize gerekli yardım ve kolaylık sağlanacaktır.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Hüseyin BURAN
Belediye Başkanı a.
Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu : 0d119b93-df8a-4745-ba14-67dd0601b179

Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/bursa-buyuksehir-belediyesi-ebys>

Ulubatlı Hasan Bulvarı Atatürk Kongre Kült. Merkezi ve Merinos Parkı Doğu

Kapısı/2.Kat OSMANGAZI / BURSA

Telefon : 0224-7163737 Faks : 0224-7163097

Elektronik Ağ: www.bursa.bel.tr

Kep Adresi: bursabuyuksehir.genelevrak@hs03.kep.tr

Bilgi için: Fikret ALKAN

Arkeolog

Telefon:

Ref.No:22354671

ÖZGEÇMİŞ

ORCID NO: <https://orcid.org/0000-0002-2565-9421>

Ad Soyad : Pelin Aykar

Yabancı Dil : İngilizce

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2014-2019, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı
- 2019-2020, Istituto Marangoni Milano, Design Campus, Surface and Textile Design
- 2022-2025, Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı, Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı
- 2021-2023, Ür&Ge Uzmanı, Bursalı, Ür&Ge / Tasarım Merkezi / İş Geliştirme
- 2023-2025, Desen Tasarımcısı, Freelance

Yayınları ve/veya Bilimsel/Sanatsal Faaliyetleri:

- 2015, Sergi, Denimde Keşifler, İstanbul
- 2023, Sergi, Öykülü Giysiler, Eskişehir
- Aykar, P., Polat, R., Can, D. İ., (2023). Ebru sanatının havlu ve peştamal yüzeyine uygulanabilirliğinin incelenmesi. Art-e Sanat, 16 (31), 340-356.
- Aykar, P., Şahin, Y., Çatalkaya Gök, E., (2024). Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesinde bulunan Bursa peşkirlerinin incelenmesi. 1. Uluslararası Marmaris Sanat ve Tasarım Sempozyumu, 373-389.

Seminerler/Çalıştaylar Faaliyetleri:

- 2022, Konuşmacı, Dokuma Tasarımı ve Teknikleri Çalıştayı, Eskişehir Teknik Üniversitesi
- 2022, Konuşmacı, Tekstil ve Modada Sürdürülebilirlik Çalıştayı, Eskişehir Teknik Üniversitesi

- 2024, Konuşmacı, Tasarımcı Bakış Açısıyla Havlu Üretimi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Ödülleri:

- 2017, Finalist, UTİB 7. Türkiye Ev Tekstil Tasarım Yarışması, Bursa
- 2017, 3.'lük, ATHİB 6. Dokuma Kumaş Tasarım Yarışması, Adana
- 2018, Finalist, BFW 2. Moda Tasarım Yarışması, Bursa
- 2017, 3.'lük, UTİB 11. Türkiye Ev Tekstil Tasarım Yarışması, Bursa

Burslar:

- 2014-2018 ÇYDD Başarı Bursu.
- 2019-2020 Ticaret Bakanlığı 2008/2 Sayılı Tasarım Desteği Master Bursu.
- TÜBİTAK 2210-D Yurt İçi Sanayiye Yönelik Yüksek Lisans Tez Destek Bursu.

Program Yetkinlikleri:

- EAT
- Apex 3D
- Photoshop
- InDesign
- Illustrator